

УКРАЇНА
ОДЕСЬКА ОБЛАСНА РАДА

ПРОЄКТ РІШЕННЯ

**Про внесення змін до рішення обласної ради від 03 березня 2020 року
№ 1228-VII «Про затвердження Стратегії розвитку Одеської області
на період 2021-2027 роки»**

Відповідно до пункту 16 частини першої статті 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», обласна рада

ВИРІШИЛА:

1. Внести зміни до Стратегії розвитку Одеської області на період 2021-2027 роки, затвердженого рішенням обласної ради від 03 березня 2020 року №1228-VII, виклавши його додаток у новій редакції (додається).
2. Контроль за виконанням рішення покласти на постійні комісії обласної ради.

*Проект рішення обласної ради підготовлено
Департаментом економічної політики та
стратегічного планування Одеської обласної
державної адміністрації та винесено на
розгляд головою обласної державної
адміністрації*

Додаток
до рішення обласної ради
від 03 березня 2020 року
№1228-VII
(у редакції рішення обласної ради
від №)

Одеська обласна державна адміністрація

СТРАТЕГІЯ

РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД 2021-2027 РОКИ

Зміст Стратегії розвитку Одеської області на період 2021-2027 роки

ВСТУП.....	4
Розділ 1. Соціально-економічний аналіз Одеської області.....	6
1.1. Загальні відомості.....	6
1.2. Адміністративно-територіальний устрій.....	6
1.3. Людський капітал.....	8
<i>Населення та демографія.....</i>	<i>8</i>
<i>Людські ресурси, ринок праці.....</i>	<i>8</i>
<i>Доходи населення.....</i>	<i>9</i>
<i>Освіта.....</i>	<i>10</i>
<i>Ресурси охорони здоров'я.....</i>	<i>11</i>
<i>Спорт і дозвілля.....</i>	<i>13</i>
1.4. Природно-ресурсний потенціал та стан довкілля.....	13
1.5. Фінансові ресурси.....	15
1.6. Економіка.....	16
<i>Підприємництво.....</i>	<i>18</i>
<i>Зовнішньоекономічна діяльність.....</i>	<i>19</i>
<i>Інвестиційна діяльність. Капітальні інвестиції.....</i>	<i>20</i>
<i>Інноваційна діяльність.....</i>	<i>23</i>
<i>Транспортна інфраструктура.....</i>	<i>23</i>
<i>Агропромисловий комплекс.....</i>	<i>26</i>
<i>Енергетична інфраструктура і постачання енергії. Водопостачання та відведення і очистка стічних вод.....</i>	<i>27</i>
<i>Туристична інфраструктура.....</i>	<i>29</i>
Розділ 2. Аналіз сильних і слабких сторін регіону, можливостей і загроз (SWOT - аналіз)	31
2.1. Опис порівняльних переваг, викликів та ризиків.....	40
2.2. Сценарії розвитку Одеської області на 2021-2027 роки.....	42
2.3. Бачення та місія Одеської області.....	46
Розділ 3. Стратегічні пріоритети Одеської області на період до 2027 року.....	46
Стратегічний пріоритет 1 В центрі уваги - ЛЮДИНА.....	49
Стратегічний пріоритет 2 Екологічна та техногенна безпека.....	57
Стратегічний пріоритет 3 Інфраструктурний розвиток та глобалізація туристично- культурного середовища.....	64
Стратегічний пріоритет 4 Ефективний економічний простір.....	72
Стратегічний пріоритет 5: Формування на засадах інновацій експортно-орієнтованої харчової індустрії.....	82
Розділ 4. Система моніторингу та оцінки результативності реалізації Стратегії.....	89

ВСТУП

Сучасний світ загальної конкуренції та глобальних викликів, браку природних, фінансових, людських ресурсів спонукає шукати нові можливості для розвитку.

Планування регіонального розвитку на середньострокову перспективу, яке є результатом роботи різних суб'єктів регіонального розвитку в області: від обласної ради і обласної державної адміністрації до представників асоціацій підприємців, громадськості та науковців, має стати основою для регіональних та місцевих програм розвитку.

Таким головним планувальним документом Одещини визначається «Стратегія розвитку Одеської області на період 2021-2027 роки», яка затверджена рішенням обласної ради від 03 березня 2020 року №1228- VII (далі – Стратегія).

Стратегія розроблена на підставі Закону України «Про засади державної регіональної політики», Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», Постанови Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 р. № 932 «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів», Наказу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.03.2016 р. № 79 «Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації».

Кабінетом Міністрів України внесені змін до Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів, які затверджені постановою від 14 листопада 2018 року №959. Зазначені зміни передбачають застосування підходів смарт-спеціалізації до підготовки регіональної стратегії розвитку. Основний принцип смарт-спеціалізації полягає у фокусуванні знань та їх поєднанні з обмеженою кількістю пріоритетних видів економічної діяльності для того, щоб регіони стали конкурентоспроможними в світовій економіці.

При підготовці проекту Стратегії використовувалися статистичні матеріали, аналітично-прогнозні дані та напрацювання вітчизняних науковців, зокрема фахівців Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України в частині аналізу сучасного стану територій Одещини та пошуку ефективних шляхів для вирішення комплексу проблемних питань соціально-економічного розвитку Придунав'я.

Головним розробником Стратегії визначено Департамент економічної політики та стратегічного планування обласної державної адміністрації. Розробка Стратегії стала важливим інструментом налагодження партнерства між обласною державною адміністрацією, обласною радою, вищими навчальними закладами, широким колом громадських організацій та бізнесом, аби стратегічний документ став надбанням усіх зацікавлених сторін, щоб згодом забезпечити суспільну підтримку реалізації заходів та проектів з Плану реалізації Стратегії.

Постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 року №695 затверджено Державну стратегію регіонального розвитку на 2021-2027 роки.

Крім того, реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні суттєво змінила адміністративно-територіальну мапу Одещини, яка наразі складається з 91 територіальної громади, які дуже різні за площею, населенням, економічним розвитком, спроможністю та потенціалом.

Необхідність внесення змін до Стратегії викликана також наявністю нових викликів, які постали перед країною та регіоном протягом останнього року. Розповсюдження коронавірусної інфекції, введення карантину, а також зміни клімату та наслідки довготривалої посухи суттєво вплинули на ситуацію в регіоні, та на якість життя жителів міст і сіл Одещини.

Одеська область має низку конкурентних переваг, зокрема: багаті природні та рекреаційні ресурси, освічений і креативний людський капітал, традиції промислового та сільськогосподарського виробництва.

Бюджетна децентралізація спричинила суттєвий перерозподіл бюджетних ресурсів на користь місцевого самоврядування та створила нові можливості для розвитку територіальних громад, які мають реально конвертуватись у кращу якість життя кожної людини.

Рациональне використання переваг регіону стане запорукою прискореного розвитку економіки області підвищення конкурентоспроможності регіону на основі ефективного використання внутрішнього потенціалу, створення нових робочих місць, покращення зайнятості населення, створення умов для розвитку підприємницької діяльності та гарантією стабільного покращення якості життя мешканців у майбутньому.

Оновлена Стратегія регіонального розвитку Одеської області на період до 2027 року має стати основним документом, який визначатиме напрями подальших дій у сфері реформування економіки регіону, розробки і фінансування регіональних та місцевих програм соціально-економічного розвитку.

Реалізація Стратегії полягатиме у здійсненні комплексної системи заходів, які зможуть забезпечити досягнення стратегічних цілей та створити безпечні умови та високу якість життя в регіоні, в якому гармонійно поєднуюватимуться розвинена транспортно-логістична інфраструктура, екологічне сільське господарство, відпочинковий та історичний туризм та безпечне довкілля.

При цьому основним критерієм результативності Стратегії є зростання добробуту кожного мешканця Одещини. В центрі уваги – людина.

Розділ 1. Соціально-економічний аналіз Одеської області

1.1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Площа території	33,3 тис. км ²
Частка області в території України	5,5%
Довжина державного кордону	1362 км
Постійне населення	2379,5 тис. осіб
Питома вага населення області у населенні України	5,6%
Міське населення	1604,7 тис. осіб
Сільське населення	850,997 тис. осіб
Щільність населення	71,5 осіб/км ²

Одеська область - найбільша за площею область України і займає територію Північно-Західного Причорномор'я від гирла Дунаю до Тилігульського лиману (довжина морської берегової лінії в межах області перевищує 300 км) і тягнеться від моря на північ, в глиб суші на 200-250 км. На півночі межує з Вінницькою областю, на північному сході – з Кіровоградською областю, на сході – з Миколаївською областю, на півдні та південному сході омивається водами Чорного моря.

1.2. АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ

Одеська область утворена 27 лютого 1932 року. Адміністративний центр регіону – місто Одеса - одне з найбільших міст України, важливий транспортний, індустріальний, науковий, культурний і курортний центр з населенням 1013,4 тис осіб.

Область у своєму складі має 26 адміністративних районів, 19 міст, 33 селища міського типу, 1123 сільських населених пункти.

У рамках реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади (децентралізації) на території Одеської області **на початок 2020 року** було утворено 37 об'єднаних територіальних громад (ОТГ), в яких відбулись перші місцеві вибори депутатів та голів. На прямих бюджетних відносинах перебували 31 ОТГ.

Загалом в області добровільно об'єдналося (приєдналося) 199 місцевих рад (45,1% від загальної кількості рад базового рівня станом на 01.01.2015).

Кількість жителів Одеської області, які проживали на території ОТГ становить 458,9 тис. осіб (18,8% від загальної кількості жителів області).

Загальна площа ОТГ покривала 43,5% площі області.

Куяльницька ОТГ утворена у межах всього Подільського району. У 6 районах - Балтському, Білгород-Дністровському, Іванівському, Кілійському, Великомихайлівському та Окнянському площа покриття об'єднаними територіальними громадами - **більше 70%**, 3 ОТГ (*Знам'янська, Маяківська та Цебриківська*) - утворені у межах кількох районів.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.05.2020 № 623-р «Про затвердження перспективного плану формування територій громад Одеської області», затверджено перелік спроможних територіальних громад, яким передбачено функціонування на Одещині **91 територіальної громади (ТГ) – 19 міських ТГ, 25 селищних ТГ та 47 сільських ТГ.**

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.06.2020 № 720-р затверджено адміністративні центри та території територіальних громад Одеської області.

ПОДІЛЬСЬКИЙ РАЙОН

Адміністративний центр	місто Подільськ
Населення адмін центру	40023
Населення району	226841
Площа, кв. км.	7053,139
Кількість громад	12
Максимальні відстані до адміністративного центру	
Населений пункт	Відстань
смт Саврань Савранської ТГ	135 км

БЕРЕЗІВСЬКИЙ РАЙОН

Адміністративний центр	місто Березівка
Населення адмін центру	9581
Населення району	107408
Площа, кв. км.	5549,843
Кількість громад	16
Максимальні відстані до адміністративного центру	
Населений пункт	Відстань
с. Чогодарівка Чогодарівської ТГ	121 км

РОЗДІЛЬНЯНСЬКИЙ РАЙОН

Адміністративний центр	місто Роздільна
Населення адмін центру	17751
Населення району	103,354
Площа, кв. км.	3571,768
Кількість громад	9
Максимальні відстані до адміністративного центру	
Населений пункт	Відстань
смт Захарівка Захарівської ТГ	73 км

БОЛГРАДСЬКИЙ РАЙОН

Адміністративний центр	місто Болград
Населення адмін центру	15056
Населення району	148050
Площа, кв. км.	4518,025
Кількість громад	10
Максимальні відстані до адміністративного центру	
Населений пункт	Відстань
с. Височанське Болградської ТГ	156 км

ОДЕСЬКИЙ РАЙОН

Адміністративний центр	місто Одеса
Населення адмін центру	1017699
Населення району	1382429
Площа, кв. км.	3964,958
Кількість громад	22
Максимальні відстані до адміністративного центру	
Населений пункт	Відстань
с. Ясків Ясківської ТГ	61 км

БІЛГОРОД-ДНІСТРОВСЬКИЙ РАЙОН

Адміністративний центр	місто Білгород-Дністровський
Населення адмін центру	48674
Населення району	199860
Площа, кв. км.	5155,004
Кількість громад	16
Максимальні відстані до адміністративного центру	
Населений пункт	Відстань
с. Петропавлівка Петропавлівської ТГ	156 км

ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ РАЙОН

Адміністративний центр	місто Ізмаїл
Населення адмін центру	71299
Населення району	197294
Площа, кв. км.	3131,061
Кількість громад	6
Максимальні відстані до адміністративного центру	
Населений пункт	Відстань
м. Велико Волицької ТГ	124 км

Постановою Верховної Ради України від 17 липня 2020 року № 807-ІХ «Про утворення та ліквідацію районів» утворено в Україні 136 районів, у т. ч. в Одеській області – 7, а саме:

Березівський район у складі територій **16 ТГ** - Березівської міської, Раухівської, Іванівської, Миколаївської та Ширяївської селищних, Андрієво-Іванівської, Великобуялицької, Знам'янської, Коноплянської, Курісовської, Новокальчевської, Петровірівської, Розквітівської, Старомаяківської, Стрюківської, Чогодарівської сільських територіальних громад.

Білгород-Дністровський район у складі територій **16 ТГ** - Білгород-Дністровської та Татарбунарської міських, Саратської та Сергіївської селищних, Дивізійської, Кароліно-Бугазької, Кулевчанської, Лиманської, Маразліївської, Мологівської, Петропавлівської, Плахтійвської, Старокозацької, Тузлівської, Успенівської, Шабівської сільських територіальних громад.

Болградський район у складі територій **10 ТГ** - Арцизької та Болградської міських, Бородінської та Тарутинської селищних, Василівської, Городненської, Криничненської, Кубейської, Павлівської, Теплицької сільських територіальних громад.

Ізмаїльський район у складі територій **6 ТГ** - Вилківської, Ізмаїльської, Ренійської та Кілійської міських, Суворовської селищної, Саф'янської сільської територіальних громад.

Одеський район у складі територій **22 ТГ** - Одеської, Біляївської, Теплодарської, Чорноморської, Южненської міських, Авангардівської, Великодолинської, Доброславської, Овідіопольської, Таїровської, Чорноморської селищних, Великодалянської, Вигодянської, Визирської, Дальницької, Дачненської, Красносільської, Маяківської, Нерубайської, Усатівської, Фонтанської, Ясківської сільських територіальних громад.

Подільський район у складі територій **12 ТГ** - Ананіївської, Балтської, Подільської, Кодимської міських, Зеленогірської, Любашівської, Окнянської, Савранської, Слобідської селищних, Долинської, Куяльницької, Піщанської сільських територіальних громад.

Роздільнянський район у складі територій **9 ТГ** - Роздільнянської міської, Великомихайлівської, Затишанської, Захарівської, Лиманської, Цебриківської селищних, Великопосківської, Новоборисівської, Степанівської сільських територіальних громад.

25 жовтня 2020 року у всіх територіальних громадах та новоутворених районах відбулись вибори депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів.

1.3. ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ (гуманітарна сфера)

Населення та демографія

Склад чисельності наявного населення Одеської області у 2015-2020 роках

	На 01.01.2015	На 01.01.2016	На 01.01.2017	На 01.01.2018	На 01.01.2019	На 01.01.2020	На 01.12.2020
Наявне населення, тис. осіб	2396,4	2390,3	2386,5	2383,1	2380,3	2377,2	2370,1
Відхилення до попереднього							
абсолютне, тис. осіб;	-0,1	-6,1	-3,8	-3,4	-2,8	-3,1	-6,9
відносно, відсотка;	-0,004	-0,3	-0,2	-0,14	-0,12	-0,13	-0,3
Кількість народжених, тис. осіб	29,5	27,4	26,4	25,2	23,1	20,9	18,9
Кількість померлих, тис. осіб	34,2	34,6	33,6	33,4	33,6	33,1	30,8
Природне скорочення, тис. осіб	-4,7	-7,2	-7,2	-8,2	-10,5	-12,2	-11,9
Міграційний приріст, тис. осіб	+4,6	-0,99	+3,4	+4,7	+7,7	+9,1	+4,8
Щільність наявного населення	71,9	71,8	71,6	71,5	71,5	71,4	71,2

Демографічна ситуація в Одеської області характеризувалась:

- скороченням чисельності наявного населення.
- погіршенням показників природного руху населення, які характеризувались збільшенням обсягів природного скорочення населення
- збільшенням обсягів міграційного приросту населення.

Людські ресурси, ринок праці

Рівень зайнятості населення від всього населення віком 15-70 років протягом 2014-2019 років коливався від 56,7% у 2014 році до 58,3% у 2019 році.

Кількість зайнятого населення за видами економічної діяльності

тис. осіб

Галузі економіки	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік
Усього зайнято	1009,4	1016,2	1000,6	986,6	1001,9	1020,1
сільське, лісове та рибне господарство	163,5	167,9	165,9	158,6	163,2	165,2
промисловість	90,5	84,7	82,8	85,6	85,3	85,0
будівництво	41,2	41,0	40,2	39,5	42,6	45,1
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	229,1	230,7	234,4	232,8	239,3	250,7
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	106,7	106,9	107,1	104,7	107,3	107,8
тимчасове розміщення й організація харчування	23,4	23,7	23,7	24,1	24,6	25,7
фінансова та страхова діяльність	14,8	12,1	11,4	10,6	11,2	11,6
операції з нерухомим майном	26,5	25,9	25,7	23,8	23,6	23,2
Державне управління й оборона, обов'язкове соціальне страхування	56,8	63,2	59,8	60,6	59,2	58,2
Освіта	95,0	99,7	89,6	90,4	88,8	88,0
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	61,6	59,4	58,2	57,6	57,6	57,0
Інші види економічної діяльності	100,3	101,0	101,8	98,3	99,2	102,6

* дані відсутні

Протягом 2014-2018 років спостерігалася стала динаміка щодо зменшення кількості зареєстрованих безробітних, які користувались послугами служби зайнятості з 49,8 тис. осіб у 2014 році до 39,6 тис. осіб у 2018 році, проте починаючи з 2019 року даний показник починає зростати і у 2020 році становить 51,1 тис. осіб.

Чисельність безробітних, працевлаштованих за сприяння обласної та міськрайонних центрів зайнятості щорічно зменшувалась з 20,3 тис. осіб у 2014 році до 13,9 тис. осіб у 2019 році. Рівень працевлаштування коливався від 40,8 % у 2014 році до 30,2 у 2020 році.

Кількість осіб, які мали статус безробітного на кінець звітного періоду, поступово зменшувався з 17,0 тис. осіб у 2014 році до 13,6 тис. осіб у 2018 році. Проте починаючи з 2019 року спостерігається збільшення даного показника, який набув свого піку у 2020 році і становив 19,4 тис. осіб. Рівень зареєстрованого безробіття у 2014-2020 роках коливався з 0,9% у 2017 році до 1,4% у 2020 році.

Стан зареєстрованого ринку праці у 2014-2020 роках

Найменування показника	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Чисельність осіб, які мають статус безробітного	49767	49858	44748	41035	39643	40259	51064
Чисельність працевлаштованих осіб з числа зареєстрованих безробітних	20283	18136	16376	15378	14401	13934	15431
Рівень працевлаштування	40,8	36,4	36,6	37,5	36,3	34,6	30,2
Кількість зареєстрованих безробітних станом на кінець звітного періоду	16998	16267	14053	13395	13647	14266	19390
Рівень зареєстрованого безробіття	1,2	1,1	1,0	0,9	1,0	1,0	1,4

Динаміка показників створених та ліквідованих робочих місць у 2014-2019 роках, од.

Найменування показника	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік
Кількість створених робочих місць, тис. од.	18451	20417	23720	24155	35027	33146
Кількість ліквідованих робочих місць, тис. од.	17696	12948	16183	16220	15476	16978
Співвідношення створених робочих місць до ліквідованих, відсотків	104,3	157,7	146,6	148,9	226,3	195,2

Доходи населення

Рівень життя населення в регіоні можна оцінювати за таким показником, як середньомісячна заробітна плата. Протягом 2014-2019 років спостерігалась позитивна тенденція щодо зростання рівня заробітної плати в області.

Розмір заробітної плати протягом зазначено періоду коливався від 3129,0 ₴ до 9246,0 ₴ та збільшився на 6117,0 ₴ або майже у 3,0 рази.

Середньомісячна заробітна плата в Одеській області у 2019 році у порівнянні з 2018 роком зросла на 15,4%, що майже у 2,2 рази більше мінімальної заробітної плати (4173,0 ₴).

Висновки: Пріоритетними напрямками у сфері трудових відносин залишається:

- ефективна співпраця територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади та місцевих органів виконавчої влади у здійсненні контролю своєчасної і не нижче визначеного державою мінімального розміру оплати праці, виконання роботодавцями умов колективних договорів та галузевих угод у частині оплати праці, недопущення необґрунтованого зменшення заробітної плати;

- сприяння скороченню нелегальної зайнятості населення області, легалізації трудових відносин;

- посилення роботи щодо забезпечення додержання мінімальних гарантій з оплати праці та у сфері боротьби з тіньовою зайнятістю, проведення правової роз'яснювальної роботи.

Освіта

За останні 5 років освітня галузь Одещини докорінно змінилася.

Вжито заходів щодо успішної реалізації викликів, які визначено реформою освітньої галузі, Концепцією «Нова українська школа», що покликана впровадити нові державні стандарти освіти, новий зміст освіти, нову систему підвищення кваліфікації вчителів, їх сертифікацію, профільну старшу школу, концепцію «педагогіки партнерства», яка об'єднує усі етапи шкільної освіти й забезпечує доступність та ріст якості освітніх послуг для здобувачів освіти області усіх категорій.

Відбулася трансформація закладів загальної середньої освіти. Цей процес зумовлений утворенням освітніх округів з опорними школами та їх філіями, що забезпечують рівний доступу усіх дітей до якісної освіти, раціональним і ефективним використання ресурсів, що є одним із механізмів реформування системи загальної середньої освіти, упорядкування шкільної мережі

Значно підвищився кількісний показник учнівського контингенту закладів загальної середньої освіти. Знижується завантаженість сільських шкіл. Зменшується кількість випускників шкіл сільської місцевості. Наразі середня наповнюваність класів у школах міської місцевості складає 26 учнів, сільської – 15, по області -20,8 учнів

Кількість закладів загальної середньої освіти I-III ступеню та учнів

Навчальний рік	Комунальна форма власності		Приватна форма власності		Державна форма власності		Тимчасово призупинені		Заклади з вечірньою формою навчання	
	К-ть закладів (од.)	К-ть учнів (осіб)	К-ть закладів (од.)	К-ть учнів (осіб)	К-ть закладів (од.)	К-ть учнів (осіб)	К-ть закладів (од.)	К-ть учнів (осіб)	К-ть закладів (од.)	К-ть учнів (осіб)
2014-2015	577	212133	20	3576	3	469	0		12	3709
2015-2016	569	214916	20	3859	3	540	0		12	3098
2016-2017	563	220080	19	4167	3	559	1		12	2902
2017-2018	558	226240	20	4593	3	532	1		11	2797
2018-2019	544	237335	23	4755	3	547	2		9	2526

Заклади загальної середньої освіти 100% забезпечено комп'ютерною технікою, 100% закладів загальної середньої освіти забезпечено високошвидкісним Інтернетом та 85% забезпечено покриттям мережею Wi-Fi. За останні роки забезпеченість комп'ютерною технікою закладів освіти зросла на 21%, підключення до мережі Інтернет збільшилося на 55%, до WI-FI – 68%.

З метою максимальної доступності та підвищення якості освітніх послуг на сучасному рівні незалежно від місця проживання, матеріального стану, віку та фізичних можливостей людини в області впроваджено ряд регіональних проектів:

- Проект «Нове покоління вчителів для нової української школи». За новими стандартами було підготовано 250 студентів в Одеському, Балтському та Білгород-Дністровському педагогічних училищах.

- Проект BeSmart/Будь розумним - це перший і єдиний в Україні онлайн-портал по підготовці до ЗНО.

- Інноваційний проект «Вчитель+» - сильний вчитель кожному учневі у найвіддаленішій школі.

У закладах освіти Одеської області отримують освітні послуги 6951 дітей з особливими освітніми потребами, з яких 2842 дошкільного віку та 3949 шкільного віку. Показник кількості інклюзивних та спеціальних класів для дітей з особливими освітніми потребами значно підвищився.

В області функціонує 36 закладів професійної освіти (професійно-технічної). Професійно-технічна освіта надається за 169 простими та інтегрованими професіями. Крім цього, у закладах ПТО учні мають змогу отримувати повну загальну середню освіту. У навчально-виробничий процес закладів професійної (професійно-технічної) освіти впроваджуються елементи дуальної форм навчання, що мають на меті подолати розрив між освітою й виробництвом, теорією і практикою та підвищення якості підготовки кваліфікованих кадрів.

На території Одеської області функціонують 60 закладів вищої освіти (далі – ЗВО), із них: 22 заклади вищої освіти (III-IV р.а.), 38 закладів вищої освіти (I-II р.а.). У закладах вищої освіти навчається 107 725 осіб, з них: 79 526 осіб (денна форма), 28 199 (заочна форма). Навчальний процес забезпечують 11 369 працівників.

Висновки: Одещина – лідер впровадження проектів освітніх інновацій. Ключовими кроками реалізації державної політики в сфері освіти в області залишаються:

- забезпечення відповідності інфраструктури освіти потребам і запитам населення,
- врахування спроможностей адміністративно-територіальних одиниць області, попиту на професії та завдань інтеграції України у європейський освітній простір;
- розвиток мережі дошкілля;
- модернізація навчальної, матеріально-технічної бази закладів освіти;
- створення опорних шкіл;
- утворення навчально-практичних центрів за галузевим спрямуванням;
- інформатизація закладів освіти;
- впровадження інклюзивного навчання;
- створення інклюзивно-ресурсних центрів;
- стимулювання енергозбереження в закладах освіти;
- створення у освітніх закладах рівних умов доступу до освіти,
- зростання професійної компетентності педагогічних працівників області.

Ресурси охорони здоров'я

За останні 5 років мережа лікувально-профілактичних закладів області змінилася. Медичну допомогу населенню регіону надають 164 заклади, в т.ч. 146 установ, які утримуються за рахунок місцевих бюджетів.

Загальна кількість лікарняних закладів зменшилась з 74 до 69 установ. На початок 2020 року зареєстровано: 2 обласні лікарні, 2 спеціалізовані лікарні, 14 міських лікарень для дорослих, 3 для дитячого контингенту, 26 центральних районних та 1 районна лікарня. Також медичну допомогу населенню області надають 7 диспансерів різних профілів, зокрема 3 установи стаціонарного типу; 2 шпиталі, 45 Центрів ПМСД, 5 пологових будинків та Перинатальний центр, 4 поліклініки для дорослих та 7 для дитячого населення, 7 стоматологічних поліклінік, 4 Будинки дитини, 9 санаторіїв, Центр ЕМД та МК, Центр МСЕК, 1 Інформаційно-аналітичний центр, 2 Центри здоров'я тощо.

На Одещині організовано, як самостійні установи - 45 ЦПМСД, у т.ч. 16 функціонують у містах регіону та 29 – в районах області.

До складу Центрів ПМСД входить 326 амбулаторій, які розташовані в містах області та поселеннях міського типу (140) та 186 установ даного типу на селі, також 469 ФАП і фельдшерських пунктів, зокрема 88 закладів даного типу обслуговує понад 1000 населення.

Екстрену медичну допомогу в області надають 176 бригад екстреної медичної допомоги 9 відокремлених підрозділів станцій екстреної (швидкої) медичної допомоги КУ «Одеський обласний центр екстреної медичної допомоги і медицини катастроф»

З 20.03.2018 в області введена в дію Єдина оперативна диспетчерська служба екстреної (швидкої) медичної допомоги (ЄОДС), а з 19.06.2018 до єдиного номеру 103 підключені всі райони та міста області. В ЄОДС функціонує кабінет телеметричного та телемедичного консультування.

Другий етап реформи передбачає зміну принципів фінансування закладів охорони здоров'я, що надають спеціалізовану та високоспеціалізовану медичну допомогу, а саме перехід з фінансування діяльності установи на відшкодування медичним закладам коштів, витрачених на надання медичної послуги за договорами Національної служби здоров'я України.

Станом на 01.01.2021, 133 установи комунальної форми власності в області підписали 340 договорів із НСЗУ.

В області продовжується подальше впровадження доступної вертикально-інтегрованої трьохрівневої системи надання медичної допомоги – відкриття сучасних приймально-діагностичних відділень на базі всіх центральних районних лікарень

Продовжується розвиток мережі медичних установ, що надають медичну допомогу хворим з гострим ішемічним інсультом - 9 закладів охорони здоров'я та інфарктами міокарду - 4 заклади охорони здоров'я. Розвивається мережа лікувальних закладів для допомоги пацієнтам із онкозахворюваннями. У 2020 році 4 заклади уклали договори на лікування онкологічних захворювань із впровадженням методик сучасної хіміотерапії.

Станом 01.12.2020 року в Одеській області при лікувально-профілактичних закладах міст та районів, в тому числі і на ФАПах, працює 864 кабінетів щеплень. Середній показник охоплення щепленнями по області складає 69 %.

З метою підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості, закуплено 44 автомобілів, 164 програмно-апаратних комплексів (телемедичне обладнання).

Медична допомога хворим на гостру респіраторну хворобу COVID-19 надається в 20 закладах охорони здоров'я, що визначені в І хвилі Загальна кількість ліжок - 2 638, з яких

2 385 (90,4%) підключені до систем киснезабезпечення. Побудовано кисневі станції в КНП «Одеський клінічний медичний центр» ООР, КНП «Дунайська обласна лікарня» ООР.

Висновки:

1. На первинному рівні надання медичної допомоги - неуккомплектованість наявної мережі первинної ланки медичними працівниками; невідповідність оснащення амбулаторій, ФАПів сучасним потребам і можливостям обладнання; низький рівень раннього виявлення захворюваності; відсутність профілактичних заходів захворюваності.

2. На вторинному рівні надання медичної допомоги: відсутність ранньої діагностики захворювань; відсутність своєчасної невідкладної допомоги; дефіцит кваліфікованих кадрів.

3. На третинному рівні медичної допомоги: відсутність своєчасного і правильного діагнозу призводить до неефективного використання ресурсу надання високоспеціалізованої медичної допомоги; відсутність взаємодії між рівнями надання медичної допомоги; відсутність сучасних методів підходу до надання високоспеціалізованої медичної допомоги; перевантаженість на третинному рівні

запущених станів хвороб; відсутність сучасного обладнання, що забезпечить ефективне лікування при складних діагностичних випадках.

4. Екстрена медична допомога: незадовільний стан автошляхів, особливо місцевих; недостатня кількість та вкрай незадовільний технічний стан санітарного транспорту підрозділів екстреної (швидкої) медичної допомоги; відсутність сучасних засобів безперебійного, захищеного зв'язку; неукомплектованість медичним обладнанням, та не можливість транспортування пацієнта.

Медична допомога хворим на гостру респіраторну хворобу COVID-19 надається в 20 закладах охорони здоров'я, що визначені в І хвилі Загальна кількість ліжок – 2638, з яких 2385 (90,4%) підключені до систем киснезабезпечення. Побудовано кисневі станції в КНП «Одеський клінічний медичний центр» ООР, КНП «Дунайська обласна лікарня» ООР,

За рахунок коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення подачею кисню ліжкового фонду закладів охорони здоров'я, які надають стаціонарну медичну допомогу пацієнтам з гострою респіраторною хворобою COVID-19 закуплено 793 кисневі концентратори, які були передані до лікарень Одеської області на забезпечення подачею кисню закладів охорони здоров'я, які надають стаціонарну медичну допомогу пацієнтам з гострою респіраторною хворобою COVID-19. Загальний об'єм існуючого обладнання під рідкий кисень становить 6906 літрів. До 1.04.2021 об'єм обладнання для рідкого кисню збільшиться на 57960 літрів та становитиме 64866 літрів

Для подолання COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 заплановано: проведення просвітницької роботи по стриманню розповсюдження гострої респіраторної хвороби COVID-19,

створення в області ефективної системи надання медичної допомоги в умовах пандемії; забезпечення киснем ліжкового фонду в лікарнях Одеської області; підготовка приміщення/територій та розгортання мобільних госпіталів на 500 – 600 ліжок місць в області; проведення вакцинації.

Спорт і дозвілля

В період 2015-2017 років в Одеській області була оптимізована мережа дитячо-юнацьких спортивних шкіл області, яка на 01.01.2019 становила 67 ДЮСШ. В територіальних громадах області у 2017-2018 роках активно будувались та реконструювались спортивні майданчики для міні-футболу зі штучним покриттям та багатофункціональні майданчики. Водночас, практично не будуються великі інфраструктурні об'єкти за виключенням будівництва інноваційного Палацу спорту в м. Ізмаїл та спортивного залу ДЮСШ м. Балта. Проблемними питаннями галузі фізичної культури та спорту залишається недостатнє фінансування з місцевого бюджету порівняно з іншими областями України, зменшення фінансування з фондів профспілкових комітетів, підприємств, установ, організацій та спонсорських і благодійних внесків, слабкий розвиток спортивної інфраструктури та незадовільний стан спортивних об'єктів в містах і районах області, кадрове забезпечення діяльності сфери.

Висновки: Спостерігається перехід кваліфікованих спеціалістів до інших галузей внаслідок низького рівня заробітної плати та неможливості участі у змаганнях. Проблема залучення молоді до занять фізичною культурою та спортом гостро стоїть у сільській місцевості. Причинами є низький рівень забезпеченості спортивними об'єктами на селі, відсутність інвентаря і формування моди на здоровий спосіб життя.

1.4. ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА СТАН ДОВКІЛЛЯ

Північна частина області розташована в лісостеповій, а південна - в степовій зоні. Це визначає її високий агровиробничий потенціал та багаті рекреаційні ресурси. Таке положення, разом з тим, зумовлює і негативні риси природи краю, зокрема його маловодність та малу лісистість.

Клімат Одещини помірно-континентальний з жарким сухим літом, м'якою малосніжною нестійкою зимою. Абсолютні максимуми температур сягають +35° і більше, мінімуми – до -25° і нижче. Серед несприятливих кліматичних явищ для Одещини характерні суховії (гарячі вітри) та пилові бурі, грози, град, посухи, на морському узбережжі – тумани. Тривалість вегетаційного періоду від 180 до 210 діб. Середньорічна кількість опадів - від 340 мм на півдні області до 460 мм на півночі.

У межах області розташовані 1134 малих річок і струмків, 15 прісноводних та морських лиманів (найбільш великі Дністровський, Тилігульський, Хаджибейський, Алібей, Бурнас, Будацький, Куяльницький, Кучурганський), 68 водосховищ, 45 озер, у тому числі 8 Придунайських озер: Ялпуг, Кугурлуй, Катлабух, Китай, Сасик, Кагул, Картал, Саф'яни.

Чорне море та лікувальні грязі Куяльницького лиману створюють винятково високий рекреаційний потенціал Одещини. У пониззі великих річок (Дунай, Дністер) і лиманів, на морських узбережжях і в шельфовій зоні розташовані високоцінні й унікальні природні комплекси, водно-болотні угіддя, екосистеми, що формують високий біосферний потенціал регіону, який має національне і міжнародне значення.

Загальні запаси ґрунтових вод на Одещині обмежені і потребують суворого контролю щодо їх забору та використання.

Головним природним багатством Одещини є земельні ресурси, частка яких перевищує у природно-ресурсному потенціалі області 80%.

Земельні ресурси Одеської області (3331,4 тис га) характеризуються надзвичайно високим рівнем освоєння. Найбільшою є питома вага земель сільськогосподарського призначення 2660,4 тис га, з них рілля – 2074,4 тис га. У структурі земель сільськогосподарські угіддя займають 79,9%, у т.ч. рілля – 62,3%. Землі житлової та громадської забудови займають 53,1 тис га.

Мінерально-сировинна база області обмежена як за видами та кількістю ресурсів, так і за їх запасами. Головне місце серед мінеральних ресурсів займають запаси сировини для промисловості будівельних матеріалів (пісок, вапняк, глина, граніт) та підземні мінеральні води. Найбільш відома лікувальна хлоридно-натрієва мінеральна вода "Куяльник", видобуток якої ведеться в межах Одеського промвузла.

Природно-заповідний фонд Одеської області має в своєму складі 123 об'єкта, з них 16 об'єктів загальнодержавного значення, та 107 об'єктів - місцевого значення. Загальна площа об'єктів природно-заповідного фонду становить 159974,2 га. 12 об'єктів загальною площею 9133,25 га знаходяться у складі природно-заповідних територій, тобто фактично займана ПЗФ площа в області становить – 150840,9 га. «Показник заповідності» - частка площі ПЗФ до всієї площі області становить 4,5%.

Загальний стан екологічної безпеки в області залишається складним і здебільшого зумовлений надмірним техногенним навантаженням на природне середовище, нерівномірною територіальною концентрацією виробництва, його високою енергомісткістю. На здоров'я населення впливають такі чинники середовища як забруднення атмосферного повітря, якість питної води, житлові умови, продукти харчування, іонізуюче та неіонізуюче випромінювання, акустичне забруднення та відходи.

Низька забезпеченість області прісними водними ресурсами та підземними водами створює напруженість у водопостачанні населення. В південних районах є населені пункти, що постачаються привізною водою. Низька якість питної води спричиняє погіршення стану здоров'я населення та загострення соціальної обстановки.

В умовах змін клімату та інтенсивної господарської діяльності деградує система малих річок та водойм місцевого значення в регіоні.

В Одеській області розповсюджені зсувні процеси. Активізація зсувних процесів на забудованій території спричинена господарською діяльністю.

Висока розораність сільськогосподарських угідь, в окремих районах до 90%, призвела до знищення природних біоценозів, високого ступеня ерозії ґрунтів, замулення річок та водойм.

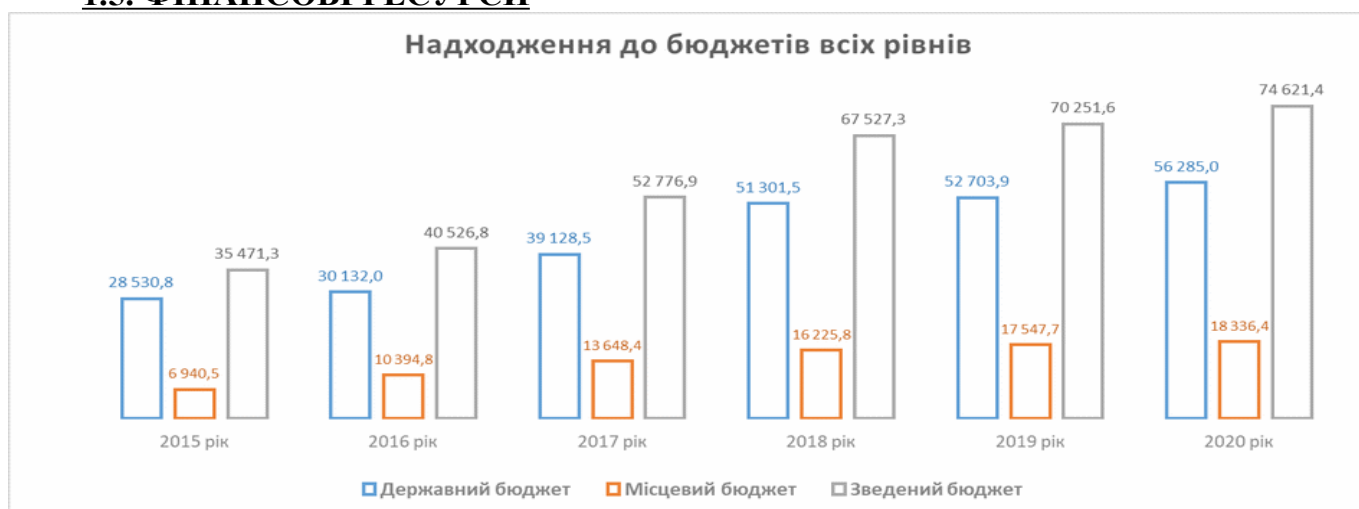
Гострою проблемою для регіону залишається проблема збирання та утилізації промислових і побутових відходів.

Відсутність роздільного збирання відходів робить у багатьох випадках тверді побутові відходи рівнозначними з промисловими за характером та наслідками впливу на довкілля та здоров'я населення. Проблема екологічної небезпеки твердих побутових відходів торкається всіх стадій поводження з ними, починаючи зі збирання і транспортування та закінчуючи підготовкою до використання утильних компонентів, знищенням або похованням фракцій, які не використовуються. Більша частина звалищ полігонів ТПВ вичерпала свій потенціал.

Висновки: Проблеми, що стримують розвиток та потребують розв'язання у сфері охорони навколишнього природного середовища:

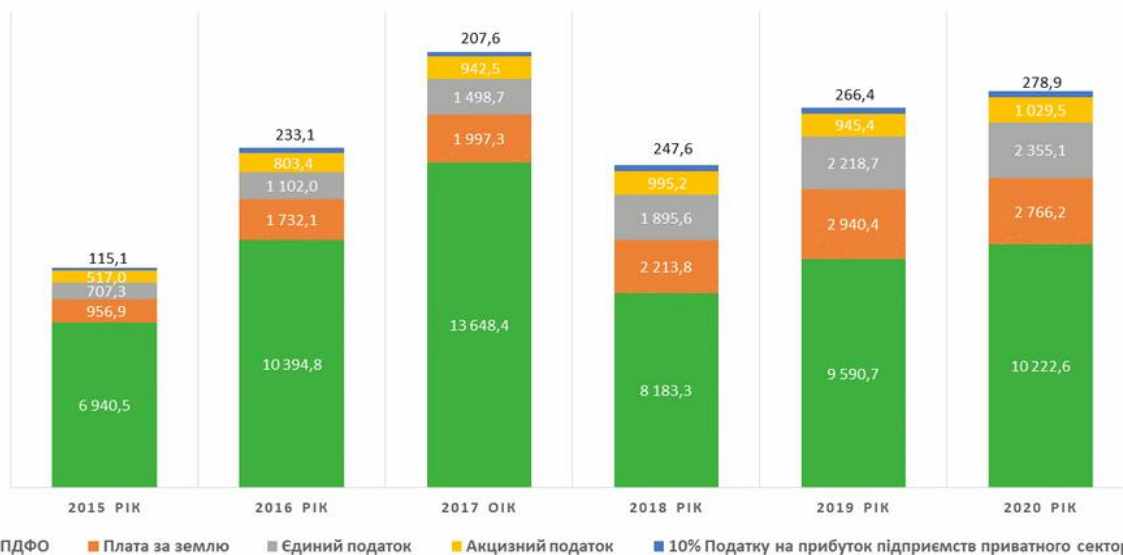
1. Реконструкція та ремонт існуючих очисних та будівництво нових каналізаційно-очисних споруд в містах районів та районах області;
2. Контроль за забрудненням морського узбережжя та внутрішніх водойм;
3. Вирішення проблеми відновлення водності річки Великий Куяльник та інших рік області;
4. Вдосконалення постійно діючої системи спостереження за станом атмосферного повітря, у тому числі збільшення постів спостереження;
5. Організація перероблення сміття та будівництво сміттєпереробних заводів.

1.5. ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ

Збільшення темпів росту за рахунок: ПДФО, податку на прибуток підприємств, податку на додану вартість з ввезених на територію України товарів, акцизного податку з ввезених на митну територію України підакцизних товарів, ввізного та вивізного мита.

ОСНОВНІ БЮДЖЕТОУТВОРЮЮЧІ ПОДАТКИ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ, ТИС.ГРН.

В результаті децентралізації акцизний податок та податок на прибуток був переданий місцевим бюджетам і надходив з 2015 року. За період з 2015 р. акцизний податок збільшився на 512,5 млн ₴. або на 99,1%

За період з 2015 р. по 2020 р. 10 % податку на прибуток підприємств приватного сектору збільшився на 163,8 млн ₴. або у 2,42 рази (2015 р - 115,1 млн ₴, 2016 р – 233,1 млн ₴, 2017р - 207,6 млн ₴, 2018р - 247,6 млн ₴, 2019р – 266,4 млн ₴, 2020р – 278,9 млн ₴).

Одна із найбільш дієвих реформ в Україні – це децентралізація. За 2020 рік місцеві бюджети області отримали 18,34 млрд ₴, це на 2,5% або на +0,79 млрд ₴ більше 2019 року.

Місцеві бюджети області складають близько 6,2% місцевих бюджетів України, по обсягу бюджету область займає 4 місце, по рейтингу доходів місцевих бюджетів на 1 жителя область знаходиться на 7 місці по Україні з обсягом доходу на 1 жителя 8,1 тис ₴, що на 0,6 тис ₴ вище середнього по Україні (середній показник по Україні 7,5 тис ₴).

Такі результати забезпечено завдяки цілеспрямованій державній позиції щодо децентралізації коштів місцевих бюджетів, яка розпочалась ще у 2015 році, завдяки чому місцеві бюджети отримали стабільні джерела доходів, і це дозволило залучити в їх розпорядження значний фінансовий ресурс.

За 2020 рік обсяг додаткового ресурсу отриманого від децентралізації склав 2 948,0 млн ₴. в т.ч.:

Обсяг бюджету об'єднаних територіальних громад за 2020 рік склав 2 025,3 млн ₴ або 11,0% від місцевих бюджетів області (обсяг місцевих бюджетів 18,3 млрд ₴), забезпечено темп росту надходжень 105,2%.

1.6. ЕКОНОМІКА

Промислове виробництво

Одеська область - високорозвинений індустріальний регіон, промисловість якого відіграє значну роль у структурі реального сектору економіки.

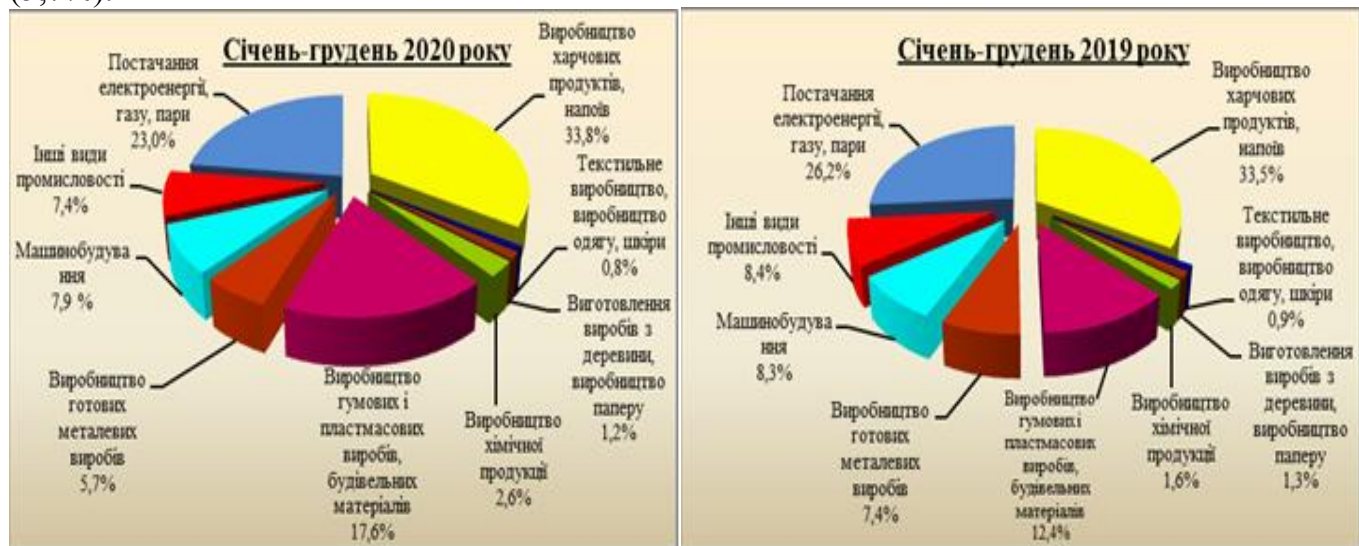
В області здійснюють свою діяльність понад 215 великих та середніх промислових підприємств. За 2019 рік в галузь залучено 3185,0 млн.грн. капітальних інвестицій (15,1% всіх капітальних інвестицій в область), за 9 місяців 2020 року – 2244,0 млн.грн. (21,2%).

У 2014-2015 роках на промислових підприємствах відбулось зниження обсягу виробленої продукції до 96,1%. 2016-2017 роки ознаменувались значним ростом виробництва, завдяки чому область вирвалась у лідери та протрималась до 2017 року – 1 місце серед регіонів країни. У 2019 році знову зростання - обсяг промислового виробництва склав 107,4%. (2 місце серед регіонів країни).

Індекс промислової продукції у січні-грудні 2020 року дещо знизився та становив 99,4% (5 місце серед регіонів країни). При цьому зросли обсяги виробництва хімічних речовин і хімічної продукції (у 2,0 раза), гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої продукції (+21,2%).

За 2020 рік підприємствами промислового комплексу реалізовано продукції (робіт, послуг) на суму **70435,9 млн.грн.** Найбільше реалізовано продукції підприємствами харчової промисловості (33,8% до загального обсягу), з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (23,0%), з виробництва гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (17,6%), машинобудування (7,9%), металургії (5,7%).

У товарній структурі промислового виробництва значну частку має виробництво олії соняшникової нерафінованої, соків овочевих та фруктових, хліба та хлібобулочних виробів, борошна, виноробної продукції, пластмасових та готових металевих виробів, кабельно-провідникової продукції тощо.

Промисловість Одеської області це:

- **56,2 тис.** штатних працівників (за грудень 2020 року);
- **21,2%** всіх капітальних інвестицій (за січень-вересень 2020р. – 2244,0 млн.грн.).
- **більше 30%** виробництва сокової продукції України та дитячого харчування;

- **25%** олійних виробничих потужностей країни та 18% виробництва нерафінованої олії;
- **60%** виноробного потенціалу країни;
- **40%** генерувальних потужностей сонячної енергетики України.

Оборот роздрібної торгівлі

Оборот роздрібної торгівлі у 2019 році становив 81,4 млрд ₴ (5 місце серед регіонів країни) та збільшився порівняно з 2018 роком на 11,0% (12 місце) *(по Україні - +10,3%)*.

Оборот роздрібної торгівлі у 2020 році становив 88,4 млрд ₴ (5 місце серед регіонів країни) та збільшився порівняно з 2019 роком на 6,7% (12-13 місце) *(по Україні - +8,4%)*.

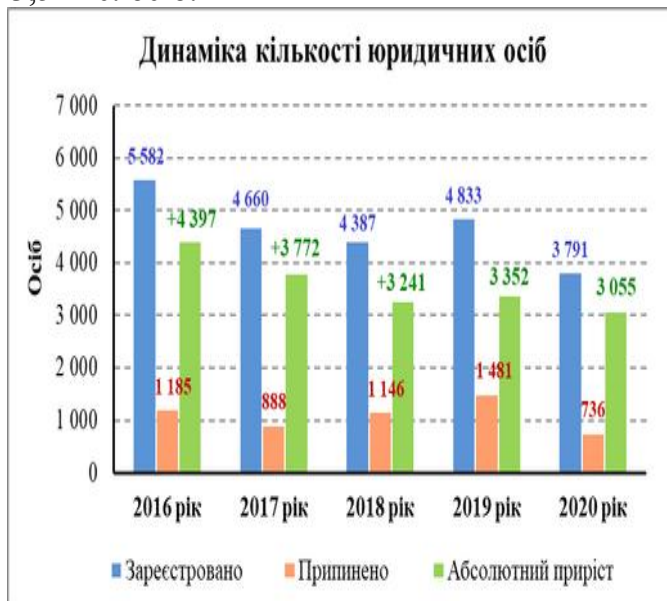
Висновки: Стабільне економічне зростання як для регіону, так і для України в цілому можливе лише на основі випереджаючого індустріального розвитку. Немає іншої альтернативи, як відновлення та модернізація промислового сектора на основі розроблення та втілення індустріальної політики, яка відповідає новим правилам, що постають у зв'язку з активізацією інтеграції до глобального економічного простору, та новими викликами, глобального та внутрішнього характеру (стрімкими змінами в технологіях, появою нових виробництв, кліматичними змінами, розривами у продуктивності праці, лібералізацією торгівлі, збільшенням частки людей літнього віку, трудовою міграцією, необхідністю територіальної консолідації та регіональної інклюзії).

Негативно на розвиток промисловості впливає складність доступу індустріального бізнесу до фінансових ресурсів, що є одним з найбільш проблемних аспектів інвестиційного клімату в Україні.

Водночас розширення зв'язків з міжнародними партнерами чинить вагомий позитивний вплив на розвиток промислового потенціалу.

Підприємництво

У 2020 році порівняно з 2016 роком кількість юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, які перебувають на обліку в органах ГУ ДПС області зросла на 13,5 тис. осіб.

На 1 січня 2021 року на обліку знаходиться 231,4 тис. платників (у т.ч. юридичних осіб – 95,5 тис. осіб, фізичних осіб-підприємців – 135,9 тис. осіб).

З початку року абсолютний приріст зареєстрованих підприємств (юридичних осіб) становить +3 055, фізичних осіб-підприємців – -1 462.

В Одеській області здійснюють діяльність (сплачують податки) 135,9 тис. суб'єктів малого та середнього підприємництва:

- фізичних осіб-підприємців – 104,3 тис. (76,7%),
- малих підприємств – 30,6 тис. (22,6%),
- середніх підприємств – 982 (0,7%).

За 2020 рік від суб'єктів малого та середнього підприємництва у вигляді податків та обов'язкових платежів до бюджетів усіх рівнів надійшло 16 592,8 млн грн (+3,7% до попереднього року), що становить 50,0% загальної суми бюджетних надходжень (без урахування митних платежів):

- державний бюджет – 8 222,3 млн грн (+9,2% до минулого року);
- місцевий бюджет – 8 370,5 млн грн (-1,1% до минулого року та складає 45,6% загальної суми надходжень до місцевого бюджету).

В Одеській області у 2019 році на середніх та малих підприємствах (юридичних особах) працювало 88,5% (2018 – 90,2%, 2017 – 90,5%, 2016 – 89,3%, 2015 – 76,0%) від загальної кількості зайнятих працівників.

З 2017 року Одещина однією з перших в Україні запровадила програму компенсації відсотків на кредити розвитку. З метою реальної підтримки малого та середнього бізнесу

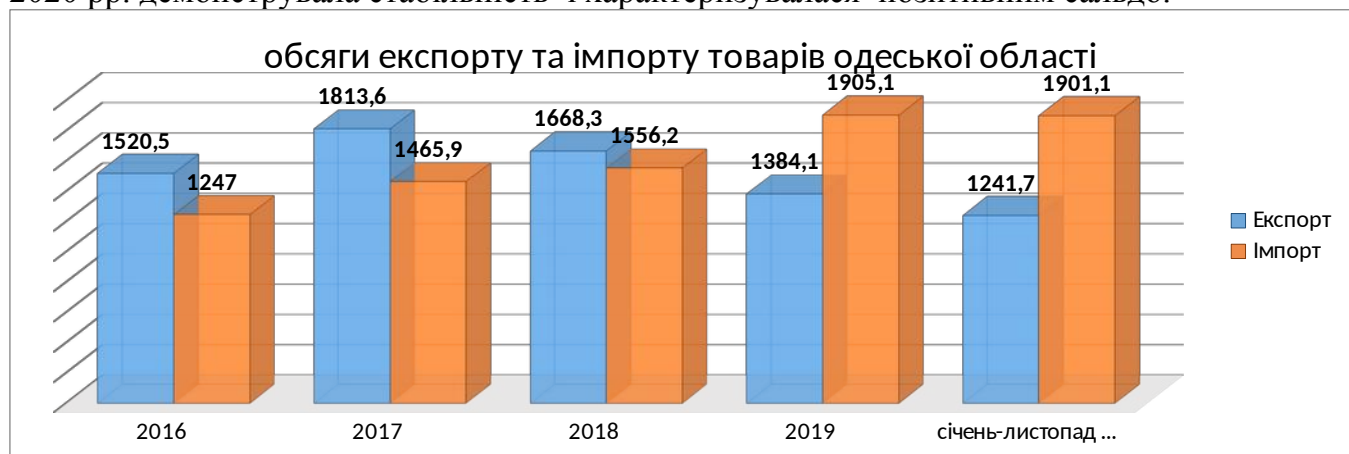
на території Одеської області реалізувалася Програма розвитку конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва в Одеській області на 2017-2020 роки.

Одним із головних напрямків Програми було запровадження механізму компенсації частини відсоткової ставки за кредитами, залученими підприємцями на розвиток бізнесу. Компенсація надається суб'єктам малого та середнього підприємництва.

За період дії Програми право на компенсацію отримали 28 інвестиційних проєктів, в економіку області залучено 73,9 млн грн капітальних інвестицій.

На основі досвіду зазначеної Програми розроблено державну Програму «Доступні кредити 5-7-9%».

Зовнішньоекономічна діяльність області за останні 5 років характеризується як позитивними так і негативними тенденціями. Так, впродовж 2016-2018 років сальдо зовнішньої торгівлі товарами було позитивним, а у 2019 і 2020 роках – імпорتنі поставки перевищували експорт товарів. Водночас зовнішня торгівля послугам у 2016-2020 рр. демонструвала стабільність і характеризувалася позитивним сальдо.

Основа товарної структури експорту області впродовж останніх 5 років залишалася сталою, змінювалося тільки співвідношення окремих її складових, зокрема це: зернові культури, жири та олії тваринного або рослинного походження; машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання; засоби наземного транспорту, залізничні локомотиви, літальні апарати, судна; готові харчові продукти; недорогочінні метали та вироби з них.

Впродовж 2016-2020 років нарощувалися обсяги експорту товарів за товарною групою «машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання», частка яких у загальному обсязі експорту області зростає з 4,2% (63,4 млн.дол. США у 2016 році) до 7,5% (93,4 млн.дол. США у січні-листопаді 2020 року).

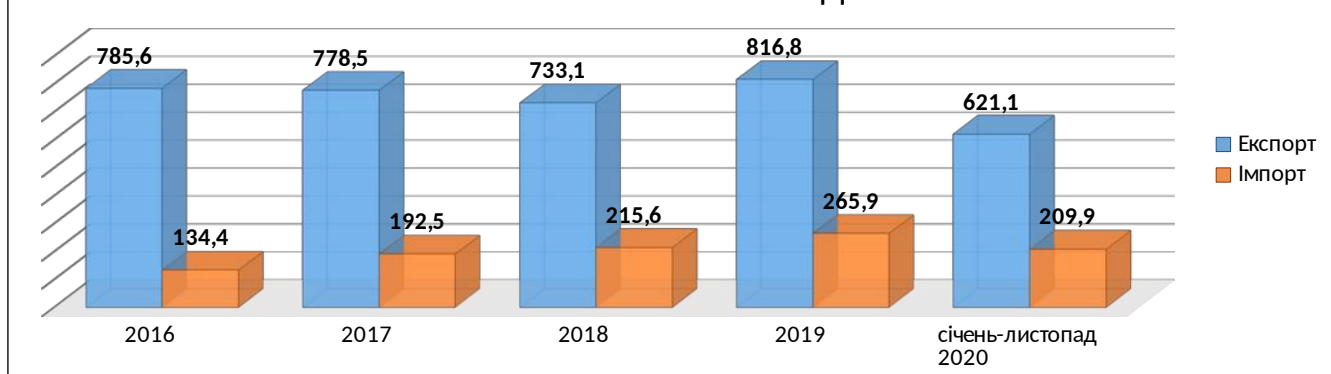
Негативно позначилося на експортному потенціалі регіону суттєве падіння обсягів експорту продукції хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості - зі 180,9 млн. дол. США (11,9% у загальному обсязі експорту) у 2016 році до 25,8 млн. дол. США (1,5% у загальному обсязі) у 2018 році. Починаючи з 2019 року спостерігається стабілізація експорту за цією товарною групою: за січень-листопад 2020 року обсяг експорту продукції хімічної промисловості збільшився у порівнянні з аналогічним періодом 2019 року на 39,1% і склав 48,1 млн. дол. США (3,9%).

Зовнішньоторговельні операції товарами підприємств області здійснювалися з партнерами із 172 країн світу.

Впродовж 2016-2018 рр. **імпорتنі надходження** товарів зросли майже на 25,0%. Суттєве збільшення імпорту відбулося у 2019 та 2020 рр. і за січень-листопад 2020 року обсяг імпорту товарів склав 1901,1 млн. дол. США.

Експорт послуг. За останні 5 років баланс торгівлі послугами Одеської області був позитивним. Сфера торгівлі послугами залишається однією з найбільш перспективних і має значний потенціал у напрямі збільшення пропозиції для зовнішнього світу та розширення можливостей їх надання.

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ ПОСЛУГАМИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У структурі експорту послуг області лідируючі позиції займали транспортні послуги, обсяг яких впродовж 5-ти останніх років залишався відносно стабільним і становив у загальному обсязі в середньому близько 75,0%. Позитивну динаміку впродовж 2016-2019 рр. демонструвала торгівля послугами, що пов'язані з подорожами. Обсяги експорту цих послуг зросли з 19,8 млн.дол. США у 2016 році до до 32,7 млн.дол. США у 2019 році, однак через об'єктивні причини, що обумовлені пандемію коронавірусу, їх обсяг скоротився і склав 21,1 млн. дол. США за січень-вересень 2020 року.

Зовнішньоторговельні операції у сфері послуг проводилися із партнерами із 154 країнами світу. Частка країн ЄС у загальному обсязі послуг, наданих регіоном в середньому впродовж останніх п'яти років складала близько 30,0%. Головними партнерами в експорті послуг серед країн-членів ЄС були: Швейцарія, Кіпр, Німеччина, Данія, Естонія.

Структура імпорту послуг області протягом 2016-2020 рр. суттєво не змінювалася, її основу складали: транспортні послуги, послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю, послуги будівництва, професійні та консалтингові послуги, послуги, пов'язані з подорожами.

Імпорт послуг до країн ЄС становив близько 50,0% від загального обсягу імпорту.

Висновки: Останніми роками в області досягнуті позитивні результати та важливі кроки здійснені у напрямку економічної інтеграції. Проте, незважаючи на зусилля з подальшого реформування умов для підприємницької діяльності, ведення бізнесу ще залишається ускладненим. Застарілі методи не сприяють впровадженню інновацій і не стимулюють нових учасників ринку розвивати новий бізнес.

Є необхідність проведення ефективних дій у сферах, що мають особливе значення. Тому, для нарощування експорту наукомісткої інноваційної продукції для сталого розвитку та успіху на світових ринках необхідні:

1. Створення сприятливих умов, що стимулюють експортну діяльність та інновації для диверсифікації експорту. Останніми роками в експорті переважає продукція сільського господарства та важкої промисловості, диверсифікація експорту залишається обмеженою. Для відновлення економічного росту і підвищення конкурентоспроможності України необхідно створювати наукомістку інноваційну продукцію, продукцію з доданою вартістю для її експорту.

2. Сприяння розвитку навичок і компетенції малих та середніх підприємств, здатних підвищити їх конкурентоспроможність для експортної торгівлі.

Інвестиційна діяльність. Капітальні інвестиції.

У 2014-2015 роках обсяг капітальних інвестицій щорічно становив до 10 млрд ₴. Починаючи з 2016 року їх обсяг почав зростати з 16,7 млрд ₴. до 21 млрд ₴.

Для стабілізації досягнутих результатів та подальшого їх покращення першочерговим завданням є створення умов та надання всебічного сприяння залученню інвестицій.

Свідченням підтримки бізнесу органами влади та стабільності економічної ситуації в області є те, що суб'єкти господарювання вкладають кошти у розвиток власного бізнесу,

модернізацію та реконструкцію діючих потужностей. А це, у свою чергу, впливає на конкурентоспроможність регіону та країни в цілому.

За 2019 рік підприємствами та організаціями області за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 21080,1 млн ₴ капітальних інвестицій (у 2018 році – 23788 млн ₴) - 8 місце серед регіонів країни. Частка регіону у загальному обсязі залучених інвестицій – 3,4%.

Найвагомішу частку капітальних інвестицій (96,2% загального обсягу) спрямовано у матеріальні активи, у тому числі у нежитлові будівлі – 27,4% інвестицій у матеріальні активи, у житлові будівлі – 14,2% та 14,3% – в інженерні споруди. Інвестиції у придбання машин і обладнання та транспортних засобів становили 39,3% від обсягу капітальних інвестицій у матеріальні активи,

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій, як і раніше, залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких освоєно 65,7% усіх коштів. Частка кредитів банків та інших позик становила 3,4%.

Пріоритетними напрямками інвестування залишилися такі види діяльності як транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність; будівництво; сільське, лісове та рибне господарство у які було спрямовано, відповідно 19,4%, 14,3% та 9,2% капітальних інвестицій області.

Підприємствами промислових видів діяльності освоєно 3185,0 млн.грн, або 15,1% від загального обсягу інвестицій по області. При цьому 61,1% коштів, спрямованих у розвиток промисловості, освоєно підприємствами переробної промисловості, 36,1% – підприємствами з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря

За січень-вересень 2020 року підприємствами та організаціями області за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 10566,8 млн.грн капітальних інвестицій (6 місце серед регіонів). Частка регіону у загальному обсязі залучених інвестицій – 3,9%.

Прямі іноземні інвестиції. Структура прямих іноземних інвестицій (ПІІ) за видами економічної діяльності впродовж 2016-2019 рр. суттєво не змінювалася. Найбільші обсяги ПІІ приходилися на: промисловість (в середньому понад 40,0%), у структурі якої левову частку займали переробна промисловість та постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря; транспорт, складське господарство, поштову та кур'єрську діяльність; оптову та роздрібну торгівлю; операції з нерухомим майном.

Перерозподіл обсягів ПІІ серед видів економічної діяльності відбувся за підсумками 2019 року. Так, згідно з даними Національного банку України на 31.12.2020 року промисловість з обсягом ПІІ 407,4 млн.дол. США поступилася лідируючими позиціями сфері транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрській діяльності (593,4 млн.дол. США).

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій (інструменти участі в капіталі та боргові інструменти) на 30.09.2020 становив 1709,7 млн.дол. США, що на 138,6 млн.дол. США або на 7,5% менше у порівнянні з даними на 31.12.2020.

До основних країн-інвесторів, на які прийшлося 89,2% загального обсягу ПІІ (інструментів участі в капіталі), ввійшли: Кіпр (30,0%), Нідерланди (14,5%), Сингапур

(11,4%), Люксембург (7,5%), Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії (7,9%), Монако (6,1%), Німеччина (5,1%).

Масштабні інвестиційні проекти, які реалізовувались протягом останніх років на території області, стосувались будівництва підприємств переробної промисловості та реалізації проектів щодо розбудови інфраструктури з перевалки генеральних, навалочних, наливних вантажів та зернових у портах області в яких активно працюють міжнародні компанії та підприємства з іноземними інвестиціями, зокрема ТОВ «ОЛСІДЗ Блек Сі», група компаній «Рисоіл С.А.», ДП «Контейнерний термінал термінал «Одеса», ТОВ «Бруклін-Київ», ТОВ «М.В. Карго», ТОВ «Дельта Вілмар Україна».

Реалізація низки найбільших інвестиційних проектів в Одеській області:

✓ **ТОВ «Дельта Вілмар Україна»** (м. Южне) - відновлено та модернізовано цех виробництва і упаковки маргаринової і жирової продукції (введено в експлуатацію наприкінці 2020р.). У подальшому планує реалізувати проект з будівництва олійноекстракційного заводу з пропускною спроможністю 2,1 тис.тонн наливної продукції на добу і 0,75 тис.тонн пакетованої продукції, а також резервуарний парк місткістю 100 тис.тонн;

✓ **ТОВ «Олсідз Блек Сі»** (Лиманський район) реалізує проект будівництва олійноекстракційного заводу для переробки соєвих бобів обсягом до 5000 т./добу або до 1,6 млн т. на рік. Проект дасть можливість переробляти соєві боби як основного продукту, а також насіння соняшника і ріпаку.

Вітроелектростанції на території Одеської області:

➤ На території Овідіопольського району в с. Роксолани компанією «Гюріш Іншаат ве Мюхендіслік А.Ш.» (Туреччина) збудовано та введено у експлуатацію першу чергу ВЕС «Овід Вінд» з дев'ятьма вітрогенераторами «General Electric» потужністю 3,6 МВт і висотою 131 метрів кожен, загальна потужність станції 32,4 МВт.

Будівництво другої та третьої черг проекту «Овід Вінд» з боку «Гюріш» передано німецькому інвестору *Notus Energy*. На початку березня 2020 року Одеською ОДА підписано три меморандуми про співпрацю із Овідіопольською районною державною адміністрацією, відповідними територіальними громадами області та компаніями, що забезпечуватимуть реалізацію інвестиційних проектів у сфері вітроенергетики – ТОВ «Овідіополь Енерджі» (Авангардівська ОТГ 120 МВт), ТОВ «Овід II» (Роксоланівська СР 88 МВт), ТОВ «Овід III» (Овідіопольська СР 93,5 МВт) загальною потужністю 301,5 МВт .

➤ Підписано Меморандум про співпрацю між Одеською ОДА та компаніями *Юкрейн Пауер Ресурсес і Южне Енерджі* в області вітроенергетики. Згідно з Меморандумом передбачалося, що вітроенергетичний проект компанії включатиме 26 вітрових турбін на території Визирської, Любопільської та Першотравневої територіальних громад Лиманського району загальною потужністю близько 120 МВт. У 2020 році проект перебував на стадії розробки, експертизи та оформлення земельних ділянок. Фінансування будівельних робіт не здійснювалося через зниження вартості «зеленого» тарифу, за яким закуповується електроенергія, вироблена з відновлюваних джерел.

У разі прийняття інвестором рішення щодо реалізації проекту за чинних «зелених» тарифів будівельні роботи розпочнуться у 2021 році.

На даний час тривають підготовчі роботи та будівництво необхідної інфраструктури щодо будівництва 25 вітрових турбін на території Лиманського району між селами Визирка і Любополь, які вироблятимуть 120 МВт електроенергії.

- Компанія *Южне Енерджі* («China Power», Китай) на земельних ділянках Сичавської і Любопільської сільських рад Лиманського району планує будівництво 17 вітрових турбін, які вироблятимуть 76,5 МВт електроенергії, що забезпечить електроенергією майже 150 тисяч населення.

У 2020 році проводилася активна робота щодо реалізації проекту, зокрема будівництва фундаментів, технологічних доріг та часткового монтажу обладнання. Усі монтажні роботи планується завершити у лютому 2021 року.

➤ Підписано меморандум про співпрацю між Одеською ОДА та ТОВ «Соратано Україна» (інвестор «Elementumenergy», США). Метою проекту - будівництво у Білгород-Дністровському районі парку вітроелектростанції загальною потужністю 100 МВт у термін до 2020 року.

В рамках реалізації проекту у 2020 році на території Старокозацької сільської об'єднаної територіальної громади Білгород-Дністровського району побудовано підстанцію на 3 вітряка загальною потужністю 11,4 МВт, ведуться роботи з їх налаштування та тестування. В ході подальшої реалізації проекту (2021 рік) планується будівництво ще 7 вітряків, загальною потужністю понад 35 МВт.

Із запланованих по проекту 10 вітроустановок потужністю біля 30 МВт на території Маяківської сільської об'єднаної територіальної громади Біляївського району у 2020 році встановлено 7 вітряків потужністю 26 МВт, реалізація проекту продовжуватиметься у 2021 році.

На території Мологівської сільської об'єднаної територіальної громади Білгород-Дністровського району планується будівництво 6 вітряків загальною потужністю близько 20 МВт.

Інноваційна діяльність

У 2019 році інноваційною діяльністю займалось 33 промислових підприємства або 16,5% до загальної кількості промислових підприємств (по Україні – 15,8%). У порівнянні з 2017 роком кількість інноваційно активних підприємств зменшилась на 8,3%.

Найбільш активно займалися інноваційною діяльністю підприємства з виробництва гумових і пластмасових виробів (33,3% від загальної кількості інноваційно активних підприємств області), з виробництва меблів, іншої продукції, ремонту і монтажу машин і устаткування (21,2%), машинобудування (15,2%).

Із загальної кількості промислових підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, 32 підприємства безпосередньо впроваджувало інновації у виробництво, у тому числі 30 – впроваджували нові технологічні процеси, 11 - інноваційні види продукції.

У 2019 році впроваджено у виробництво 29 інноваційних видів продукції (у 2017 році – 53), з яких 10 - нових видів техніки.

У 2019 році у промисловості впроваджено 51 нових технологічних процесів, з них 37 - маловідходних та ресурсозберігаючих (72,5%) (у 2017 р. – 50 та 42 процеси відповідно).

У 2019 році **обсяг реалізованої інноваційної продукції**, яка є новою для споживчого ринку та для самих підприємств становив 722,2 млн. грн. (1,5% загального обсягу реалізованої промислової продукції). У 2017 році - 157,6 млн.грн., 0,3% відповідно.

По Україні цей показник збільшився з 0,7% у 2017 році до 1,3% у 2019 році.

Найбільші обсяги реалізованої інноваційної продукції досягнуті підприємствами з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (11,8%).

Фінансування інноваційної діяльності в промисловості у 2019 році відбувалось, в основному, за рахунок власних коштів підприємств, обсяг яких склав 184,9 млн.грн. або 93,6% загальної суми інноваційних витрат.

Висновки: Відсутність технологічного поступу зумовлена низькою інноваційною активністю промислових підприємств і нестачею попиту на здобутки науки, що залежить від фінансових причин. Якщо глобальною тенденцією на сучасному етапі розвитку є зростання питомих витрат на наукові дослідження і розробки у ВВП з метою створення та подальшої комерціалізації наукових знань, то в Україні відбувається їх скорочення. В Одеській області за 2019 відбулось зростання рівня витрат на інновації та збільшення обсягу реалізованої інноваційної продукції, проте спостерігається тенденція щодо зменшення питомої ваги промислових підприємств, які протягом року впроваджують інновації.

Транспортна інфраструктура

Транспортний комплекс в області представлений усіма видами транспорту і включає у себе найкрупніші морські експедиторські торговельні порти, судноплавні компанії, розвинене залізничне та автодорожнє господарство, широку мережу автотранспортних підприємств, аеропортів та аеродромні комплекси, авіакомпанії. В області у широких масштабах забезпечується передача вантажів між різними видами транспорту, діють міжнародні залізнично-морські та автомобільно-морські переправи.

Через територію Одеської області проходять 5 міжнародних транспортних коридорів: сьомий та дев'ятий критські, транспортний коридор RASECA (Європа- Кавказ- Азія), коридори «Балтійське море - Чорне море» та «Чорноморське транспортне кільце» - транспортний коридор навколо Чорного моря Організації Чорноморського Економічного Співробітництва (ОЧЕС). Протяжність транспортних коридорів по території області становить 706,4 км. У напрямі території України існують 2 коридори Транс'європейської транспортної мережі: коридор Рейн-Дунай та Середземноморський коридор., які відкривають великі перспективи широкомасштабного міжнародного співробітництва з розвитком мультимодального транспорту між Європою та Азією, а також зміцнюють статус України як транзитної країни.

Перевезення вантажів та пасажирів за видами транспорту

Вид транспорту	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Перевезення вантажів, млн т							
Залізничний	27,6	29,7	31,3	32,4	31,5	29,8	*
Водний	2,4	2,1	2,2	1,9	1,5	1,67	*
Автомобільний	5,5	7,4	6,05	7,44	8,1	11,4	8,8
Перевезення пасажирів, тис пас							
Залізничний	18507,6	19200,8	19472,8	9669,2	16941,0	17098,0	*
Водний	26,3	22,5	27,5	20,8	25,5	*	*
Автомобільний (автобуси)	161472	140861	135646	125685	106600,8	96157,2	53248,0
Авіаційний	2	1	1	1,15	1,4	*	*

*- інформацію не оприлюднено

Автомобільний транспорт обслуговує значну частину перевезень вантажів та пасажирів. Міські й приміські перевезення – це 90% загальних обсягів роботи автотранспорту.

Мережа автомобільних шляхів загального користування в області становить 8327,9 км, у т.ч. державного значення – 2801,8 км. Тверде покриття мають майже 98% доріг.

З 01.01.2018 автомобільні дороги загального користування місцевого значення передані до сфери відповідальності обласної державної адміністрації. Загальна протяжність яких становить 5526,1 км, у т.ч. з твердим покриттям 5307,6 км (96%)

Забезпеченість автомобільними дорогами на 1000 м² становить 250 км, протяжність доріг на 1000 чоловік населення в області становить 3,48 км.

Найбільша інтенсивність руху автотранспорту зосереджена на автомобільних дорогах: М-05 «Київ-Одеса», М-15 «Одеса-Рені (на Бухарест)», М-14 «Одеса Мелітополь-Новоазовськ (на Таганрог)», М-16 «Одеса-Кучургани (на Кишинів)», М-27 «Одеса – Чорноморськ», М-28 «Одеса – Южний, з під'їздами», Н-33 «Одеса – Б.Дністровський – Монаші - /М-15/» і на окремих їх ділянках вона досягає 25-32 тис авто/добу.

Одеська залізниця – важлива складова єдиного транспортного конвеєра південного заходу України і є найважливішою складовою частиною залізничного транспорту держави. На її долю припадає майже 20% вантажообігу, більш 16% пасажирообігу залізниць країни.

Головна особливість Одеської залізниці – її приморське і прикордонне положення. У регіоні Одеської залізниці розташовані великі морські та річкові порти. Таким чином, забезпечуються зовнішні транспортно-економічні зв'язки з більш ніж 70 країнами світу.

Експлуатаційна довжина залізниці становить 4001,8 км (у т.ч. Одеська область - 1043,6 км).

Традиційно, лівову частку структури залізничних перевезень поділяють зернові вантажі та будівельні матеріали (25-20%). Інші види вантажів навантажені на залізниці, які

становлять значну частину від загального показника навантаження: кам'яне вугілля (15,5%), добрива (5,2%), руда (2,9%).

Авіаційний транспорт. На Одеському ринку авіаційних перевезень працюють представники вітчизняних та закордонних авіакомпаній: ТОВ «Міжнародні авіалінії України», «Turkish Airlines», «Австрійські Авіалінії», «AirBaltic», «Flydubai», «Georgian Airways» та інші. Міжнародний аеропорт Одеса відноситься до групи найбільших аеропортів України і пов'язаний повітряними лініями з багатьма містами України, СНД, а також країнами Західної Європи, Азії, Африки.

З 2018 року почав повноцінно обслуговувати пасажирів новий термінальний комплекс міжнародного аеропорту «Одеса», пропускна спроможність якого складає 1000 пасажирів на годину, загальною кількістю 3,5 млн осіб на рік.

Морегосподарський комплекс області представлений морськими торговельними портами: Одеським, Чорноморським, Ізмаїльським, Південним, Білгород-Дністровським, Ренійським, Усть-Дунайським; а також приватним морським рибним портом «Чорноморськ». Порти мають відповідну інфраструктуру для здійснення вантажних операцій із переробки сухих та наливних вантажів, перевезення пасажирів та виконання допоміжних функцій: бункеровка, відстій транспортних, спеціалізованих і службово-допоміжних суден.

Порти Одеської області - це 70% загальних обсягів переробки вантажів портами України, у т.ч. 68% експортних вантажів, 66,3% імпорتنих вантажів, 85% транзитних вантажів, майже 100% контейнерних перевезень в Україні. З порти області (Одеса, Південний, Чорноморськ) забезпечують 65% загальних обсягів обробки вантажів України.

Переробка вантажів у портах.

	Січень-грудень 2020 року		Січень-грудень 2019 року	
	тис. тонн	% до 2019 р.	тис. тонн	% до 2019р.
Одеський МТП	23370,2	92,2	25343,7	116,8
МТП «Чорноморськ»*	17398,7	98,7	17620,4	122,2
МТП «Південний»*	24155,2	117,0	20645,4	118,0
Ізмаїльський МТП	3244,6	75,8	4283,3	91,5
Ренійський МТП	786,0	61,6	1275,3	95,7

* на власних причалах

Одеська область та її порти знаходиться в зоні уваги глобальних портових операторів NHLA International, DP World, які готові інвестувати в українську портову інфраструктуру і поліпшення операційної ефективності процедур в портах. В портах області реалізуються інвестиційні проекти за участю світових компаній Cargill (США), Louis Dreyfus Company (Франція), NHLA International (Німеччина), Kernel, RISOIL S.A та ін.

Основними проблемами транспортного комплексу області є:

- недостатній обсяг інвестицій, необхідних для оновлення основних виробничих фондів та забезпечення інноваційного розвитку галузі;
- значний знос основних виробничих фондів, насамперед рухомого складу;
- стрімке збільшення кількості транспортних засобів та підвищення інтенсивності руху;
- недосконалість та застарілість аеронавігаційних систем (інфраструктури зв'язку, навігації та спостереження для організації повітряного руху).
- відсутність чіткої спеціалізації морських портів за видами вантажів, що призводить до їх неефективної перевалки;
- недостатньо розвинута транспортна інфраструктура в морських портах та на акваторіях.

Висновок: Серед головних пріоритетів:

1. Завершити реалізацію проекту «Реконструкція, будівництво аеродромного комплексу «Міжнародний аеропорт «Одеса» (III черга)»

2. Розвиток мультимодального транспорту, що визначатиме основні логістичні вузли та план дій щодо їх розвитку, створення мережі маршрутів регулярних контейнерних/ мультимодальних вантажних поїздів, синхронізованих з маршрутами поїздів держав - членів ЄС;

3. Відновлення сертифікаційної придатності та реконструкція авіаційної інфраструктури міжнародного аеропорту "Ізмаїл";

4. Продовження реалізації проекту з будівництва транспортного коридору «GO Highway», який з'єднає Балтійське і Чорне море, Гданськ і Одесу;

5. Будівництво нових швидкісних автомагістралей, автомобільних доріг загального користування державного значення за пріоритетними напрямками розвитку регіону та за напрямками туристичних маршрутів (капітальний ремонт мосту через Хаджибейський лиман на км 445 + 432 автомобільної дороги Київ — Одеса, капітальний та поточний середній ремонт ділянок автомобільної дороги Р-33 Вінниця – Турбів – Гайсин – Балта – Велика Михайлівка – /М-16/, поточний середній ремонт Т-16-10 /Н-33/ – Приморське – Жовтий Яр – Татарбунари з під'їздом до смт Сергіївка та інших);

6. Створення умов для розвитку малого бізнесу в транспортній сфері шляхом спрощення митних та інших процедур для залучення іноземних інвесторів у транспортно-інфраструктурну сферу регіону;

7. Впровадження морського «єдиного вікна» в портах (інформаційна система, що дасть можливість збирати і аналізувати дані про судна);

8. Запуск поїзда «Інтерсіті» (Одеса – Затока – Білгород- Дністровський – Арциз – Ізмаїл);

9. Будівництво автомобільного мосту через Дністровський лиман;

10. Будівництво автомобільної дороги загального користування державного значення «М-15-Одеса-Рені» на ділянці км 51+000 – км 59+500 (в обхід території Республіки Молдови);

11. Будівництво автомобільної дороги «Обхід с. Сухий Лиман» від автомобільної дороги «Одеса – Білгород-Дністровський – Монаші – /М-15/» до автомобільної дороги «Одеса – Чорноморськ» і транспортної розв'язки на автомобільній дорозі державного значення «Одеса – Чорноморськ», км 12+350;

12. Будівництво мостового переходу через Сухий лиман.

Агропромисловий комплекс

Площа сільськогосподарських угідь в області становить 2588,2 тис. га, у тому числі - 2077,0 тис. га (80,2%) – рілля, 350,7 тис. га (13,5%) – пасовища, 82,3 тис. га (3,2%) – багаторічні насадження, 51,0 тис. га (2,0%) - сіножаті, 27,2 тис. га (1,1%) – перелоги,

Основний напрямок (виробничої) сільськогосподарської спеціалізації області – зерно-м'ясо-молочний з розвиненим виробництвом винограду (на півдні області), соняшнику та інших олійних культур, овочів, плодів.

Роки	Зернові		Овочі		Соняшник		Виноград		Внесення добрив	
	Валовий збір, тис. тонн	Урожайність, ц/га	Валовий збір, тис. тонн	Урожайність, ц/га	Валовий збір, тис. тонн	Урожайність, ц/га	Валовий збір, тис. тонн	Урожайність, ц/га	Мінеральні, кг/га	Органічні, кг/га
2015	0	0	0	0	0	0	0	0	65	9107
2016	4403,3	36,8	348,8	143,8	1004,2	21,4	231,2	84,5	105	1160
2017	4392,1	35,9	287,6	130,4	903,9	19,9	253,6	97,8	116	100
2018	4319,9	36,3	270,7	144,1	886,3	21,4	296,7	117,8	91	100
2019	3747,9	31,0	289,4	170,4	693,4	19,0	241,7	99,2	124	69
2020 (11 міс.)	2020,7	19,3	236,7	145,2	473,2	13,4	158,7	63,5	0	0
Середнє за 5 років	3776,8	31,9	286,6	147,8	792,2	19,0	236,4	92,6	100,2	468

У 2020 року індекс продукції сільського господарства у порівнянні з 2019 роком становив 61,6%. При цьому в сільськогосподарських підприємствах обсяги зменшились на 47,5%, у господарствах населення - на 24,4%.

За 2020 рік обсяги виробництва продукції **рослинництва** в порівнянні з 2019 роком в усіх категоріях господарств зменшились на 42,2%, у тому числі в сільськогосподарських підприємствах – на 48,7%, у господарствах населення - на 29,4%.

За статистичними даними в усіх категоріях господарств збирання врожаю становить:

Культура	Зібрана площа, тис. га	Валовий збір, тис. тонн/ <i>ТР</i> у %	Урожайність, ц/га
Зернові та зернобобові культури	1046,8	2020,7 (52,7%)	19,3
<i>Пшениця</i>	545,1	1019,8 (49,6%)	18,7
<i>Ячмінь</i>	294,1	546,7 (52,5%)	18,6
<i>Горох</i>	20,6	23,0 (47,8%)	11,1
<i>Кукурудза на зерно</i>	133,8	373,2 (59,6%)	27,9
Соняшник	353,1	473,2 (68,2%)	13,4
Ріпак	106,6	124,4 (33,1%)	11,7
Овочеві культури відкритого ґрунту	16,2	236,6 (81,9%)	147,0
Плодові та ягідні культури	x	87,8 (82,1%)	x
Виноград	x	158,7 (65,7%)	x

Тваринництво

Динаміка скорочення чисельності поголів'я за останні роки спостерігається майже по всіх видах худоби і птиці, що пов'язано з кризою в цілому в галузі тваринництва. Також однією з причин, що вплинули на скорочення поголів'я, стали щорічні спалахи захворювання свиней на вірус африканської чуми.

Продовжується тенденція зменшення обсягів виробництва молока, що є наслідком скорочення чисельності поголів'я корів.

Нестабільність реалізації обсягів м'яса пов'язана зі скороченням поголів'я худоби і птиці.

За 2020 рік обсяги виробництва продукції тваринництва в усіх категоріях господарств зменшились на 7,2%, у тому числі в сільськогосподарських підприємствах - на 2,6%, в господарствах населення - на 8,0%.

Основні показники тваринництва

	2020р.	2019р.	2020р. до 2019р., %	2020р.	2019р.	2020р. до 2019р., %
Виробництво:	Усі категорії господарств			у т.ч. с/г підприємства		
<i>М'ясо худоби та птиці (тис. тонн)</i>	54,0	59,3	-8,9	12,6	12,2	+3,3
<i>Молоко (тис. тон)</i>	309,5	321,0	-3,6	26,4	29,9	-11,7
<i>Яєць (млн. шт.)</i>	175,1	204,5	-14,4	11,3	11,7	-3,4
Чисельність худоби та птиці:						
<i>Великої рогатої худоби (тис. голів)</i>	138,1	145,7	-5,2	15,1	19,0	-20,5
<i>у тому числі: корів</i>	85,4	90,0	-5,1	6,6	8,0	-17,5
<i>Свиней (тис. голів)</i>	133,1	150,4	-11,5	71,4	70,6	+1,1
<i>Овець та кіз (тис. голів)</i>	269,1	293,2	-8,2	26,3	38,7	-32,0
<i>Птиці (тис. голів)</i>	2188,0	2624,5	-16,6	109,2	81,4	+34,2

Висновки: Пріоритетними напрямками у сфері агропромислового комплексу є:

- підвищення ефективності роботи аграрної галузі економіки шляхом впровадження сучасних ресурсо- та вологозберігаючих, екологічнобезпечних, технологій виробництва сільськогосподарської продукції;
- підвищення родючості ґрунтів;
- створення сучасної селекційно-насінницької бази аграрного виробництва;
- збільшення урожайності сільгоспкультур та продуктивності худоби і птиці;
- відновлення системи зрошення на півдні Одеської області
- сприяння сталому розвитку малого та середнього бізнесу в аграрній сфері, фінансова підтримка малого бізнесу та малих аграрних підприємств;
- підвищення рівня конкурентоспроможності виробленої продукції, впровадження безвідходних технологій виробництва.

Енергетична інфраструктура і постачання енергії.

Відновлювані енергоресурси.

Одеська область є енергозалежною, 91% електроенергії імпортується (переважно із Дністровської ГЕС). Решта електричної енергії надходить від об'єктів енергетичної інфраструктури з відновлюваних джерел енергії області та АТ «Одеська ТЕЦ». Особливо залежні від енергосистеми Республіки Молдова (110-440 кВ) споживачі південно-західної частини Одеської області.

Одним із пріоритетних напрямків розвитку Одеської області є зменшення споживання викопних видів палива, у тому числі через їхнє заміщення альтернативними та відновлювальними джерелами енергії.

Альтернативна енергетика в області представлена усіма основними видами відновлювальної енергетики з використання енергії сонця, вітру, води та біогазу. Більша частина СЕС знаходиться у південній частині регіону, ГЕС та енергія біогазу – північна. В Одеській області зосереджено 40% генерувальних потужностей сонячної енергетики України.

На початок 2021 року в області функціонують 57 об'єктів, загальною потужністю 553,26 МВт (53 сонячних електростанцій; 1 вітрова електростанція; 2 комплекси з перероблення органічних відходів в біогаз; 1 гідроелектростанція тощо).

Зростає рівень виробництва альтернативної електроенергії, більш ніж у 2 рази збільшено кількість котелень, що використовують альтернативні види палива, та в 20 разів збільшено частку виробництва теплової енергії;

Реалізація інвестиційних проєктів щодо розвитку енергетичної інфраструктури з відновлюваних джерел енергії за 2020 рік надало змогу залучити до економіки Одещини понад 100 млн доларів. За період 2018 – 2020 р.р. у регіоні в цілому зменшено використання природного газу на 15%.

Водопостачання та відведення і очистка стічних вод.

Водопостачання області здійснюється як з поверхневих так і з підземних джерел.

Більшість басейнів малих річок області можна віднести до забруднених та дуже забруднених. Водопроводи, що одержують воду з поверхневих джерел це Одеський з ріки Дністер, Кілійський та Вилківський з ріки Дунай та Болградський з озера Ялпуг. Всі інші користуються водою з підземних джерел. Підземними водними ресурсами область забезпечена недостатньо та розміщені вони вкрай нерівномірно.

Якість питної води також у значній мірі залежить від стану системи водопостачання. Значна частина водопровідних споруд області: насосних станцій, очисних споруд та водопровідних мереж відпрацювала нормативний строк експлуатації, що призводить до підвищених витрат електроенергії та збільшення вартості перекачування води і стоків.

Якість води у поверхневих водних об'єктах є вирішальним чинником санітарного та епідеміологічного благополуччя населення. Загальна протяжність водопровідних мереж області становить 9137,74 км, з яких 34,2% перебуває у ветхому та аварійному стані. Зі 129 водопровідних насосних станцій потребують капітального ремонту та реконструкції 30%.

Забезпечення населення Одеської області питною водою є однією з найбільш важливих проблем, розв'язати яку необхідно для збереження здоров'я, поліпшення умов проживання та підвищення рівня життя населення регіону.

Протяжність каналізаційних мереж області становить 1879,34 км, з яких зношених 47,1%. В області налічується 47 каналізаційних очисних споруд, з яких 30 розміщені в малих містах, селищах та селах, працюють неефективно та не забезпечують належне очищення каналізаційних стоків. З 126 каналізаційних насосних станцій потребують реконструкції або 60%. Очисні споруди з повною біологічною системою очистки знаходяться лише в містах Одесі, Білгороді-Дністровському, Подільську, Ізмаїлі, Чорноморську, Южному. Більшість каналізаційних очисних споруд, в основному тих що розміщені в селищах та селах області не забезпечують нормативні вимоги щодо якості очищення каналізаційних стоків.

Висновки:

Покращання якості питної води шляхом проведення:

- реконструкції водоочисних споруд із впровадженням новітніх технологій;
- упорядкування та запровадження жорсткого контролю за зонами санітарної охорони водозаборів;
- планової, цілеспрямованої заміни/відновлення аварійних, ветхих і зношених трубопроводів, що дозволить зменшити вторинне забруднення води.

Для систем водопостачання:

- перегляд схем водопостачання, необхідних потужностей насосного обладнання, розподіл водних потоків і оптимізації тисків в розподільчій мережі,
- заміна насосного обладнання на сучасне (з високим ККД), відповідно до потреб системи, знизить аварійність мережі.

Для систем каналізації:

- поступова заміна каналізаційних колекторів та напірних трубопроводів;
- реконструкція КОС, вдосконалення процесів очистки стоків та обробки осаду, відновлення обладнання, окремих технологічних споруд та комплексів,

У галузі енергетичної інфраструктури:

- реалізація низки інвестиційних проєктів у сфері вітроенергетики та будівництва , сонячних електростанцій;
- будівництво ПЛ 330 кВ «Новоодеська-Арциз» для вирішення проблем енергонезалежності Українського Придунав'я.

Туристична інфраструктура

Рекреаційний природно-ресурсний потенціал

Територія області характеризується наступними природними лікувальними та курортно-рекреаційними ресурсами: мінеральні води (17 джерел), пелоїди (лікувальні грязі) та ропа лиманів та озер, морське узбережжя, природні об'єкти і комплекси зі сприятливими для лікування, оздоровлення та медичної реабілітації кліматичними умовами. Довжина морських і лиманних узбережь Одеської області від гирла річки Дунай до Тилігульського лиману сягає 300 км. Морські зони відпочинку Одеської області – одні з найпопулярніших.

На території області розташовані 22 рекреаційні зони (до 25 лютого 2017 року дані населені пункти були віднесені до курортних Постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 1996 року № 1576, яка втратила чинність): м.Одеса, с. Затока, с. Сергіївка, с.Косівка, с.Курортне, с.Миколаївка, с.Попаздра, с.Приморське, с.Гвардійське, с.Ліски, с.Вапнярка, с.Крижанівка, с.Нова Дофинівка, с.Сичавка, с.Грибівка, с.Дальник, с.Кароліно-Бугаз, с.Санжійка, с.Іллічівка, с. Лебедівка, с.Приморське (2), с. Тузли.

6 березня 2019 року набрав чинності Закон України «Про оголошення природних територій Куяльницького лиману Одеської області курортом державного значення», яким Куяльницький лиман оголошено курортом державного значення – «Куяльник».

В області розташовано 29 санаторно-курортних закладів. ДП «Клінічний санаторій ім. Пирогова», підпорядкований ПрАТ «Укрпрофоздоровниця», є найбільшим санаторно-курортним закладом регіону, який щорічно приймає понад 10 тисяч осіб.

В структурі спеціалізованих закладів розміщення переважають бази відпочинку – 88% від загальної кількості цих закладів. Найбільш дохідні заклади – санаторії і дитячі санаторії – становлять 19% та 8% відповідно, працює тільки один дитячий цілорічний центр; пансіонати з лікуванням, бальнеологічні лікарні, грязелікарні, бальнео-грязелікарні (включаючи дитячі) як і раніше відсутні. Також відсутні оздоровчі заклади 1-2 денного перебування.

Природно-заповідний фонд

Станом на 01.01.2020 природно-заповідний фонд Одеської області складається з 125 територій і об'єктів, серед яких 18 об'єктів загальнодержавного значення і 107 об'єктів місцевого значення. Загальна площа природно-заповідних територій 163,5 тис га, або 4,9% загальної площі території Одещини. Найбільш значущі та відомі об'єкти природно заповідного фонду: Дунайський біосферний заповідник, Нижньодністровський національний природний парк, Національний парк «Тузловські лимани».

На сьогоднішній день немає універсальної формули, яка дозволяла б отримувати абсолютно точні дані про кількість туристів. Висновки про туристичний потік робляться, ґрунтуючись на інформації, яка надходить від Державної прикордонної служби України, власників засобів розміщення в Одеській області та транспортних компаній. Щорічно Одеську область відвідує більше 6 млн. туристів.

Туризм у світі становить 10% ВВП. У нашій країні цей показник становить лише 1,5% ВВП. Аналіз фінансово-економічних показників від туристичної діяльності в Одеській області показує позитивну динаміку надходжень доходів (Графік 44). Надходження туристичного збору є суттєвим додатковим надходженням до місцевого бюджету. Надходження туристичного збору на Одещині за 2019 року становлять 21,4 млн. грн, що на 84,5% більше у порівнянні з показниками у 2018 році (11,6 млн. грн). У 2020 році через поширення гострої респіраторної хвороби COVID-19 та занепаду туристичної галузі туристичний збір становив 15,2 млн. грн., що на 28,9% менше ніж у 2019 році.

Одеська область у 2019 році увійшла в ТОП-5 областей України за надходженням від туристичного збору. З роки поспіль в області спостерігається динаміка збільшення надходжень від туристичного збору.

Висновки: Туристична галузь є стратегічним вектором розвитку області, яка має всі передумови для інтенсивного розвитку внутрішнього та іноземного туризму: особливості географічного розміщення, сприятливий клімат, найбільший морський порт України, курортно-рекреаційний комплекс, транспортна, фінансова та соціально-культурна інфраструктура.

Водночас подальший розвиток туристичної галузі гальмується через:

- недосконалість законодавчої та нормативно-правової бази в галузі туризму;
- недостатній рівень розвитку туристичної інфраструктури;
- недостатню кількість засобів розміщення, насамперед готелів 3-4 та 5 зірок, які відповідають міжнародним стандартам та сертифікаційним вимогам;
- невідповідний стан багатьох об'єктів туристичного показу, історико-культурних пам'яток та музеїв стримує зростання туристичних відвідувань регіону та створення нових туристичних маршрутів;
- недостатню забезпеченість професійними кадрами в галузі туризму.

Стратегічним напрямком розвитку туристичної галузі Одеської області є перетворення її у конкурентоспроможну, високорентабельну, інтегровану у світовий ринок галузь, що зможе стати вагомим чинником прискорення соціально-економічного розвитку області, підвищення якості життя населення, гармонійного розвитку і консолідації суспільства, популяризації України у світі.

Розділ 2. Аналіз сильних і слабких сторін регіону, можливостей і загроз (SWOT-аналіз).

<p align="center">Сильні сторони (внутрішні чинники)</p>	<p align="center">Слабкі сторони (внутрішні чинники)</p>
<p>1. Вигідне географічне положення. Одеська область – приморський і прикордонний регіон України, розташований на крайньому південному заході країни. По території області проходять державні кордони України з Румунією і Молдовою. На півдні Одеська область виходить до Чорного моря. Довжина морських і лиманних узбережь від гирла ріки Дунай до Тилигульського лиману досягає 300 км.</p> <p>Через територію Одеської області проходять 5 міжнародних транспортних коридорів: сьомий та дев'ятий критські, транспортний коридор RASECA (Європа- Кавказ-Азія), коридори «Балтійське море - Чорне море» та «Чорноморське транспортне кільце» - транспортний коридор навколо Чорного моря Організації Чорноморського Економічного Співробітництва (ОЧЕС). Протяжність транспортних коридорів по території області становить 706,4 км.</p> <p>Одеська область розташована на перетині міжнародних водних шляхів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Дунайський водний шлях після завершення будівництва в 1992 році каналу Рейн-Майн-Дунай є найкоротшим виходом країн Європи до Чорного моря, далі – у Закавказзя, Середню Азію, на Близький Схід; - ріка Дністер зв'язує регіон з Молдовою, а Дніпро – з Центральною Україною і Білоруссю, а після завершення реконструкції Дніпровсько-Бузького і Дніпровсько-Неманського каналів – з Польщею і країнами Балтії; - Волго-Донська система зв'язує Азово-Чорноморський басейн із Росією, Казахстаном, Туркменістаном, Азербайджаном, Іраном, забезпечуючи виходи до Каспійського, Балтійського і Білого морів. <p>Регіон враховується приморським, містить найбільшу кількість портів в Україні, має значення в міжнародних водних шляхах. На його території є широкий вихід до Чорного моря та до великих річкових магістралей – Дунаю, Дністра, Дніпра та Дону. Міжнародний Дунайський водний шлях є найбільш коротким виходом з країн Європи до Чорного моря, річка Дністер має значення у логістиці Молдова-Чорне море, Дніпро – пов'язує з Центральною Україною та Республікою Білорусь.</p> <p>2. Достатньо розвинута та розгалужена інфраструктура, з високою пропускнуою</p>	<p>1. Зовнішня конкуренція та слабка конкурентоздатність вітчизняної продукції. Зменшення ставки антидемпінгового мита спричинило збільшення імпорту, що призвело до зниження попиту на вітчизняну промислову продукцію.</p> <p>2. Високі ціни на енергетичні ресурси. Високі тарифи на електроенергію, газ та скасування «нічного тарифу» суттєво впливають на вартість виробленої промислової продукції та підвищують витрати на виробництво, що в свою чергу впливає на кінцеву відпускну ціну товарів для населення.</p> <p>3. Залежність від імпорту обладнання та сировини для промислового виробництва. Промислові підприємства надають перевагу більш якісному імпортному обладнанню та сировині, що призводить до залежності від них.</p> <p>4. Відсутність фінансування державою інноваційних розробок. Фінансування інноваційних розробок здійснюється підприємствами за рахунок власних та кредитних коштів, що свідчить про відсутність достатньої уваги з боку держави та інвесторів до інноваційних розробок.</p> <p>5. Значний обсяг реалізації сировинної продукції або продукції низької глибини переробки. Одеська область є потужним виробником промислової продукції, проте переважно здійснюється експорт сировини та напівфабрикатів, а не готового продукту, внаслідок чого не використовується весь можливий економічний потенціал.</p> <p>6. Виснаження та втрата родючості ґрунтів. Спостерігається тенденція зниження збору урожаю зернових та зернобобових культур та соняшнику на 5-7% щорічно через недотримання системи сівозмін, недостатнє внесення органічних та мінеральних добрив, порушення технології вирощування сільгоспкультур, погіршення стану основних агроландшафтів.</p> <p>7. Зношеність доріг місцевого значення, невідповідність глибин в окремих морських портах.</p>

<p align="center">Сильні сторони (внутрішні чинники)</p>	<p align="center">Слабкі сторони (внутрішні чинники)</p>
<p>спроможністю, наявність засобів для перевезення великогабаритних і масових вантажів.</p> <p>Потужний міжгалузевий транспортний комплекс Одещини представлений усіма видами транспорту – залізничним, автомобільним, водним (морським і річковим), трубопровідним, авіаційним, електричним (зв'язок).</p> <p>Мережа автомобільних шляхів загального користування в області становить 8327,9 км, у т.ч. державного значення – 2801,8 км. Тверде покриття мають майже 98% доріг.</p> <p>Одеська залізниця – важлива складова єдиного транспортного конвеєра південного заходу України і є найважливішою складовою частиною залізничного транспорту держави. На її долю припадає майже 20% вантажообігу, більш 16% пасажирообігу залізниць країни.</p> <p>Головна особливість Одеської залізниці – її приморське і прикордонне положення. У регіоні Одеської залізниці розташовані великі морські та річкові порти. Таким чином, забезпечуються зовнішні транспортно-економічні зв'язки з більш ніж 70 країнами світу.</p> <p>Порти Одеської області - це 70% загальних обсягів переробки вантажів портами України, у т.ч. 68% експортних вантажів, 66,3% імпорتنих вантажів, 85% транзитних вантажів, майже 100% контейнерних перевезень в Україні.</p> <p>3 порти області (Одеса, Південний, Чорноморськ) забезпечують 65% загальних обсягів обробки вантажів України.</p> <p>В транспортній інфраструктурі міжнародний аеропорт Одеси (МАО), третій за обсягом пасажирських перевезень в Україні (У 2018 році Міжнародний аеропорт «Одеса» обслужив 1 446 521 пасажера).</p> <p>3. Наявний туристично-рекреаційний потенціал регіону.</p> <p>Особливість економіко-географічного розташування області, сприятливі природно-кліматичні умови, різноманітні природні лікувальні ресурси, наявність піщаних пляжів, розвинута мережа водних, залізничних та автомобільних магістралей обумовлюють розвиток в області сфери туризму і рекреації.</p> <p>Відповідно до інформації ДУ «Український науково-дослідний інститут медичної реабілітації та курортології Міністерства охорони здоров'я України» Одеська область характеризується наявністю наступних природних лікувальних ресурсів: мінеральні</p>	<p>Близько 95% автодороріг Одеської області перебувають у незадовільному стані. Невідповідність паспортних глибин портів області через замулювання дна, не дозволяє портам приймати судна великих розмірів, що не дозволяє портовим операторам виконувати покладені на порт функції і виконувати зобов'язання за контрактами.</p> <p>8. Відсутність системного підходу до координації розвитку та довгострокового планування діяльності всіх видів транспорту з урахуванням соціально-економічних потреб населення, бізнесу, оборони та геополітичних інтересів України.</p> <p>Стратегії та державні цільові програми з розвитку портів, залізниці, аеропортів та автодорожнього господарства не узгоджені між собою та не передбачають саме комплексного просторового розвитку відповідних територій та відсутній маршрутний принцип.</p> <p>9. Низький рівень екологічної освіти та культури населення.</p> <p>Важливим аспектом у вирішенні проблеми збереження природних ресурсів є освіта людей в області навколишнього середовища, екологічне виховання всього населення, а особливо підростаючого покоління. Велика роль у формуванні знань і навичок з екології досягається позашкільними навчальними закладами безпосередньо через залучення дітей до гурткової роботи еколого-натуралістичного спрямування та участі в різноманітних заходах як форми організації позашкільної освіти.</p> <p>10. Незадовільний стан очисних споруд, які потребують ремонту або реконструкції, а в деяких населених пунктах взагалі відсутність водовідведення та очисних споруд.</p> <p>Основними забруднювачами поверхневих вод є підприємства житлово-комунального господарства. На території Одеської області налічується 212 комплексів каналізаційних очисних споруд загальною проектною потужністю 1557,8 тис. м³/добу, велика кількість з яких знаходяться в аварійному стані, причин такого становища є те, що очисні споруди та каналізаційні мережі були побудовані у 70-80 роках минулого століття. Наразі вони застарілі і не відповідають сучасним вимогам, аварійні ситуації на лініях каналізаційних мереж своєчасно не</p>

<p align="center">Сильні сторони (внутрішні чинники)</p>	<p align="center">Слабкі сторони (внутрішні чинники)</p>
<p>води; пелоїди (лікувальні грязі), ропа лиманів та озер; морське узбережжя; природні об'єкти і комплекси зі сприятливими для лікування, оздоровлення та медичної реабілітації кліматичними умовами. Кліматичні умови області сприятливі для курортно-рекреаційної діяльності. До водних об'єктів, які мають категорію лікувальних, відносяться відомі родовища пелоїдів Куяльницького і Хаджибейського лиманів, а також родовища мінеральних вод Одеське, Куяльницьке, Чорноморське.</p> <p><i>Виходячи з наявних природних лікувальних ресурсів на відповідних природних територіях Одеської області їх можна поділити на території:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - забезпечені природними лікувальними ресурсами та інфраструктурою необхідною для розвитку санаторно-курортної сфери: курорти Куяльник, Затока, Сергіївка; - перспективні для розвитку рекреаційної та санаторно-курортної сфери: Тилігульська площа (с. Пшеняново), Куяльницька площа (с. Ільінка), Санжейківська та Кароліно-Бугазька площі (м. Чорноморськ), Будакська та Бурнасько-Будакська площі (с.Лебедівка), Сасиксько-Шаганська площа (озера Шагани і Сасик), Придунайська площа; - можливо перспективні для розвитку курортно-рекреаційної сфери: Дністровська площа (с. Миколаївка до с. Роксолани), Китайська, Колабухська та Ялпугська площі. <p>В Одеській області налічується 321 санаторно-курортний та оздоровчий заклад, які можуть прийняти понад 40 000 туристів та 317 дитячих закладів оздоровлення і відпочинку.</p> <p>Одеська область є єдиним регіоном України, який має перевищення частки потенціалу, необхідного для розвитку санаторно-курортної галузі над часткою, що надає можливість розвитку туризму та організації відпочинку – 51% і 49% відповідно. Тобто, в Одеській області може рівною мірою розвиватися туризм та відпочинок і санаторно-курортна галузь.</p> <p>4. Сприятливі агрокліматичні умови для розвитку тваринництва та вирощування майже усіх сільськогосподарських культур.</p> <p>Наявність значних площ сільськогосподарських угідь та спеціалізованих науково-дослідних, селекційних установ.</p> <p>5. Розвинута мережа природоохоронних територій.</p> <p>Природно-заповідний фонд Одеської області представлений 125 територіями та об'єктами (з</p>	<p>ліквідуються, не ведуться поточні та капітальні ремонти очисних споруд, відсутній постійний контроль за їх роботою, що призводить до забруднення земель і підземних водоносних горизонтів, поверхневих водних об'єктів.</p> <p>11. Забруднення водних басейнів.</p> <p>Обсяг забруднених стічних вод, які скидаються у водні об'єкти складає 4,2% від загальнодержавного показника.</p> <p>Обсяг скинутих неочищених стічних вод у поверхневі водні об'єкти Одеської області складає 41,95 млн. м³, цей показник з роками зростає у зв'язку з незадовільним станом наявних очисних споруд в населених пунктах Одеської області.</p> <p>12. Високий рівень захоронення відходів на сміттєзвалищах (близько 68% від загальної кількості утворених).</p> <p>Високий рівень утворення відходів та низькі показники їх використання як вторинної сировини призвели до того, що в Одеській області щороку в промисловості та комунальному секторі нагромаджуються значні обсяги твердих відходів, з яких лише незначна частина застосовується як вторинні матеріальні ресурси, решта потрапляють на звалища.</p> <p>13. Відсутність проектів організації та розвитку територій та об'єктів природно-заповідного фонду.</p> <p>Станом на 01.01.2020 23 території та об'єкти природно-заповідного фонду (Нижньодністровський національний природний парк, національний природний парк «Гузловські лимани», регіональний ландшафтний парк «Тилігульський» та 20 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва) не мають затверджених в установленому порядку проектів організації та розвитку території, що призводить до нецільового використання їх території та порушень природоохоронного законодавства.</p> <p>14. Велика протяжність області, що зумовлює труднощі з відвідуванням туристами віддалених від обласного центру місць.</p> <p>Велика протяжність області зумовлює недостатній розвиток туристичних дестинацій. Наприклад, відстань від найпівнічнішого районного центру області (м. Кодима) до най південнішого (м. Ізмаїл) складає близько 520 кілометрів автомобільними шляхами регіону та займає більше 7 годин часу. Також, вагомим</p>

<p align="center">Сильні сторони (внутрішні чинники)</p>	<p align="center">Слабкі сторони (внутрішні чинники)</p>
<p>них 18 – загальнодержавного значення, 107 - місцевого), загальна площа яких становить 163523,0471 га – Дунайський біосферний заповідник, Дунайські і Дністровські плавні, ландшафтний парк «Тилігульський», ботанічний сад Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова, 22 парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва тощо.</p> <p>6. Інвестиційна привабливість регіону.</p> <p>Одеська область - один з найперспективніших регіонів півдня України, що володіє високим потенціалом для розвитку більшості галузей промисловості та якісним рівнем підготовки трудових ресурсів. Відмінними особливостями регіону є розвинена транспортна інфраструктура; широкі транзитні можливості; високий потенціал індустріального сектора; розвинений аграрний сектор; перспективний туристичний комплекс; значний науково-освітній потенціал. На території області розташовуються підприємства з виробництва продуктів нафтопереробки, машинобудування, ремонту та збору машин, обробки металу, хімічної та нафтохімічної, легкої та харчової промисловості.</p> <p>За 2018 рік підприємствами та організаціями області за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 21039,7 млн.грн капітальних інвестицій, що у розрахунку на одну особу становить 8863,5 грн.</p> <p>У зазначеному періоді область за обсягами капітальних інвестицій <u>посіла 7 місце</u> серед регіонів країни. Частка регіону у загальному обсязі залучених інвестицій – 4,0%.</p> <p>Обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерний капітал), унесених в економіку області з початку інвестування, на 31 грудня 2018 р. становив 1207,1 млн \$, що на 0,4% більше обсягу інвестицій на початок 2018р.</p> <p>За обсягами ПІІ область посіла 4 місце серед інших регіонів країни.</p> <p>Обсяг прямих іноземних інвестицій у розрахунку на одну особу населення регіону на 31 грудня 2018 року становив 509,2 дол. США.</p> <p>В області реалізовується низка найбільших інвестиційних проектів, створюються усі умови щодо діяльності інвестиційних компаній.</p> <p>7. Подальший розвиток харчової та переробної промисловості</p> <p>Наявність значного аграрного потенціалу, сприятливі умови для розвитку тваринництва, рослинництва та виноградарства, зручне географічне розташування, розвинена портова інфраструктура для експорту продукції.</p> <p>Промисловий комплекс регіону це:</p>	<p>аргументом є той факт, що на шляху відсутні, або знаходяться віддалено від автомобільних шляхів туристичні локації, які можна відвідати на шляху від однієї крайньої точки до іншої, або від міста Одеса в тому чи іншому напрямку.</p> <p>15. Погана туристична інфраструктура на землях рекреації (пляжі, курортно-санаторні заклади, туристичні бази, кемпінги та супутні території).</p> <p>Туристи звертають увагу на значний розбіг між привабливістю природно-рекреаційних ресурсів та забезпеченістю об'єктами туристичної інфраструктури в Одеському регіоні. Має місце явище «тенізації» малого бізнесу у сфері гостинності та туризму, що є перешкодою на шляху її легального розширення та індустріального розвитку. Як наслідок, у місцевих бюджетах немає достатніх обсягів фінансових ресурсів для інвестування у структурну модернізацію регіонального туристично-рекреаційного комплексу. Раціональне і ефективне використання усіх ресурсів регіону потребує довгострокових програмних заходів, зважених управлінських рішень і ефективних практичних дій.</p> <p>16. Недостатність кваліфікованих кадрів, особливо в сільській місцевості.</p> <p>Зростання трудової міграції, втрата трудових ресурсів, низка заробітна плата та відсутність соціальних гарантій (житло) призводить до низької забезпеченості кадрами в галузях культури, медицини, освіти.</p> <p>17. Розміщення ЦНАП у приміщеннях, які не відповідають вимогам, що встановлені чинним законодавством і обмеженість фінансових ресурсів на відкриття ЦНАП за принципом «Прозорий офіс».</p> <p>Вимоги до приміщень в якому розміщується ЦНАП встановлені Примірним регламентом центру надання адміністративних послуг, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1.08.2013 №588 (далі – Регламент). Статтею 3 Регламенту встановлені принципи надання адміністративних послуг у ЦНАП, серед яких визначено принцип прозорості та відкритості. Проте деякі ЦНАП області розміщені у приміщеннях, які не відповідають встановленим нормам та не мають фінансової можливості організувати надання</p>

<p align="center">Сильні сторони (внутрішні чинники)</p>	<p align="center">Слабкі сторони (внутрішні чинники)</p>
<p>- більше 30% виробництва сокової продукції України;</p> <p>- 25% олійних виробничих потужностей країни та 18% виробництва нерафінованої олії;</p> <p>- 65% виноробного потенціалу країни.</p> <p>8. Наявність великих виробничих потужностей з випуску мінеральних добрив (значний внутрішній ринок добрив та зручне місцерозташування для їх експорту), випуск фармацевтичної продукції (великий внутрішній ринок, низькі ціни на вітчизняну продукцію, різниця більш ніж у чотири рази на ліки закордонного виробництва), вагомий виробничий потенціал (машино- та авіабудівна, харчова та переробна промисловість, виробництво будматеріалів тощо).</p> <p>9. Зростання продажів проволоково-волокнистої та кабельно-провідникової продукції.</p> <p>Удосконалення та забезпечення якісною продукцією за рахунок реалізації інвестиційних програм, наявність великого внутрішнього ринку, зручне місце розташування.</p> <p>10. Освоєння альтернативних джерел генерації електричної енергії (СЕС, ВЕС).</p> <p>Значення середньорічного надходження сонячної радіації на території Одеської області є одним із найвищих серед областей України (4 місце за кількістю).</p> <p>З 2014 по 2018 роки кількість виробників сонячних електростанцій в Одеській області зросла майже у 2 рази, а потужність у 1,2 рази.</p> <p>Станом на 01.01.2019 на території Одеської області за «зеленим» тарифом на виробництво електричної енергії працює 21 об'єкт сонячної енергетики зі встановленою потужністю 263,163 МВт (встановлена потужність сонячних електростанцій загалом по Україні 1138,147 МВт/год). В Одеській області зосереджено 23% генерувальних потужностей сонячної енергетики України.</p> <p>Загальний обсяг відпуску електричної енергії за всіма джерелами постачання енергії в Україні станом на 01.01.2019 становив 148,3 млрд. кВт·год. Об'єктами сонячної енергетики Одеської області за 2018 рік вироблено 330 млн кВт/год електроенергії.</p> <p>11. Наявність земельних ділянок з площею достатньою для будівництва СЕС.</p> <p>Загальна площа земель, які можуть бути використані для будівництва СЕС становить 304,7 га. Така площа дозволяє встановити станції загальною потужністю близько 160 МВт (виробництво електричної енергії ~208 000 МВт</p>	<p>адміністративних послуг за принципом «Прозорий офіс».</p> <p>18. Відсутність містобудівної документації з актуальними вихідними даними (унеможливлення розвитку населених пунктів та регіону в цілому, неправомірне використання земель).</p> <p>19. Зношеність мереж та технічного устаткування.</p> <p>Значна частина водопровідно-каналізаційних споруд області (насосних станції та насосних агрегатів, очисних споруд та водо-каналізаційних мереж) відпрацювала нормативний строк експлуатації, що призводить до підвищених витрат електричної енергії та збільшення собівартості перекачування води і стоків. Загальна протяжність водопровідних мереж області становить 9,13 тис. км, з яких у зношеному та аварійному стані перебуває близько 3,58 тисяч кілометрів мереж, що становить 39 відсотків їх загальної довжини. Протяжність каналізаційних мереж становить 1,88 тис. км, з яких потребують реконструкції 0,85 тис. кілометрів мереж, або більше 45 відсотків їх загальної довжини.</p> <p>20. Недостатня кількість джерел водопостачання південних регіонів області та необхідність додаткової очистки таких вод.</p> <p>Водопостачання області здійснюється як з поверхневих так і з підземних джерел. Поверхневі джерела, що придатні для господарсько-питного водопостачання, це ріки Дністер та Дунай, які протікають вздовж західних кордонів області, отже вони віддалені від основних споживачів води. Водночас більшість басейнів малих річок області можна віднести до забруднених та дуже забруднених. Водопроводи, що одержують воду з поверхневих джерел це Одеський з ріки Дністер, Кілійський та Вилківський з ріки Дунай та Болградський з озера Ялпуг. Всі інші користуються водою з підземних джерел. Підземними водними ресурсами область забезпечена недостатньо та розміщені вони вкрай нерівномірно. Південний регіон, до складу якого входять 9 районів (Арцизький, Білгород-Дністровський, Болградський, Ізмаїльський, Татарбунарський, Тарутинський, Ренійський, Саратський, Кілійський) у міжріччі Дністра та Дунаю, найменш забезпечений підземними водами питної якості. Майже на всій цій території,</p>

<p align="center">Сильні сторони (внутрішні чинники)</p>	<p align="center">Слабкі сторони (внутрішні чинники)</p>
<p>год/рік; зменшення викидів CO₂ ~190 тис т). Простий строк окупності запропонованих проектів – в межах 6-8 років.</p> <p>12. Сприятливе бізнес-середовище для сталого розвитку середнього та малого підприємництва</p> <p>В Одеській області здійснюють діяльність (сплачують податки) 126,2 тис суб'єктів малого та середнього підприємництва:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ фізичних осіб-підприємців – 95,5 тис (75,6%); ➤ малих підприємств – 29,8 тис (23,6%); ➤ середніх підприємств – 941 (0,8%). <p>З 2017 року кількість зареєстрованих підприємств та фізичних осіб-підприємців постійно зростає.</p> <p>У 2018 році абсолютний приріст підприємств (юридичних осіб) та фізичних осіб-підприємців склав +3241 та +4496 од. відповідно.</p> <p>13. Значний культурний потенціал:</p> <p>В області діє 25 установ обласного підпорядкування: 6 театральних-видовищних закладів, 3 обласні бібліотеки, 5 центрів національних культур, 7 музеїв, 3 навчальні заклади культури і мистецтв, а також 6 закладів національного значення.</p> <p>На території м. Одеса та Одеської області розташовані більше 4500 пам'яток культурної спадщини які презентують період від античності до ХХ ст.</p> <p>Найбільшою є концентрація архітектурних пам'яток в центральній частині Одеси, де розташовані такі визначні пам'ятки як Одеський національний академічний театр опери та балету, Потьомкінські сходи, ансамбль Приморського бульвару, Воронцовський та Шахський палаці, палаці Абаза та Гагаріних, які одночасно є популярними туристичними об'єктами. Не менш цікавими є палаці на території області – Палац Курисів в с. Курисове Лиманського району та Палац-садиба Дубицьких в с. Василівка Біляївського району.</p> <p>Найбільш визначною архітектурною пам'яткою на території області є комплекс Акерманської фортеці (XIV-XVI ст.) в м. Білгород-Дністровський. Не менш цікавими є й культові споруди-пам'ятки такі як Мала мечеть в Ізмаїлі, унікальні для південної України дерев'яні храми в Балтському та Кодимському районі, середньовічні Вірменська та Грецька церкви в Білгород-Дністровському та Миколаївська церква в Кілії.</p> <p>В області реалізуються великі мистецькі</p>	<p>крім міст Ізмаїл та Рені, підземні води не відповідають державному стандарту на питну воду через підвищений вміст натрію та мінералізацію. Мінералізація складає 1,2-2,0 г/дм³. В найбільш несприятливих умовах (при відсутності інших джерел водопостачання) перебувають населені пункти Придунав'я (Болградський, Ізмаїльський, Кілійський райони), а також населені пункти Саратовського, Арцизького і Татарбунарського районів, де майже відсутні ресурси якісних питних підземних вод, а їх видобуток здійснюється у розмірі 0,04 – 0,12 м³/добу на 1 мешканця за рахунок підземних вод умовної питної якості.</p> <p>21. Відсутність власних енергогенеруючих потужностей.</p> <p>Одеська область є енергодефіцитною, 91% електроенергії імпортується (переважно із Дністровської ГЕС). Решта електричної енергії надходить від сонячних електростанцій області та ТЕЦ. Серед міст найбільшим споживачем електрики є м. Одеса, серед районів – Лиманський та Овідіопольський. Втрати в електромережах сягають 26%.</p> <p>Також, південні райони Одеської області, а саме опорна підстанція «Арциз» - підключена від Молдовської ДРЕС та не прив'язана до магістральних мереж ОЕС України.</p>

<p align="center">Сильні сторони (внутрішні чинники)</p>	<p align="center">Слабкі сторони (внутрішні чинники)</p>
<p>проекти, які стали вже традиційними, зокрема: Міжнародний Одеський Корнійчуковський фестиваль дитячої літератури, XXII Міжнародний книжковий фестиваль «Зелена хвиля»; Одеський міжнародний літературний фестиваль; Міжнародний фестиваль сучасного мистецтва «Два дні і дві ночі нової музики»; мистецький марафон «Ніч в філармонії»; Міжнародний музичний фестиваль «Odessa Classics»; Одеський міжнародний кінофестиваль; фестиваль мистецтв «Оksamитовий сезон в Одеській опері», міжнародний джазовий фестиваль «OdessaJazzFest», Всеукраїнський рок-фестиваль «Дунайська Січ» (м. Ізмаїл); регіональний етно-фестиваль «Кодима Фест» (с. Івашків Кодимського району).</p> <p>14. Уніфікація адміністративних послуг, що надаються через ЦНАП шляхом розробки єдиного (універсального) переліку адміністративних послуг для ЦНАП Одеської області.</p> <p>Відповідно до умов Меморандуму про співпрацю, укладеного між Одеською обласною державною адміністрацією, Міжнародною благодійною організацією «Фонд Східна Європа», Комунальним підприємством «Обласний інформаційно-аналітичний центр» в рамках реалізації спільного проекту «Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP), залучено представників Всеукраїнської асоціації ЦНАП для уніфікації адміністративних послуг, що надаються через 15 ЦНАП-учасників проекту EGAP. Також приведено у відповідність до чинного законодавства інформаційні та технологічні картки адміністративних послуг, що передбачені переліком. Універсальний перелік передано усім ЦНАП для використання в роботі.</p> <p>15. Створено систему телемедицини.</p> <p>В Одеській області створено систему надання телемедичних послуг від первинної ланки (забезпечення середнього персоналу, що надає медичну допомогу сільському населенню, мобільними діагностичними комплексами) до рівня амбулаторії сімейного лікаря (проведення телемедичних консультацій) – ЦРЛ (телемедичні консультації фахівців другої ланки) та третинного рівня (за необхідності, проведення консультацій населення відділених районів вузькими спеціалістами обласної лікарні), що дозволяє дистанційно проводити діагностику та корекцію лікування.</p>	

Сильні сторони (внутрішні чинники)	Слабкі сторони (внутрішні чинники)
<p>16. Створено мережу діалітичних центрів. В Одеській області відкрито КНП «Одеський обласний центр нефрології та діалізу» Одеської обласної ради, розрахований на роботу 40 апаратів у 2 зміни (найбільший в Україні), що дозволило повністю ліквідовано чергу хворих з термінальною стадією ниркової недостатності на гемодіаліз.</p> <p>Подібні відділення гемодіалізу працюють у містах Арциз, Подільськ та Білгород-Дністровський (відділення гемодіалізу, підпорядковані КУ «Одеська обласна клінічна лікарня») та Ізмаїл (у складі КНП «Дунайська обласна лікарня»).</p> <p>17. Міцна наукова підтримка медичної галузі. На території Одеської області функціонує Одеський національний медичний університет, що є міцною базою для підготовки та підвищення кваліфікації медичних кадрів</p> <p>Окрім Національного медичного університету також працюють науково-дослідницькі інститути: НДІ стоматології, ДП «Інститут очних хвороб та тканинної терапії ім. В.П. Філатова», НДІ медичної реабілітації та курортології.</p>	

Можливості (зовнішні чинники)	Загрози (зовнішні чинники)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Продовження процесів інтеграції з ЄС - стимулюватиме виробників підвищувати якість продукції та відповідальність за охорону довкілля, сприятиме підвищенню конкурентоспроможності продукції місцевих виробників на внутрішньому та зовнішньому ринках, приведенню її у відповідність до європейських та світових стандартів, розширенню обсягів експорту, зокрема в рамках Угоди про асоціацію з ЄС. 2. Подальший розвиток альтернативної енергетики та поступове забезпечення енергонезалежності регіону від зовнішніх постачальників. 3. Розширення географії експорту продукції та розвиток імпортозаміщення. 4. Розвиток портово-промислових комплексів. 5. Зростання продажів на внутрішній ринок за рахунок реалізації інвестиційних програм. 6. Децентралізація влади та зростання бюджетної самостійності громад, у першу чергу шляхом легалізації трудових та земельних відносин. 7. Залучення дешевого фінансування за рахунок грантових та інших коштів міжнародних фінансових організацій: ЄБРР, НУФ, IFC тощо. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Профіцити потужностей з виробництва добрив у світі. 2. Нарощування імпорту продукції, у першу чергу з країн ЄС. 3. Складнощі з залученням фінансових ресурсів на внутрішньому ринку запозичень – високі кредитні ставки. 4. Конкуренція з іноземними компаніями 5. Спалахи захворювання тварин. 6. Коливання на валютному ринку. 7. Залежність від світових цін на сировину. 8. Зростання зовнішньої енергетичної залежності, залежність Українського Придунав'я від енергетичної системи Республіки Молдова. 9. Труднощі переходу на технічні регламенти ЄС. 10. Відсутність відповідного законодавства щодо забезпечення розвитку малих виноробних підприємств. 11. Надзвичайні ситуації антропогенного та природного походження. 12. Наслідки нераціонального використання територій та об'єктів

<p align="center">Можливості (зовнішні чинники)</p>	<p align="center">Загрози (зовнішні чинники)</p>
<p>8. Збільшення інвестиційної привабливості регіону за рахунок попиту на різні види рекреаційної та туристичної діяльності на територіях природно-заповідного фонду;</p> <p>9. Зростання інвестиційної привабливості України.</p> <p>10. Спрощення дозвільної системи у бізнесі та земельних відносинах.</p> <p>11. Розвиток комбінованих маршрутів по вісі “Європа-Азія”, зокрема приєднання до трансєвропейської транспортної мережі (TEN-T), транскаспійського міжнародного транспортного маршруту (ТМТМ) та “Нового Шовкового шляху” через Чорне та Каспійське моря, впровадження ініціативи «Тримор’я», що передбачає створення співдружності країн в регіоні між Балтійським, Чорним і Адріатичним морями.</p> <p>12. Міжнародна співпраця з європейськими країнами в рамках транскордонного співробітництва, членство туристичного бізнесу у європейських міжрегіональних об’єднаннях.</p> <p>13. Залучення інвестицій, розвиток технологій, забезпечення маркетингу територій, формування туристичних кластерів.</p> <p>14. Запровадження басейнового принципу управління для поліпшення стану водних об’єктів.</p> <p>15. Впровадження роздільного збору сміття, покращення екологічного стану міста, подальше будівництво сміттєпереробного заводу.</p> <p>16. Утворення туристично-культурного центру та центру підтримки бізнесу для розвитку туристичного потенціалу Одещини та сучасна допомога розвитку бізнесу та інвестиційного потенціалу області.</p>	<p>природно-заповідного фонду.</p> <p>13. Розміщення хімічних засобів захисту рослин на території області, що призводить до забруднення ґрунтів.</p> <p>14. Відсутність працюючого законодавче закріпленого механізму захисту інвестицій, що викликає недовіру бізнесових кіл.</p> <p>15. Обтяжливість процедури реєстрації оподаткування, ліцензування, сертифікації підприємницької діяльності.</p> <p>16. Наявність корупційних ризиків.</p> <p>17. Слабка поінформованість потенційних партнерів про можливості регіону.</p> <p>18. Високий рівень трудової міграції за кордон.</p> <p>19. Зростання дефіциту робочої сили за окремими робітничими професіями.</p> <p>20. Зростання рівня тіньової зайнятості.</p> <p>21. Відсутність КСЗІ (комплексних систем захисту інформації) на системах, де циркулюють персональні дані (системи класу АСЗ), наявність значної кількості неліцензійного програмного забезпечення.</p> <p>22. Існуючий міст в районі селища Затока побудований понад 60 років і його металоконструкції на межі граничної міцності, а відрізок дороги між населеними пунктами Маяки та Паланка при великих паводках стає не проїзним для транспортних засобів.</p> <p>Відсутність надійного з’єднання двох берегів Дністровського лиману та дороги належної якості, яка проходить через територію іншої держави, обмежує транзитні можливості України та вихід автомобільних перевізників на Південь України. Найголовніше - може стати загрозою державності в Українському Придунав’ї.</p>

2.2. Опис порівняльних переваг, викликів та ризиків.

Переваги *(визначені за результатами аналізу сильних сторін і можливостей)*

Сильними сторонами Одещини є її вигідне географічне положення (приморський і прикордонний регіон України) та достатньо розвинута та розгалужена інфраструктура, що дозволяє розширити географію експорту продукції та є важливим для країни у процесі розвитку комбінованих маршрутів по вісі “Європа-Азія”, зокрема приєднання до трансєвропейської транспортної мережі (TEN-T), транскаспійського міжнародного транспортного маршруту та “Нового Шовкового шляху” через Чорне та Каспійське моря, впровадження ініціативи «Тримор’я», що передбачає створення співдружності країн в регіоні між Балтійським, Чорним і Адріатичним морями.

Наявний туристично-рекреаційний потенціал та розвинута мережа природоохоронних територій дає можливість залучити інвестиції за рахунок зростаючого попиту на різні види рекреаційної та туристичної діяльності на територіях природно-заповідного фонду, є основною складовою для формування туристичних кластерів та членства туристичного бізнесу у європейських міжрегіональних об’єднаннях.

Вагомий виробничий потенціал (хімічна, фармацевтична, машино-та авіабудівна, харчова та переробна промисловість, виробництво будматеріалів тощо) є сильною стороною області та основою для розвитку портово-промислових комплексів та індустріальних парків. Продовження процесів інтеграції з ЄС це можливість для експортоорієнтованих підприємств розширення географії та збільшення квот на експорт української продукції (товарів) у країни ЄС.

Наявність земельних ділянок з площею достатньою для будівництва СЕС та успіхи в освоєнні альтернативних джерел генерації електричної енергії (СЕС, ВЕС) забезпечать подальший розвиток альтернативної енергетики та поступове досягання енергонезалежності регіону від зовнішніх постачальників.

Сильними сторонами області є сприятливе бізнес-середовище для сталого розвитку середнього та малого підприємництва з можливістю залучення фінансування за рахунок грантових та інших коштів міжнародних фінансових організацій: ЄБРР, НУФ, IFC тощо та спрощеною дозвільною системою у бізнесі та земельних відносинах.

Значний культурний потенціал представлений великою кількістю закладів культури і мистецтв, архітектурних пам’яток, пам’яток історії. В області реалізуються великі мистецькі проекти, що є важливим для забезпечення маркетингу територій та доцільним у зв’язку зі зростаючим інтересом в країні і світі до українських звичаїв та традицій.

Успіхи у сфері охорони здоров’я та значна наукова підтримка медичної галузі є міцною базою для підготовки та підвищення кваліфікації медичних кадрів, основою для залучення інвестицій та розвитку технологій у даній сфері.

Сільське господарство - одна з провідних галузей економіки регіону та відіграє важливу роль у формуванні темпів економічного зростання. В Одеській області сприятливі агрокліматичні умови для підвищення продуктивності тваринництва та зростання врожайності сільськогосподарських культур, що в свою чергу сприяють можливостям просування на зовнішніх та внутрішніх ринках органічної сільськогосподарської продукції.

Виклики *(визначені в результаті аналізу слабких сторін та можливостей)*

Продовження процесів інтеграції з ЄС - стимулюватиме виробників підвищувати якість продукції та відповідальність за охорону довкілля, сприятиме підвищенню конкурентоспроможності продукції місцевих виробників на внутрішньому та зовнішньому ринках, приведенню її у відповідність до європейських та світових стандартів, розширенню обсягів експорту, зокрема в рамках Угоди про асоціацію з ЄС.

Подальший розвиток альтернативної енергетики поступово забезпечить енергонезалежність регіону від зовнішніх постачальників та зниження цін на енергетичні ресурси.

Децентралізація влади стала основою для формування фінансово-спроможних територіальних громад Одеської області перевагами яких є можливості:

- + залучення інвестиції;
- + розвитку власної економіки;
- + сприянню місцевому підприємництву;
- + розвитку місцевої інфраструктури, раціонально освоюючи отримані субвенції з Державного бюджету;
- + ефективного використання механізмів співробітництва територіальних громад для вирішення комплексних питань місцевого значення (спільно створює чи спільно утримує підприємства, які забезпечують збір, вивезення, сортування та захоронення побутових відходів);
- + швидкого отримання адміністративних та соціальних послуг;
- + створення сучасних закладів освіти, медицини, культури та спорту;
- + будівництва якісних та доступних кожному доріг, транспорт з маршрутами сполучення всередині громади та за її межі.

Вирішити проблему щодо забруднення водних басейнів, незадовільного стану очисних споруд, збереження і відтворення водних ресурсів можливо шляхом впровадження системи інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом, розроблення та виконання планів управління басейнами річок.

Збільшення інвестиційної привабливості регіону за рахунок попиту на різні види рекреаційної та туристичної діяльності на територіях природно-заповідного фонду, забезпечення маркетингу територій, формування туристичних кластерів, це можливість для структурної модернізації регіонального туристично-рекреаційного комплексу, впровадження нових видів послуг і форм обслуговування, територіального розширення, формування нових туристських центрів, районів та курортних зон.

Розвиток комбінованих маршрутів по вісі «Європа-Азія відкриває великі перспективи широкомасштабного міжнародного співробітництва, зміцнює статус України як транзитної країни, є передумовою для розвитку національного логістичного хабу на території Одеської області, збільшить вантажо- та пасажиропотоки, позитивно вплине на взаємодію всіх видів транспорту як основи створення мультимодального транспортного вузла, розвиток туризму, поліпшення інвестиційного клімату та збільшення обсягів залучення інвестицій.

Ризики (визначені в результаті аналізу слабких сторін та загроз)

Профіцити потужностей з виробництва добрив у світі з високою вірогідністю негативно вплинуть на зовнішню конкуренцію та на ціни на енергетичні ресурси.

Імпортна експансія товарів на внутрішньому ринку є передумовою деградації національних виробників. Як наслідок, насичення внутрішнього ринку імпортною продукцією в сегменті і продовольчих, і непродовольчих товарів.

Високі кредитні ставки, коливання на валютному ринку несуть ризик залишити на низькому рівні інновації у виробничій сфері та скорочення кількості організацій, які виконують наукові дослідження й розробки, зменшить чисельність науковців.

Відсутність відповідного законодавства щодо забезпечення розвитку малих виноробних підприємств негативно впливає на конкуренцію з великими корпораціями у вказаній галузі та на конкурентоспроможність малих підприємств для експортної торгівлі.

Загроза зростання зовнішньої енергетичної залежності посилить такі слабкі сторони, як високі ціни на енергетичні ресурси та відсутність власних енергогенеруючих потужностей.

Значною загрозою є розміщення хімічних засобів захисту рослин на території області, що призводить до забруднення ґрунтів та створює небезпеку для довкілля.

Наслідками нераціонального використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду є погана туристична інфраструктура на землях рекреації, відсутність проектів організації та розвитку територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Високий рівень трудової міграції призведе до:

- × втрати кваліфікації, оскільки особи з високим рівнем професійної підготовки здебільшого виконують за кордоном малокваліфіковану роботу;
- × втрати найконкурентоспроможнішої частини власної робочої сили (особливо науковців і фахівців), що призводить до уповільнення темпів науково-технічного прогресу;
- × погіршення демографічної ситуації в області.

2.3. Сценарії розвитку Одеської області на 2021-2027 роки

Побудова сценаріїв розвитку це метод опису можливого ходу подій, що ґрунтуються на припущеннях про майбутні умови розвитку.

Сценарії соціально-економічного розвитку Одеського регіону мають враховувати характер економічних, соціальних, і екологічних проблем, забезпеченість природними ресурсами, науковим, трудовим потенціалом, динаміку розвитку промисловості, сільського господарства, сфери послуг, а також можливості розширення економічної співпраці.

Основне призначення сценаріїв полягає в тому, щоб дати оцінки альтернативним варіантам розвитку регіону в майбутньому з урахуванням дій зовнішніх (гео- та загальнодержавні політична, економічна і технологічна ситуації) та внутрішніх факторів.

В залежності від поєднання внутрішніх і зовнішніх факторів можна виділити найбільш вірогідні сценарії соціально економічного розвитку – оптимістичний (передбачає сприятливі умови розвитку), реалістичний (найбільший очікуваний), песимістичний (несприятливі умови розвитку).

Реалістичний сценарій ґрунтується на позитивній динаміці розвитку економіки в цілому та окремих галузях, на послідовному процесі технологічної модернізації промислових підприємств, поетапному розвитку територіальних громад та зростання їх спроможності, повільному впровадженню реформ з певними труднощами правового, фінансового та організаційного характеру, що сповільнює їх темпи реалізації.

При реалістичному варіанті пріоритетним стане впровадження механізмів сприяння та стимулювання до використання у виробництві суб'єктами підприємництва новітніх технологій, а також технологій, які забезпечують підвищення якості товарів (робіт, послуг). Фінансування інноваційних розробок здійснюватиметься за рахунок власних коштів підприємств, кредитних коштів, обласної підтримки та інвестиційних вкладів. Враховуючи зазначене очікується ріст якісних показників розвитку виробництва, що матиме вплив на процес інноваційного розвитку економіки регіону.

Важливим завданням за умови реалістичного сценарію є залучення інвестицій для структурної модернізації регіонального туристично-рекреаційного комплексу, впровадження нових послуг і форм обслуговування, формування нових туристських центрів та курортних зон. У прогнозованому періоді залучення туристичних потоків у область за рахунок природно-рекреаційного потенціалу, розвиненої санаторно-курортної галузі функціонуватиме і надалі.

Зростатиме роль міжнародної технічної допомоги, що спрямовуватиметься у розвиток дорожньої інфраструктури, сільського господарства, харчової промисловості (у частині впровадження стандартів ЄС), туризму та забезпечення енергоефективності.

Обсяги експорту області поступово зростають та прогнозується незначне перевищення експорту над імпортом. При цьому економіка області буде залишатися сировиною та залежною від світових цін на продукцію, що експортується.

Завдяки реалізованим заходам, скороченню «тіньового» бізнесу, вкладеним інвестиціям, позитивній динаміці розвитку економіки забезпечується поступове збільшення рівня зайнятості та зростання середньомісячної заробітної плати, що призведе до сповільнення темпів скорочення чисельності населення області, яке у 2027 році складатиме близько 2,35 млн осіб.

Реалістичний сценарій передбачає подальший розвиток альтернативної енергетики. Поступове збільшення кількості виробників електричної енергії із сонячного випромінювання та розвиток вітрової енергетики в області приведе до зменшення імпорту

електроенергії та зменшення енергодефіциту Одеської області. За прогнозами у 2027 році в Одеській області працюватимуть 32 сонячних електростанцій, 5 вітрових електростанцій та 4 біогазових станцій.

Основою розвитку сільського господарства за умов реалістичного сценарію є: нарощування виробництва продукції рослинництва шляхом запровадження ефективного використання природних ресурсів, збільшення поголів'я худоби і птиці, створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів та фермерських господарств, забезпечення якості сільськогосподарської продукції.

Продовжується поступова реалізація реформ у сфері освіти, охорони здоров'я та культури, послідовне вирішення проблем у вказаних сферах. Прогнозується деяке зменшення рівня корупції в державних інститутах та помірне підвищення рівня довіри з боку громадян та підприємців. Розпочаті структурні, інвестиційні та інноваційні реформи дозволять створити основу для подальшого сталого розвитку.

Екологічна ситуація в області суттєво не змінюється. Зберігається високе антропогенне навантаження на навколишнє природне середовище, однак втілюються заходи для утилізації для знешкодження накопичених відходів, загальний обсяг викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел скорочується, створюються об'єкти природно-заповідного фонду.

Оптимістичний сценарій ґрунтується на інноваційному розвитку економіки області, розширенні існуючих ринків збуту, виходу на нові міжнародні ринки та готовності суб'єктів господарювання до конкуренції. Забезпечення такого стану можливе тільки за умови всебічної модернізації та структурної трансформації промисловості, впровадження технологічних нововведень та виходу на ринок з новою наукоємною, конкурентоспроможною продукцією.

Пріоритетним завданням промислової політики регіональної влади стає створення інноваційних форм організації та розміщення підприємств – індустріальних парків, технополісів.

Потреба у висококваліфікованих кадрах, яка виникає внаслідок технологічної модернізації в промисловості, задовольнятиметься місцевими фахівцями. Вищі навчальні заклади будуть орієнтовані на підвищення своєї ролі в економіці регіону.

Запровадження високоефективних технологій у всіх галузях промисловості сприятиме зниженню енергоємності виробництва та зменшення негативного впливу на екологічний стан регіону. Крім запровадження енергозберігаючих технологій активно вводяться в дію нові потужності альтернативної енергетики, що призведе до зменшення енергодефіциту Одеської області.

Вживаються заходи для розвитку морегосподарського комплексу регіону: забезпечення конкурентоздатної логістики, мультимодального сполучення портів з логістичними центрами країни, покращення сервісу в морських портах, розвиток та збільшення пропускної здатності морських терміналів (переобладнання та розширення причалів, днопоглиблення та розвиток інфраструктури).

Розвиваються види діяльності невикробничого сектору економіки (ринкової інфраструктури, інформаційного, інжинірингового та консалтингового обслуговування, науково-дослідної та проектно-конструкторської діяльності), створюються нові робочі місця.

Очікується активний розвиток малого та середнього бізнесу, який поступово переміщується зі сфери торгівлі і послуг у сферу виробництва. Постійно зростає частка малого та середнього підприємництва у високотехнологічних інноваційних галузях: інформаційно-комунікаційних технологіях, програмуванні.

Обсяги експорту поступово зростають і його структура починає змінюватися на користь експорту готової продукції, а не сировини. Поглиблення торговельного співробітництва з європейськими країнами, розширення географії експорту сприятиме нарощенню експортних поставок.

Оскільки Одеська область є інвестиційно привабливим регіоном, оптимістичний сценарій передбачає активізацію інвестиційних потоків. Пріоритетними для інвестування в Одеському регіоні є підприємства області таких видів економічної діяльності: легкої та харчової промисловості, машинобудування, ремонту та збору машин, обробки металу, хімічної та нафтохімічної промисловості.

Важливим завданням за умови оптимістичного сценарію є інвестування у структурну модернізацію регіонального туристично-рекреаційного комплексу та застосування інноваційних туристичних технологій. Одним з основних напрямів технологічних інновацій в туризмі є використання віртуального простору для інформування та просування на ринок своїх послуг, вихід на якісно новий рівень обслуговування клієнтів – створювати електронні, інформаційні довідники щодо готелів, транспортних маршрутів та інформацією про туристичні фірми. Забезпечення об'єктами туристичної інфраструктури і впровадження нових технологій стане ключовим напрямком розвитку туристичної сфери. Саме цей шлях сприятиме перетворенню Одеської області в великий туристичний центр України, зростанню привабливості регіону серед вітчизняних та іноземних туристів, поповненню обласного бюджету та підвищенню рівня життя населення.

За прогнозований період очікується збільшення кількості туристів та туристичного збору на 16% (7,2 млн туристів) та 35% (15,5 млн грн) відповідно.

Максимально використовуються сприятливе транспортно-географічне положення області та її високий транзитний потенціал. Розвиток комбінованих маршрутів по вісі «Європа-Азія» відкриє великі перспективи широкомасштабного міжнародного співробітництва, є передумовою для розвитку національного логістичного хабу на території Одеської області, збільшить вантажо- та пасажиропотоки, позитивно вплине на взаємодію всіх видів транспорту як основи створення мультимодального транспортного вузла.

В аграрному секторі передбачається впровадження інноваційних технологій, запровадження енергозберігаючих і високопродуктивних технологій вирощування, формування кластерної системи від вирощування до переробки та випуску готової продукції, в тому числі набуває розвитку вирощування та виготовлення органічної продукції. Функціонують фермерські господарств сімейного типу с подальшим їх об'єднанням в сільськогосподарські кооперативи, які є основою для підвищення зайнятості в сільській місцевості. За прогнозами у 2027 році в Одеській області діятимуть 54 сільськогосподарських кооперативи та 4005 фермерських господарств.

Продовження процесів децентралізації стане основою для формування фінансово-спроможних територіальних громад з можливістю більш ефективно залучати кошти державних і місцевих бюджетів у розвиток власної економіки, місцевого підприємництва, місцевої інфраструктури, адміністративних та соціальних послуг, сучасних закладів освіти, медицини, культури та спорту, транспортної інфраструктури (будівництва якісних та доступних кожному доріг, транспорт з маршрутами сполучення всередині громади та за її межі).

Завдяки активним структурним змінам в економіці області спостерігаються позитивні тенденції щодо підвищення рівня середньомісячної заробітної плати штатних працівників. Зниження рівня безробіття.

Покращення соціально-економічного стану в області позитивно впливатиме на демографічний стан регіону, передбачається поступове зростання на 0,2-0,3% в рік за рахунок природного приросту та міграційних потоків в область з інших регіонів та країн. Відтак, можлива очікувана чисельність населення Одеської області 2,43 тис осіб у 2027 році.

Ведеться активна робота в галузі покращення екологічного становища області. Здійснюється розроблення регіонального плану управління відходами, який передбачає впровадження системи управління відходами на інноваційних засадах – споживання природних ресурсів за схемою: «природні ресурси - корисна продукція - відходи - вторинні ресурси - корисна продукція – відходи», що значно зменшить захоронення відходів на

полігонах твердих побутових відходів та призведе до покращення навколишнього природного середовища, а також санітарного та епідемічного благополуччя населення регіону.

Впроваджуються заходи для збільшення кількості населення, яке здійснює роздільне збирання побутових відходів. Починається будівництво регіонального комплексу поводження з твердими побутовими відходами, який включатиме сортування ресурсоцінних компонентів відходів, відділення органічної фракції, видалення небезпечних компонентів, перероблення та остаточне захоронення.

Песимістичний сценарій ґрунтується на повільному скороченні реального сектору економіки внаслідок несприятливого підприємницького клімату та низької інвестиційної активності. Зміни у структурі промисловості теж будуть незначними, продовжується повільне реформування спрямоване на поступову адаптацію до нових ринків, а також повільний процес структурних трансформацій промислового виробництва. Очікується обмежений вплив держави на економічні процеси (лише рекомендаційні програми). Через відсутність значних інвестиційних ресурсів на модернізацію промислових підприємств домінуючими економічними галузями будуть залишатися низько- чи середньотехнологічні, ненаукомісткі галузі (харчова промисловість, виробництво напоїв), при цьому якісні показники розвитку будуть залишатися на місці.

Песимістичний сценарій передбачає реалізацію інвестиційних проектів при мінімальних вкладеннях з незначним терміном окупності, відсутність реалізації масштабних та комплексних проектів.

Одеська область і надалі здійснюватиме експорт сировини та напівфабрикатів, а не готового продукту, внаслідок чого не використовуватиме весь можливий економічний потенціал, а промислові підприємства надаватимуть перевагу імпортному обладнанню та сировині для промислового виробництва.

Мале та середнє підприємництво буде розвиватися невисокими темпами, переважно залишаючись у сфері торгівлі та послуг. Рівень тіньової економіки зберігається на високому рівні.

Погіршення економічної ситуації посилить рівень трудової міграції призведе до втрати кваліфікації, оскільки особи з високим рівнем професійної підготовки здебільшого виконують за кордоном малокваліфіковану роботу та втрати конкурентоспроможної частини власної робочої сили (особливо науковців і фахівців), що призведе до уповільнення темпів науково-технічного прогресу. В Одеській області відбудеться суттєве підвищення рівня демографічного навантаження на населення працездатного рівня. Низький варіант демографічного прогнозу для регіону передбачає поступове скорочення чисельності населення. Відтак можлива очікувана чисельність населення Одеської області у 2027 році – 2,31 млн осіб.

Сфера туризму і рекреації і надалі буде орієнтована на внутрішніх туристів. Функціонування галузі відбуватиметься за рахунок подальшої реалізації природно-лікувального потенціалу: мінеральні води; пелоїди (лікувальні грязі), ропа лиманів та озер, морське узбережжя, природні об'єкти і комплекси зі сприятливими для лікування, оздоровлення та медичної реабілітації кліматичними умовами.

Враховуючи аналіз сільськогосподарської галузі за останні 5 років, у прогнозованому періоді очікується повільний розвиток, однак без відчутних інвестицій вказана галузь характеризуватиметься високою мінливістю та залежністю від природних факторів. Скорочення фермерських господарств, дрібних товаровиробників, сільськогосподарських кооперативів спричинить суттєве скорочення частки зайнятого населення в сільській місцевості.

Відсутність ефективних заходів спрямованих на запобігання утворенню відходів, їх утилізації, знешкодження та видалення поглиблюють екологічну кризу та створюють несприятливі умови для життя людей та розвитку економіки. Зберігається високе

антропогенне навантаження, що також ставить під загрозу розвиток туристично-рекреаційної сфери та покращення демографічних показників.

Основна увага місцевої влади буде зосереджена на вирішенні поточних проблема та підтримуючих заходах, не концентруючись на стратегічних напрямках та перспективних цілях.

2.4. Бачення та місія Одеської області

Вищенаведені в розділі 2 схеми SWOT-матриці є основою для стратегічного вибору – обґрунтування можливості досягнення стратегічних та операційних цілей розвитку області на довгострокову перспективу.

З урахуванням результатів проведеного стратегічного аналізу, оцінки наявних переваг, можливих ризиків і загроз сформульовано основну стратегічну ідею розвитку – **стратегічне бачення**, а саме:

Бачення

Одеська область – це міжнародний логістичний, аграрний, IT-сектор та туристично-культурний центр півдня України з сучасною інноваційною економікою, де бізнес, в першу чергу малий та середній, може повністю реалізувати свій потенціал розвитку та відчувати себе захищеним, створені нові умови для розвитку особистості, забезпечені якісні та екологічно безпечні умови життя населення.

Місія Одеської області – створення сприятливих умов для впровадження інноваційних рішень у розвиток IT-сектору та економіки, інтегрування туристичного та культурного середовища на національний та міжнародний простір, забезпечення якісної освіти, ефективне використання наявного потенціалу для підвищення якості життя та забезпечення ЕКОбезпеки.

Розділ 3. Стратегічні пріоритети Одеської області на період до 2027 року

SWOT аналіз розвитку регіону виявив необхідність концентрації уваги регіональної влади на досягненні 5 стратегічних пріоритетів, реалізація яких забезпечить синергію у досягненні операційних цілей, а отже і вищу ймовірність досягнення стратегічних пріоритетів.

Стратегічний пріоритет	Операційна ціль	Завдання
1. В центрі уваги - ЛЮДИНА	1.1. Міцне здоров'я кожній людині	1.1.1. Зміцнення здоров'я населення Одеської області
	1.2. Соціальний захист населення	1.2.1. Створення мережі регіональних центрів розвитку культурних та креативних індустрій. 1.2.2. Безпечне дитинство – спільна справа громад Одеського регіону. 1.2.3. Будівництво житла для осіб, які відповідно до діючого законодавства потребують поліпшення житлових умов.
	1.3. Сучасна високоякісна освіта, фізична активність та спорт	1.3.1. Створення доступного, якісного, дошкільного розвитку для всіх дітей. 1.3.2. Формування спроможної мережі закладів загальної середньої освіти, зокрема профільної старшої школи. 1.3.3. Створення мережі якісної професійної освіти. 1.3.4. Підтримка позашкільної освіти та сприяння різнобічному розвитку та формуванню особистості. 1.3.5. Сучасні спортивні заклади.
	1.4. Формування раціонального водокористування та чиста	1.4.1. Реконструкція, ремонт, будівництво систем водопостачання та очисних споруд в населених пунктах регіону.

Стратегічний пріоритет	Операційна ціль	Завдання
	вода	1.4.2. Підвищення якості життя населення Одеської області шляхом забезпечення якісним водопостачанням, зокрема в Українському Придунав'ї.
Всього за пріоритетом:	4 операційні цілі	11 завдань
2. Екологічна та техногенна безпека	2.1. Екологічна енергія	2.1.1. Сприяння будівництву відновлювальних джерел енергії: ВЕС, СЕС та ліній електропередач.
	2.2. Захищена та відновлена екосистема	2.2.1. Адаптація до негативних наслідків зміни клімату, мінімізація ризиків стихійних пожеж і затоплення автомобільних шляхів та заходи із забезпечення комплексного протипаводкового захисту від шкідливої дії вод та очищення водних транспортних артерій сільських населених пунктів Одеської області. 2.2.2. Будівництво укріплення берегової лінії морського узбережжя та берегоукріплення річок Одеської області.
	2.3. Належне і відповідальне поводження з відходами	2.3.1. Забезпечення комплексної системи управління відходами на території Одеської області, у тому числі переробка вторинної сировини. 2.3.2. Забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення в Одеській області відходів та небезпечних хімічних речовин, у тому числі непридатних або заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин (далі - ХЗЗР) та тари, у яких зберігаються та перевозяться ХЗЗР.
Всього за пріоритетом:	3 операційні цілі	5 завдань
3. Інфраструктурний розвиток та глобалізація туристично-культурного середовища.	3.1. Розбудова логістичної інфраструктури	3.1.1. Якісний інфраструктурний розвиток Одеської області, модернізація та подальша розбудова логістичного сектору.
	3.2. Потужний туристичний потенціал	3.2.1. Створення та розвиток туристичної інфраструктури.
	3.3. Культурний фонд населення	3.3.1. Створення, розбудова та збереження закладів культури, мистецтва та пам'яток архітектури.
Всього за пріоритетом:	3 операційні цілі	3 завдання
4.Ефективний економічний простір	4.1. Підтримка регіонального виробника	4.1.1. Науково-практичне супроводження, розвиток виробництва в регіоні. 4.2.1. Створення індустріальних, інноваційних, технопарків та кластерів в регіоні. 4.2.2. Підтримка та розвиток підприємницької діяльності.
	4.2.Приваблива інвестиційна платформа	4.2.1.Формування інтерактивного інвестиційного паспорту і карти інвестиційної привабливості Одеської області.
	4.3.Високопродуктивне аграрне виробництво	4.3.1.Розвиток аграрного підприємництва та кооперативів, у тому числі стимулювання

Стратегічний пріоритет	Операційна ціль	Завдання
		розвитку фермерських господарств (молочних та тваринницьких ферм, розвиток виноградарства). 4.3.2. Відновлення та розбудова зрошувальних систем Одеської області.
	4.4. Цифрова трансформація	4.4.1. Створення моделі цифрового регіону, покриття та забезпечення широкосмуговим інтернетом всієї території Одеської області. 4.4.2. Підвищення якості надання адміністративних послуг.
Всього за пріоритетом:	4 операційних цілей	8 завдань
5.Формування на засадах інновацій експортно-орієнтованої харчової індустрії	5.1.Впровадження новітніх технологій у виробництво сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки, у тому числі через мережу агропродовольчих кластерів	5.1.1. Популяризація та розвиток виробництва етно- та екопродукції, у тому числі на експорт.
	5.2.Сприяння розширенню ринків збуту органічної продукції та харчових продуктів, виготовлених з використанням інноваційних технологій	5.2.1.Сприяння експорту органічної та інноваційної харчової продукції (продуктів), як чинника зростання технологічності регіональної економіки.
Всього за пріоритетом:	2 операційні цілі	2 завдання
Всього за Стратегією		
5 стратегічних пріоритетів	16 операційних цілей	29 завдання

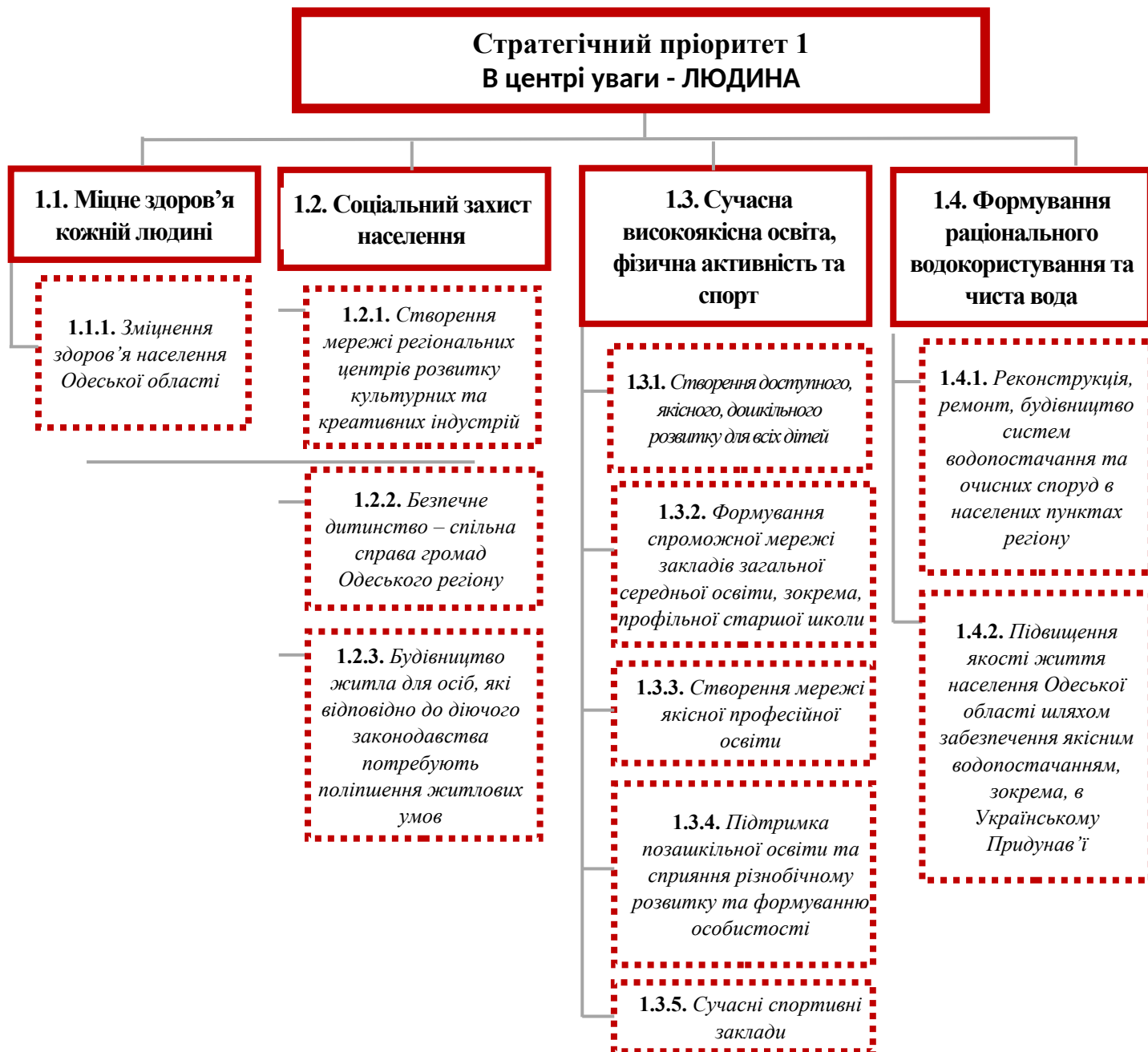

Рис. 1. Структура операційних цілей Стратегічного пріоритету 1.

Стратегічний пріоритет 1: В центрі уваги - ЛЮДИНА

1.1. Міцне здоров'я кожній людині

Одеська область, як і вся Україна, долучається до вирішення проблем, пов'язаних зі станом здоров'я населення, оскільки здоров'я є універсальною цінністю людства і сталий розвиток всього суспільства неможливий без покращення стану здоров'я населення.

Реформа системи охорони здоров'я почалася у 2018 році, а з 1 квітня 2020 року всі заклади охорони здоров'я екстреної медичної допомоги, вторинної та третинної медичної допомоги уклали договори з Національною службою здоров'я України. Фінансування закладів відбувається за Програмою державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення за принципом «гроші йдуть за пацієнтом».

Мета реформи охорони здоров'я - забезпечити громадянам України рівний доступ до якісних медичних послуг, які мають відповідати критеріям: багатопрофільність, доступність (закладів) для пацієнтів, безпечність, своєчасність доступу до медичної допомоги, економічна ефективність тощо. Першим кроком до створення пацієнт-орієнтованої моделі стало створення мережі лікарень інтенсивного лікування.

До переліку об'єктів, разом із іншими, запропоновано капітальний ремонт будівель Міської клінічної інфекційної лікарні, яка є базовим медичним закладом у боротьбі з пандемією COVID-19, будівництво сучасної багатопрофільної обласної дитячої лікарні, в якій планується 30 відділень на 700 койко-місць та капітальний ремонт по благоустрою території КНП «Одеська обласна клінічна лікарня».

В умовах перманентної медичної реформи, яка затягнулась на декілька років, особливої актуальності набуває питання здоров'я жителів області, яке напряму залежить від стану медичних установ та їх матеріально-технічного оснащення. Тому особливо в умовах світової пандемії COVID-19 необхідне проведення ремонтно-реставраційних робіт інфекційної лікарні, побудова сучасної обласної дитячої клінічної лікарні. Покращення матеріально-технічної бази центру швидкої медичної допомоги.

1.2. Соціальний захист населення

Найгострішими проблемами сільського населення Одеської області на сьогоднішній день є: відсутність мотивації до праці; бідність; трудова міграція; безробіття; занепад соціальної інфраструктури; поглиблення демографічної кризи та відмирання сіл, які безпосередньо пов'язані зі сферою зайнятості, сезонний характер виробництва. Відтік населення з сіл області, переважно, молоді, погіршення стану інфраструктури та ще більше зниження привабливості цих територій.

Перспективи працевлаштування на селі вкрай низькі через обмежену кількість робочих місць не тільки у сфері аграрного виробництва, а й в інших сферах, розвиток яких потребує фінансових вкладень (торгівля, побутові послуги, інші сфери).

Складна ситуація, що склалася з працевлаштуванням сільського населення є наслідком недостатньої державної підтримки економічного розвитку сільських територій, зокрема їх інфраструктури. Крім цього, це пов'язано з недостатньою мотивацією заінтересованості молоді в оволодінні робітничими професіями, незадовільними умовами праці та низьким рівнем професійної адаптації молоді на виробництві.

Таким чином, для досягнення операційної цілі необхідно забезпечити реалізацію заходів щодо забезпечення молоді, яка здобула професійно-технічну або вищу освіту відповідно до потреб регіону, першим робочим місцем за отриманою професією (спеціальністю), підтримки молодих працівників, залучених до роботи у сільській місцевості, а також створення нових робочих місць за рахунок інвестицій, коштів міжнародних фінансових організацій, насамперед у сферах, що не відносяться до сільськогосподарського виробництва.

У зв'язку з воєнними діями на Сході України та окупацією з боку Російської Федерації частини території України, у період з 2014 по 2019 роки однією з найбільш суттєвих проблем Одеської області стала проблема забезпечення житлом громадян.

Слід зазначити, що ця проблема існувала й до 2014 року та через незначне фінансування на її вирішення - постійно поглиблювалась.

Однак, з початку російської агресії вищевказане питання постало в нових масштабах, оскільки до громадян, що постійно проживали на території Одещини та потребували поліпшення житлових умов, додалися внутрішньо переміщені особи з територій Донецької, Луганської областей та АР Крим; а також учасники АТО (учасники Операції об'єднаних сил), для яких житлова проблема є першочерговою.

Крім того, незадовільні житлові умови призводять до міграційних процесів і відтоку з Одеської області висококваліфікованих фахівців та обмежують можливість народження дітей у сім'ях, які потребують поліпшення житлових умов, що, в свою чергу, негативно позначається на соціально-економічному розвитку Одещини в цілому.

Вирішення житлового питання громадян шляхом підвищення рівня доступності житла є важливою соціально-економічною передумовою стабілізації життя суспільства, що в свою чергу впливає на обороноздатність країни в цілому.

1.3. Сучасна високоякісна освіта, фізична активність та спорт

Освіта є пріоритетним напрямом державної політики України та регіону.

Для забезпечення підвищення якості освіти, економічної ефективності функціонування закладів освіти, приведення освітньої мережі у відповідність до потреб і особливостей регіону, поліпшення доступу до якісних освітніх послуг потребують впровадження заходів щодо трансформації мережі закладів освіти, суттєвого покращення матеріально – технічного забезпечення, впровадження інноваційної освітньої діяльності, діджиталізацію освіти, створення нового та безпечного освітнього простору тощо.

Фізична активність та спорт буде реалізовуватись за рахунок виконання пріоритетних завдань, якими є розвиток спортивної інфраструктури, резервного спорту та спорту вищих досягнень, а також запровадження оздоровчої рухової активності населення.

Створення мережі сучасних об'єктів спортивної інфраструктури забезпечить умови для організації та проведення на території Одеської області міжнародних спортивних заходів, що своєю чергою сприятиме підвищенню інвестиційної та туристичної активності в регіоні.

Доцільність будівництва об'єктів спортивної інфраструктури саме в Одеській області виключною різноманітністю природних умов для розвитку видів спорту, сусідством з трьома європейськими та сталими багаторічними міжнаціональними та торговельними відносинами.

Можна впевнено стверджувати, що Одеська область є одним із центрів розвитку таких видів спорту, як бокс, боротьба, веслування, волейбол, баскетбол, регбі, карате та багато інших. Це дозволить забезпечити високий рівень попиту на використання мультифункціональних спортивних комплексів одразу після введення об'єктів в експлуатацію.

1.4. Формування раціонального водокористування та чиста вода

Для півдня Одеської області проблема забезпечення населення питною водою є гострою і вкрай важливою, адже область забезпечена господарсько-питним водопостачанням у порівнянні з іншими регіонами найменше.

Південний регіон області розташований у міжріччі Дністра та Дунаю і взагалі не забезпечений підземними питними водами, на цій території підземні води не відповідають стандартам питної води.

Проби питної води за санітарно-хімічними та санітарно-бактеріологічними показниками у півтора рази перевищують середні показники по країні. Поверхневих вод у цьому регіоні, у необхідній кількості немає, та вони не придатні для питного використання без додаткового очищення та знезараження. Вода артезіанських свердловин має високу мінералізацію і надмірний вміст домішок.

Враховуючи відсутність інших альтернативних джерел питної води, місцеве населення вимушене споживати підвізну воду.

Найкритичніша ситуація утворилась в Українському Придунав'ї, де питної води немає. У 83 населених пунктах 9-ти районів області споживають привізну воду 280 тисяч осіб місцевого населення. Відсутність якісної води призводить до спалахів інфекційних хвороб та погіршення здоров'я людей, стримує розвиток туристичних курортів Придунав'я, не дозволяє розвиватись сільському господарству та перешкоджає зростанню економіки області в цілому.

Задоволення потреби населення у чистій і безпечній питній воді стане початком нового життя для південних регіонів Одещини, стимулюючим фактором відновлення та економічного зростання.

На території Одеської області налічується 132 підприємства, які скидають зворотні (стічні) води в поверхневі водойми, у тому числі 24 господарства, які здійснюють скид в канали зрошувальних систем.

Одними з головних причин такого становища є те, що очисні споруди та каналізаційні мережі були побудовані у 70-80 роках минулого століття, на даний час вони морально та фізично застарілі і не відповідають сучасним вимогам, передаються на баланс сільських рад, які не мають коштів на ремонт та належну експлуатацію споруд, не ведуться поточні та капітальні ремонти, аварійні ситуації на лініях каналізаційних мереж своєчасно не ліквідуються, відсутній постійний контроль за їх роботою, що призводить до неякісної очистки стічних вод та скиду у поверхневі водні об'єкти недостатньо очищених зворотних вод, що призводить до забруднення поверхневих водних об'єктів, земель і підземних водоносних горизонтів. Загальний показник скиду зворотних вод у поверхневі водні об'єкти у 2018 році склав 388,0 млн м³, у тому числі недостатньо очищених стічних вод 7,663 млн м³. Ці показники з кожним роком збільшуються.

Стратегічні пріоритети Одеської області на період до 2027 року

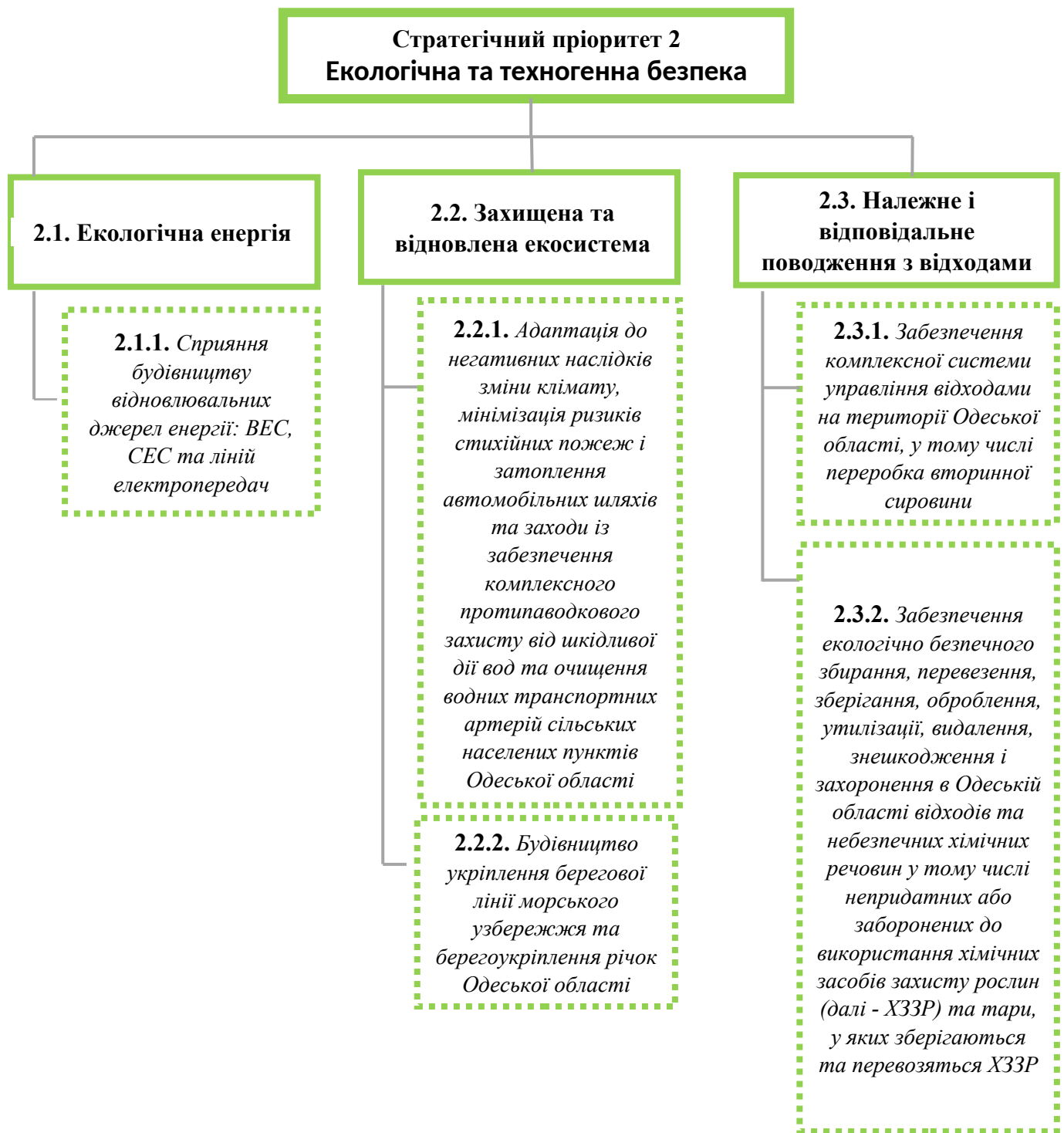
Операційна ціль	Завдання	Потенційні сфери діяльності	Індикатор	2018	2021	2023	2027
Стратегічний пріоритет 1: В центрі уваги - ЛЮДИНА							
1.1. Міцне здоров'я кожній людині	1.1.1. Зміцнення здоров'я кожній людині	<ul style="list-style-type: none"> → Розвиток перинатальної допомоги в регіоні шляхом дооснащення перинатального центру III рівня на базі КНП «ООКЛ» та міжрайонних перинатальних центрів II рівня. → Забезпечення дитячого населення якісною медичною допомогою на всіх рівнях. → Надання послуг з медичної реабілітації дитячому населенню → Популяризація здорового способу життя та рухової активності. → Профілактика та забезпечення раннього виявлення серцево-судинних, судинно-мозкових захворювань та онкологічної патології, в т.ч. для мешканців віддалених районів. → Впровадження сучасних методик лікування онкологічної патології. → Проведення інформаційних кампаній щодо попередження, профілактики та лікування соціально небезпечних хвороб, підтримки хворих, значення вакцинації, профілактики шкідливих звичок (тютюнопаління, алкоголізму, наркоманії). → Підтримка проєктів громадських організацій з профілактики соціально-небезпечних хвороб. → Забезпечення проведення імунопрофілактики відповідно до Національного календаря профілактичних щеплень. → Розширення та розвиток 	Кількість випадків материнської смерті на 100 000 живонароджених	17,28	11,8	11,4	11,2
			Смертність дітей у віці до 5 років, випадків на 1000 живонароджених	9,0	8,5	7,5	6,7
			Кількість хворих з уперше в житті встановленим діагнозом ВІЛ/СНІД на 100 000 населення	74,6	40,9	35,9	30,6
			Кількість хворих з уперше в житті встановленим діагнозом туберкульоз на 100 000 населення	109,2	71,7	65,4	45,4
			Кількість смертей чоловіків від цереброваскулярних хвороб у віці 30-59 років на 100 000 чоловіків відповідного віку	68,1	56,2	50,1	45,0
			Кількість смертей жінок від цереброваскулярних хвороб у віці 30-59 років, на 100 000 жінок відповідного віку	31,1	25,5	23,1	22,0
			Кількість смертей від злоякісного новоутворення молочної залози у віці 30-59 років, на 100 000 жінок відповідного віку	27,9	23,0	20,0	18,3
			Кількість смертей від раку шийки матки у віці 30-59 років на 100 000 жінок відповідного віку	12,0	10,1	9,8	9,5
			Рівень охоплення	94,7	95,0	95,0	98,0

Операційна ціль	Завдання	Потенційні сфери діяльності	Індикатор	2018	2021	2023	2027	
		спеціалізованих та високоспеціалізованих медичних послуг, покращення якості їх надання. → Оптимізація та модернізація мережі закладів охорони здоров'я, що надають медичну допомогу. → Підвищення рівня кваліфікації медичних працівників.	імунопрофілактикою згідно з Національним календарем щеплень (відповідно до медичних показань), % Питома вага закладів охорони здоров'я, що реорганізовані в комунальні неприбуткові підприємства	86,6	95,0	97,0	99,9	
1.2.Соціальний захист населення	1.2.1. Створення мережі регіональних центрів розвитку культурних та креативних індустрій	→ Дослідження стану та потреб ринку праці в сільській місцевості.	Зменшення рівня безробіття на зареєстрованому ринку праці	1,0	0,8	0,7	0,6	
		→ Розвиток самозайнятості та неаграрних видів бізнесу в сільській місцевості.	Підвищення рівня зайнятості населення у віці 15-70 років у сільській місцевості, %	56,3	57,8	58,7	60,2	
	1.2.2. Безпечне дитинство – спільна справа громад Одеського регіону	→ Створення нових високотехнологічних підприємств або відновлення старих непрацюючих підприємств через перепрофілювання їх виробничих потужностей, зокрема в сільській місцевості.	Створення робочих місць у сільській місцевості, тис од	11,2	12,2	12,6	13,2	
		→ Створення агропромислових підприємств з безперервним циклом роботи.	Зменшення рівня безробіття населення у віці 15 років і старше у сільській місцевості, %	7,0	6,5	6,2	5,2	
	1.2.3. Будівництво житла для осіб, які відповідно до діючого законодавства потребують поліпшення житлових умов	→ Надання довгострокових пільгових кредитів на придбання житла певним категоріям населення	Збільшення обсягів фінансування, млн грн	-	21910,0	35000,0	45000,0	
			Кількість родин, забезпечених житлом, од.	-	92	147	190	
			Кількість м ² на кожну особу, яка отримала житло	-	21	21	21	
1.3.Сучасна високоякісна освіта, фізична активність та спорт	1.3.1. Створення доступного, якісного, дошкільного розвитку для всіх дітей	→ Розвиток мережі закладів дошкільної освіти шляхом:	Охоплення дітей дошкільними закладами освіти, % від загальної кількості дітей відповідного віку	82	85	87	90	
		→ будівництва нових, реконструкції пристосованих приміщень для відкриття нових закладів,	Кількість закладів, що буде утворено (профільні, академічні ліцеї), од	-	-	-	12	
	1.3.2. Формування спроможної мережі закладів загальної середньої освіти, зокрема профільної старшої школи	→ Створення дошкільних відділень при закладах загальної середньої освіти,	→ Відновлення діяльності нефункціонуючих закладів та груп.	Кількість закладів професійної (професійно-	9	10	11	12
		→ Моделювання мережі закладів						

Операційна ціль	Завдання	Потенційні сфери діяльності	Індикатор	2018	2021	2023	2027	
якісною освітою 1.3.4. Підтримка позашкільної освіти та сприяння різнобічному розвитку та формуванню особистості 1.3.5. Сучасні спортивні заклади	професійною освітою та різнобічному формуванню особистості	загальної середньої освіти з урахуванням показників демографічної ситуації та реалізації запитів населення щодо надання якісних освітніх послуг. → Розбудова мережі опорних закладів. → Створення єдиного освітнього простору та безпечного освітнього середовища у межах освітнього округу. → Моделювання мережі спроможних закладів старшої профільної школи. → Організація безкоштовного та безпечного перевезення всіх учасників освітнього процесу. → Діджиталізація та матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу. → Дотримання санітарно-гігієнічних вимог у діяльності закладів загальної середньої освіти. → Залучення роботодавців до участі у підготовці кваліфікованих робітників шляхом розвитку дуальної форми освіти. → Створення модернізованих центрів професійної освіти, які здійснюватимуть багатoproфільну різнорівневу підготовку кваліфікованих кадрів. → Розширення мережі закладів позашкільної освіти → Розширення мережі спортивних шкіл, клубів, секцій, фізкультурно-оздоровчих груп. → Популяризація здорового способу життя та рухової активності; залучення населення до систематичних занять фізичною культурою і спортом. → Проведення масових фізкультурно-оздоровчих і спортивних заходів для усіх категорій населення.	технічної) освіти для впровадження елементів дуальної форми навчання, кількість закладів					
			Оптимізація мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти, що забезпечать гнучке реагування на запити ринку праці та потреби особистості, кількість закладів	36	33	30	27	
			Збільшення кількості дітей, охоплених позашкільною освітою	100	100	100	100	
			Кількість закладів фізичної культури і спорту	70	71	72	73	
			Кількість спортсменів та тренерів, що отримують грошову підтримку	40	45	50	55	
			Кількість проведених спортивних заходів	430	440	450	460	
			Кількість розміщених інформаційних матеріалів	156	160	164	168	

Операційна ціль	Завдання	Потенційні сфери діяльності	Індикатор	2018	2021	2023	2027
1.4. Формування раціонального водокористування та чиста вода	1.4.1. Реконструкція, ремонт, будівництво систем водопостачання та очисних споруд в населених пунктах регіону	→ Відновлення, охорона та раціональне використання джерел питного водопостачання.	Частка сільського населення, яке має доступ до централізованого водопостачання, %	56,0	58,2	61,0	69,5
		→ Розвиток водопровідно-каналізаційного господарства.	Частка міського населення, яке має доступ до централізованого водопостачання, %	95,0	96,9	98,2	99,9
	1.4.2. Підвищення якості життя населення Одеської області шляхом забезпечення якісним водопостачанням, зокрема, в Українському Придунав'ї	→ Захист джерел питного водопостачання від шкідливого впливу суб'єктів господарювання та об'єктів, що створюють загрозу забрудненню вод області.	Забезпечення цілодобовим водопостачанням, %	69,4	72,2	78,6	90,0
		→ Реалізація загальнодержавних цільових програм по водозабезпеченню.	Забезпечення сільського населення привізною водою, %	16,8	13,0	8,5	5,2
		→ Пошук якісних підземних вод та буріння артезіанських свердловин в населених пунктах, в яких існує дефіцит питної води.	Частка систем водопостачання, які потребують заміни, %	37,5	35,0	28,0	17,0
		→ Реконструкція та розширення водопровідних мереж і споруд на них сіл і селищ області.	Обсяг скидів забруднених (забруднених та недостатньо очищених) стічних вод у водні об'єкти, млн м ³	7,663	5,0	3,0	0,5
		→ Буріння нових артезіанських свердловин.					
		→ Відновлення систем питного водопостачання, які перебувають у неробочому стані.					
→ Впровадження компактних установок доочищення питної води в населених пунктах де для питних потреб використовується підземна вода некондиційної якості.							
	→ Реконструкція/ремонт існуючих або будівництва нових із впровадженням новітніх технологій очисних споруд.						
Орган/структурний підрозділ відповідальний за досягнення СП1:							
Департамент освіти і науки, Департамент охорони здоров'я, Департамент соціальної та сімейної політики, Управління фізичної культури і спорту Одеської обласної державної адміністрації та Одеське регіональне управління Держмолодьжитло							

Рис. 2. Структура операційних цілей Стратегічного пріоритету 2.

Стратегічний пріоритет 2: Екологічна та техногенна безпека

2.1. Екологічна енергія

Збільшення кількості виробників електричної енергії із сонячного випромінювання та енергії вітру в області приведе до зменшення імпорту електроенергії та зменшення енергодефіциту Одеської області.

Відновлювана енергетика – це екологічно чисте невичерпне джерело енергії та надає можливість зменшити навантаження на ресурсну базу та знизити загальну ресурсозатратність. Крім того, використання відновлюваних джерел енергії сприяє сталому розвитку міст, які завдяки сонячним, вітряним, біогазовим установкам, малим гідроелектростанціям можуть самі забезпечити себе електроенергією, скоротивши при цьому свої витрати та ресурсозалежність. Населення може самостійно виробляти електроенергію та контролювати її розподіл, мінімізуючи при цьому також втрати при передачі на великі відстані.

Одеська область є енергодефіцитною, 91% електроенергії імпортується (переважно із Дністровської ГЕС). Решта електричної енергії надходить від об'єктів енергетичної інфраструктури з відновлюваних джерел енергії області та АТ «Одеська ТЕЦ».

Особливо залежні від енергосистеми Республіки Молдова (110-440 кВ) споживачі південно-західної частини Одеської області (3 райони, у тому числі міста Ізмаїл, Білгород-Дністровський, Кілія, Рені). Дотепер тривають проектно-вишукувальні роботи з будівництва ПЛ 330 кВ «Новоодеська-Арциз».

Основними причинами затримки будівництва ПЛ «Новоодеська-Арциз» є те, що частина її траси повинна пройти через територію заповідника «Дністровські плавні», на що немає згоди Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, а також необхідність будівництва дороги в обхід молдавської території (с. Паланка).

Реалізація цього проекту забезпечить енергонезалежність Бессарабії.

Пропонується у 2021 році завершити розробку проектно-кошторисної документації стадії «ТЕО» проекту будівництва «ПЛ 330 кВ Новоодеська-Арциз» та розпочати будівництво повітряної лінії.

2.2. Захищена та відновлена екосистема

В сучасних умовах соціально-економічного розвитку Одеської області однією з найважливіших і актуальних є проблема збереження та відновлення біологічного та ландшафтного різноманіття її території, захисту особливо цінних природних земель, оскільки темпи втрати біорізноманіття набирають великої швидкості, а призупинити їх можна лише за допомогою створення репрезентативних, біологічно стійких та ефективно керованих природоохоронних територіальних систем.

Одеська область – регіон, що виділяється в економіці України своїми транспортно-розподільчими функціями, розвинутою транспортною інфраструктурою. Область має значну кількість портів та стивідорних компаній. З кожним роком зростають обсяги перевалки вантажів – зернових, руди, вугілля тощо. Водночас зростає рівень забруднення навколишнього середовища, що несе загрозу виникненням надзвичайних екологічних та техногенних ситуацій.

Удосконалення положень нормативно-правових актів щодо спрямування портових зборів та збільшення обсягів надходжень коштів від портових зборів до місцевих бюджетів громад дасть можливість їх використовувати для захисту навколишнього середовища та покращення екологічного стану.

Для протипаводкового захисту, регулювання гідрологічного режиму та водообміну на українській ділянці річки Дунай у 70-ті роки минулого століття збудовано 315 км захисних дамб (з них вздовж р. Дунай – 225 км), 66 км транспортуючих каналів, 13 шлюзів-регуляторів. Внаслідок тривалої експлуатації та агресивної дії води ці споруди знаходяться в аварійному стані, замулилися або зруйновані. Через кліматичні зміни стан водних ресурсів характеризується критичним зменшенням водності Придунайських водосховищ. Такі

водосховища як Ялпуг, Кугурлуй, Катлабух, Китай, Саф'яни опинилися під загрозою ненаповнення з р. Дунай. При цьому водосховище Ялпуг також є джерелом питного водопостачання м. Болград.

Подальша експлуатація протипаводкового захисного фронту на українській ділянці р. Дунай та Придунайських водосховищ у сучасному технічному стані унеможливило безпечний захист населених пунктів і сільськогосподарських угідь від шкідливої дії вод.

З метою створення умов безпечної життєдіяльності населення розроблено державний інвестиційний проєкт «Забезпечення комплексу заходів протипаводкового захисту від шкідливої дії вод та екологічного оздоровлення басейну української частини нижнього Дунаю в Одеській області», який включено до відповідного переліку та прийнято рішення щодо його реалізації з 2020 року. Відповідно до протоколу засідання міжвідомчої комісії з питань державних інвестиційних проєктів від 01-03.11.2019 у зв'язку зі зменшенням на 2020 рік державних капітальних вкладень на реалізацію інвестиційних проєктів початок фінансування заходів зазначеного інвестиційного проєкту перенесено на 2021 рік.

Відповідальним виконавцем – Басейновим управлінням водних ресурсів річок Причорномор'я та нижнього Дунаю проведено коригування у частині перенесення строків виконання заходів з 2020-2029 років на 2021-2030 роки та з урахуванням інфляції вартість реалізації проєкту перерахована та становить

1 488 млн. грн. Зазначені зміни затверджені протоколом засідання міжвідомчої комісії з питань державних інвестиційних проєктів від 16.11.2020.

Реалізація заходів проєкту дозволить захистити від шкідливої дії вод більше 80 тис. га земель (з яких 36,8 тис. га - сільськогосподарські угіддя),

34 населені пункти Ренійського, Болградського, Ізмаїльського і Кілійського районів Одеської області, в яких проживають майже 150 тис. осіб, а також забезпечити необхідні умови для життєдіяльності населення та функціонування народногосподарського комплексу.

Для недопущення створення надзвичайної ситуації на водоймах та соціального загострення на півдні Одеської області необхідно виділити кошти з державного бюджету на здійснення з 2021 року заходів, передбачених державним інвестиційним проєктом.

Одеська область є одна з найбільших областей, де екологічні ризики дуже високі, мусить стати локомотивом змін та докласти усіх зусиль, аби в державі нарешті з'явився справжній екологічний контроль.

Необхідність утворення екологічної поліції для ефективного попередження правопорушень в сфері охорони навколишнього середовища.

Метою утворення екологічної поліції є вдосконалення діяльності правоохоронних органів України стосовно охорони навколишнього природного середовища, а саме – запропоновано законодавчо закріпити створення підрозділів екологічної поліції та їх природоохоронні.

Утворення в Одеській області екологічної поліції збільшить кількість виявлених екологічних правопорушень та злочинів, підвищить якість доказової бази як щодо справ про адміністративні екологічні правопорушення, так і щодо кримінальних проваджень.

2.3. Належне і відповідальне поводження з відходами

На території Одеської області високий рівень утворення відходів та низькі показники їх використання як вторинної сировини призвели до того, що в регіоні щороку в промисловості та комунальному секторі нагромаджуються значні обсяги твердих відходів, з яких лише незначна частина застосовується як вторинні матеріальні ресурси, решта потрапляють на звалища (близько 68% від загальної кількості утворених). Відсутність системи перероблення побутових відходів призводить до втрати мільйонів тонн ресурсоцінних матеріалів, що містяться у відходах, які потенційно можуть бути введені у господарський обіг. Впровадження системи роздільного збирання та повторного використання відходів є невід'ємною частиною підвищення ефективності використання природних ресурсів і переходу до сталої економіки.

Відповідно до Закону України «Про відходи» послуги з вивезення побутових відходів - збирання, зберігання та перевезення побутових відходів, що здійснюються у населеному пункті згідно з правилами благоустрою, затвердженими органом місцевого самоврядування.

Оплата за дану послугу перераховується безпосередньо сміттєвивізним компаніям та передбачає збирання, зберігання та перевезення побутових відходів.

При поводженні з твердими побутовими відходами в м. Одесі пропонується плату за вивезення відходів визначити як місцевий податок, який буде надходити до бюджету громад.

Пропонується визначити місто замовником послуги з вивезення ТПВ для населення та інших споживачів у сміттєвивізних компаній на відповідних умовах та здійснювати оплату за надані послуги. Це дозволить місцевій владі контролювати грошовий потік від надання послуги з вивезення відходів.

Плата за вивезення сміття як місцевий податок дасть змогу акумулювати в бюджеті міста кошти на впровадження роздільного збору сміття, покращення екологічного стану міста, подальше будівництво сміттєпереробного заводу.

Значною екологічною проблемою Одеської області є великий обсяг накопичених за попередні десятиліття заборонених або непридатних для подальшого використання хімічних засобів захисту рослин (далі – ХЗЗР). Їх тривале зберігання створює потенційну небезпеку для довкілля.

Відповідно до розпорядження голови обласної державної адміністрації у травні 2018 року проведена інвентаризація місць накопичення непридатних до використання у сільському господарстві ХЗЗР. Встановлена наявність 532,818 тонн непридатних пестицидів на 66 складах. Умови їх зберігання не відповідають діючим санітарним та екологічним нормам, що призводить до того, що токсичні пестициди потрапляють до навколишнього середовища, в тому числі до водних джерел і повітря, в результаті чого виникає ризик отруєння для людей і тварин.

З 26 колишніх районів Одеської області лише у 5 районах немає непридатних хімічних засобів захисту рослин: Балтський, Ренійський, Роздільнянський, Татарбунарський, Захарівський.

В області відсутні установки із знешкодження непридатних хімічних засобів захисту рослин. Питання про знешкодження заборонених або непридатних пестицидів має вирішуватися як на місцевому, так і на державному рівнях, оскільки воно вимагає значних фінансових витрат. Через значну кількість таких небезпечних відходів і необхідності виділення декілька десятків мільйонів грн до Мінприроди України щорічно направляються запити на виділення коштів з державного бюджету.

Необхідно вирішити питання щодо виділення на проведення природоохоронного заходу з державного бюджету 33,7 млн грн.

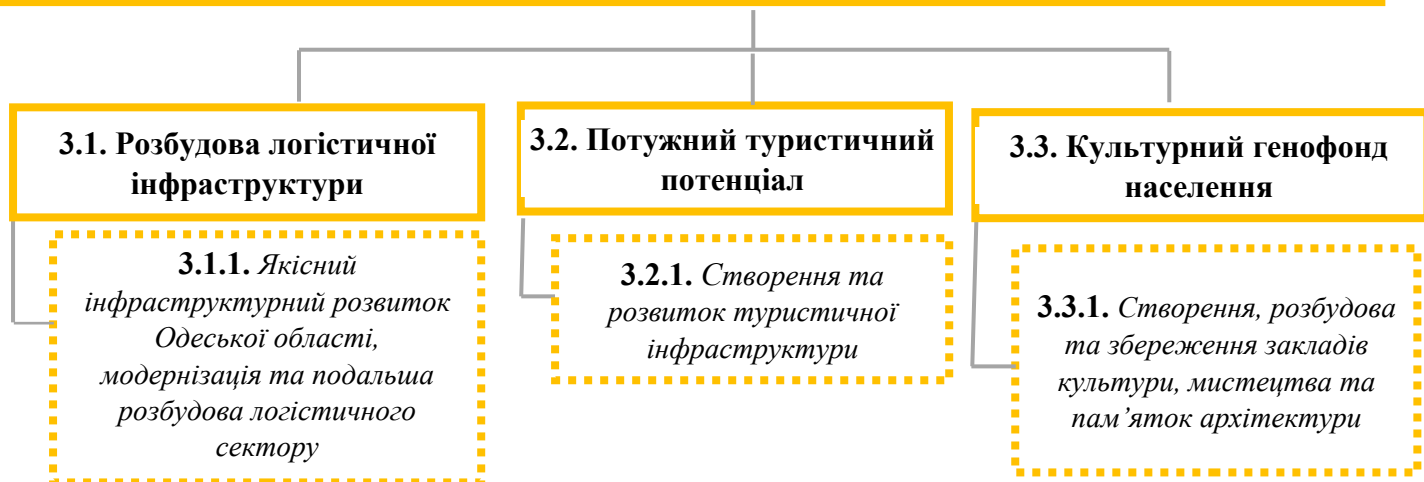
Операційна ціль	Завдання	Потенційні сфери реалізації	Індикатор	2018	2021	2023	2027
Стратегічний пріоритет 2: Екологічна та техногенна безпека							
2.2.Екологічна енергія	2.2.1.Сприяння будівництву відновлювальних джерел енергії: ВЕС, СЕС та ліній електропередач	→ Впровадження заходів, спрямованих на зменшення енергодефіциту області.	Потужність «зелених» електростанцій, МВт/год	263,16	290	320	500
		→ Зменшення технологічних втрат електроенергії на її транспортування, збільшення обсягів реконструкції, модернізації, будівництва, що дозволить поліпшити технічний стан електричних мереж, відновити основні фонди та значно зменшити фінансові витрати на експлуатацію обладнання	Кількість СЕС, од	21	28	30	32
		→ Розширення використання відновлювальних джерел енергії;	Кількість ВЕС, од	0	1	2	5
		→ Будівництво об'єктів відновлюваної енергетики	Кількість біогазових станцій, од	0	1	3	4
		→ Реалізація проектів з розширення сфер використання місцевих видів твердого палива та біопалива.	Впровадження проектів із заміщення викопних видів палива альтернативними джерелами енергії, од	5	5	7	10
		→ Проведення заміни існуючих газових котлів на котли, які працюють на альтернативних видах палива, в бюджетній сфері та житлово-комунальному господарстві.	Проведення «круглих столів», нарад, форумів, од	5	8	8	10
		→ Розвиток виробництва альтернативних видів палива	% термомодернізації будівель до загальної кількості багатоквартирних будинків, об'єктів соціальної сфери та будівель установ бюджетної сфери, які потребують термомодернізації	32	50	70	90
		→ Проведення просвітницької роботи, спрямованої на підвищення свідомості населення до енергоощадності.					
		→ Впровадження енергоефективних технологій та устаткування, вдосконалення обліку та контролю витрачання енергоресурсів.					
		→ Впровадження енергоефективних заходів у будівлях житлового фонду та бюджетної сфери.					
→ Модернізація об'єктів житлово-комунального господарства	з						

Операційна ціль	Завдання	Потенційні сфери реалізації	Індикатор	2018	2021	2023	2027
		використанням сучасних енергозберігаючих технологій. → Впровадження енергоефективних технологій та устаткування, вдосконалення обліку та контролю витрачання енергоресурсів; впровадження сучасних технологій для підвищення якості роботи мереж зовнішнього освітлення					
2.2.Захищена та відновлена екосистема	2.2.1. Адаптація до негативних наслідків зміни клімату, мінімізація ризиків стихійних пожеж і затоплення автомобільних шляхів та заходи із забезпечення комплексного протипаводкового захисту від шкідливої дії вод та очищення водних транспортних артерій сільських населених пунктів Одеської області 2.2.2. Будівництво укріплення берегової лінії морського узбережжя та берегоукріплення річок Одеської області	→ Збереження, розвиток та створення об'єктів природно-заповідного фонду. → Розчищення та регулювання русел річок і водойм.	Показник заповідності	4,5	5,4	6,0	6,5
2.3.Належне відповідальне поводження відходами	і з 2.3.1. Забезпечення комплексної системи управління відходами на території Одеської області, у тому числі переробка вторинної сировини 2.3.2. Забезпечення екологічно безпечного	→ Запровадження нових технологій та форм організації поводження з твердими побутовими відходами. → Будівництво об'єктів приймання, переробки та утилізації ТПВ, будівництво сміттесортувальних станцій та сміттепереробних заводів з метою розширення сфер використання відходів як вторинної сировини.	Обсяги утворення відходів I-IV класів небезпеки, тис т Кількість діючих сміттєзвалищ, од	728,5 614,0	620,0 600,0	450,0 500,0	300,0 300,0

Операційна ціль	Завдання	Потенційні сфери реалізації	Індикатор	2018	2021	2023	2027
	збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення в Одеській області відходів та небезпечних хімічних речовин у тому числі непридатних або заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин (далі - ХЗЗР) та тари, у яких зберігаються та перевозяться ХЗЗР	<p>→ Зменшення кількості полігонів твердих побутових відходів.</p> <p>→ Будівництво нових полігонів твердих побутових відходів, які відповідають встановленим стандартам.</p> <p>→ Проведення тренінгів/семінарів для працівників органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання з управління побутовими відходами.</p> <p>→ Проведення освітньо-інформаційної кампанії серед населення щодо екологічної необхідності постійного та правильного поводження з побутовими відходами та важливості впровадження роздільного збирання твердих побутових відходів.</p>					
<p>Орган/структурний підрозділ відповідальний за досягнення СП2: Департамент екології та природних ресурсів, Департамент житлово-комунального господарства та енергоефективності Одеської обласної державної адміністрації</p>							

**Стратегічний пріоритет 3.
Інфраструктурний розвиток та глобалізація туристично-культурного середовища**

Рис. 3. Структура операційних цілей Стратегічного пріоритету 3.

Стратегічний пріоритет 3: Інфраструктурний розвиток та глобалізація туристично-культурного середовища

3.1. Розбудова логістичної інфраструктури

Одеський регіон вирізняється вигідним транспортно-географічним положенням, що зумовило провідну роль транспорту у його розвитку.

Швидке, вчасне, надійне і безпечне перевезення вантажів та пасажирів має життєво важливе значення для економічного зростання, саме інфраструктурний розвиток має стати основою переходу до сталого соціально-економічного розвитку Одеської області з урахуванням сучасних підходів до регіональної політики на основі використання можливостей міжнародної торгівлі, транскордонного співробітництва, впровадження сучасних інструментів розумного управління та інноваційного розвитку.

Одними з найважливіших для Одеської області є реалізація наступних проєктів:

- Реконструкція, будівництво аеродромного комплексу «Міжнародний аеропорт «Одеса»(3 черга);
- Реконструкція аеропорту «Ізмаїл»;
- Будівництво автомобільного мосту через Дністровський лиман;
- Проектування та будівництва автомобільної дороги загального користування державного значення «М-15-Одеса-Рені» на ділянці км 51+000 – км 59+500 (в обхід території Республіки Молдови);
- Будівництво автомобільної дороги «Обхід с. Сухий Лиман» від автомобільної дороги «Одеса – Білгород-Дністровський – Монаші – /М-15/» до автомобільної дороги «Одеса – Чорноморськ» і транспортної розв'язки на автомобільній дорозі державного значення «Одеса – Чорноморськ», км 12+350 та необхідні заходи для його завершення.

3.2. Потужний туристичний потенціал

Розвиток рекреації та туризму для Одещини є стратегічним видом діяльності. Одеська область має всі передумови для формування сучасних туристичних послуг, збільшення нових туристичних потоків, забезпечення доступності відпочинку для різних верств населення, у тому числі для осіб з обмеженими фізичними можливостями, а інвестиційна політика відіграє вирішальну роль у забезпеченні сталого розвитку економіки регіону та формує механізм залучення як внутрішніх, так і іноземних інвестицій. Крім цього туризм є одним з найбільш вагомих джерел утворення робочих місць.

3.3. Культурний фонд населення

Культурна свобода окремих людей і громад є ключовою передумовою демократії, культурне розмаїття – засобом та невід'ємною складовою прав людини.

Люди мають вибір і можливість споживати доступні культурні послуги, оскільки це впливає на розвиток творчих здібностей населення, поліпшення умов співіснування та якості життя, розширення економічних можливостей в сфері культури через розвиток культурних та креативних індустрій.

Одеська область відома майже 4500 пам'ятками культурної спадщини. До списку історичних населених місць України занесені 12 міст області. Понад 100 об'єктів культурної спадщини мають статус пам'яток національного значення, що створили Одещині імідж одного із найбільш популярних, насамперед через свою самобутність, місць для відвідування туристами і відпочиваючими - безліч православних, мусульманських, католицьких, іудейських та інших культових споруд XIII-XX століть.

Яскравим та вагомим є фестивальний рух Одещини. Серед чисельної низки фестивалів, знаковими є мистецькі проєкти, визнані міжнародною спільнотою, серед яких Міжнародний музичний фестиваль «Odessa Classics»; Міжнародний книжковий фестиваль «Зелена хвиля»; Одеський міжнародний літературний фестиваль; Міжнародний фестиваль сучасного мистецтва «Два дні і дві ночі нової музики»; Одеський міжнародний кінофестиваль; фестиваль мистецтв «Оksamитовий сезон в Одеській опері», міжнародний джазовий фестиваль «OdessaJazzFest», та інші. Сотні міжнародних учасників та тисячі супроводжуючих туристів беруть участь у зазначених фестивалях.

Популярними серед внутрішніх та зарубіжних туристів є одеські музеї: західного та східного мистецтва, художній, літературний, історико-краєзнавчий, які відомі своїми неперевершеними колекціями світових шедеврів та є Державною частиною музейного фонду України, - роботами Караваджо, Хальса, Строцци, Леруа, Маньяско, Айвазовського, Васнецова, Кандінського, Костанди, Сомова, Яблонської та інших.

Акерманська фортеця занесена до попереднього списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Проведення ремонтно-реставраційних робіт даних об'єктів, збереження культурної спадщини нашої країни, забезпечення безпечних експлуатаційних якостей будівель сприятиме культурному іміджу України та збільшення туристичного потоку як внутрішнього так і міжнародного туризму.

Операційна ціль	Завдання	Потенційні сфери реалізації	Індикатор	2018	2021	2023	2027
Стратегічний пріоритет 3: Інфраструктурний розвиток та глобалізація туристично-культурного середовища							
3.1. Розбудова логістичної інфраструктури	3.1.1. Якісний інфраструктурний розвиток Одеської області, модернізація та подальша розбудова логістичного сектору.	<p>→ Відновлення та розбудова автомобільних доріг відповідної транспортної інфраструктури.</p> <p>→ Виконання робіт з будівництва та реконструкції автомобільних доріг загального користування місцевого значення.</p> <p>→ Удосконалення матеріально-технічної бази дорожнього господарства;</p> <p>→ Забезпечення належного контролю за дотриманням вантажними перевізниками вагових норм при перевезенні вантажів територією області</p> <p>→ Розвиток авіаційних перевезень та підвищення рівня їх доступності для населення завдяки залученню зокрема авіакомпаній моделі «лоу-кост».</p> <p>→ Збільшення долі екологічно чистих видів транспорту у пасажирських перевезеннях.</p> <p>→ Збільшення суднозаходів пасажирських суден в морські порти Одеса, Ізмаїл, Усть-Дунайськ, Чорноморськ.</p> <p>→ Поліпшення транспортного обслуговування пасажирів, у т. ч. осіб з обмеженими можливостями, людей похилого віку, соціально незахищених категорій.</p>	Збільшення загальної протяжності відремонтованих доріг шляхом поточного дрібного/середнього ремонту та експлуатаційного утримання автомобільних доріг загального значення державного та місцевого значення, км	164	190	250	300
				Перевезено пасажирів усіма видами транспорту, млн пасажирів	295,6	300	310
3.2.Потужний туристичний	3.2.1.Створення та розвиток туристичної	→ Створення обласного осередку розвитку туризму та промоції туристичного потенціалу регіону на	Проведення та участь у інвестиційних форумах та інших заходах, одиниць	1	3	5	7

Операційна ціль	Завдання	Потенційні сфери реалізації	Індикатор	2018	2021	2023	2027
потенціал	інфраструктури	внутрішньому та зовнішньому ринку туристичних та рекреаційних послуг.	Участь у виставкових та фестивальних заходах	5	7	9	12
		→ Підтримка участі представників туристичної сфери в міжнародних та вітчизняних туристичних виставках, форумах, круглих столах.	Брендування населених пунктів та територій регіону, кількість брендів	3	10	15	20
		→ Підтримка проведення в області масштабних фестивальних заходів.					
		→ Розробка та просування туристичних брендів області.					
		→ Створення та поширення друкованої туристично-інформаційної продукції, відеороликів про туристичний потенціал області;					
		→ Створення та наповнення туристичних інформаційних сайтів, сторінок у соціальних мережах та мобільних додатків.					
		→ Проведення промоційних турів для представників туристичної індустрії та ЗМІ.					
		→ Поширення інформації туристичного спрямування в ЗМІ та соціальних мережах.					
		→ Створення туристичних інформаційних центрів.	Кількість туристів, млн осіб	6,2	6,5	6,7	7,2
		→ Сприяння процесу внесення культурних пам'яток регіону до Всесвітнього списку культурної спадщини ЮНЕСКО.	Туристичний збір, млн грн	11,5	12,5	13,5	15,5
→ Підвищення рівня професійної підготовки фахівців у галузі туризму з метою доведення якості обслуговування до світових стандартів.	Кількість турів, одиниць	3	5	7	9		
→ Раціональне використання об'єктів історико-культурної спадщини для провадження туристичної та іншої	Кількість туристичних інформаційних центрів	3	5	6	8		
	Кількість об'єктів внесених до Всесвітнього списку культурної спадщини ЮНЕСКО, одиниць	0	1	1	2		
	Проведення інформаційних семінарів, круглих столів, консультацій та інше	2	3	4	4		

Операційна ціль	Завдання	Потенційні сфери реалізації	Індикатор	2018	2021	2023	2027
		господарської діяльності. → Облаштування рекреаційних зон та зон короткочасного відпочинку. → Перехід від охорони окремих пам'яток до збереження історичного середовища в цілому, його активної адаптації до сучасних потреб, створення умов до збереження історичної пам'яті	Підготовка інформації для візуалізації бази геоданих об'єктів культурної спадщини	-	100	150	250
			Кількість занесених об'єктів культурної спадщини та культурних цінностей регіону до електронних реєстрів	-	200	300	450
		→ Залучення бізнесу до участі у проектах з розвитку туристичної інфраструктури на принципах державно-приватного партнерства та інших умовах співпраці. → Створення туристичних кластерів у туристично-рекреаційній сфері. → Розвиток державно-приватного партнерства та комунікації між представниками туристичного ринку. → Організація навчань з питань розвитку туризму та курортів для представників органів влади, місцевого самоврядування, туристичної сфери області. → Розвиток сільського зеленого туризму	Проведення інформаційних семінарів, круглих столів, консультацій та інше	2	3	4	4
3.3.Культурний генофонд населення	3.3.1. Створення, розбудова та збереження закладів культури, мистецтва та пам'яток архітектури	→ Організація раціонального використання культурно-ресурсного потенціалу (закладів, установ, підприємств сфери культури). → Розробка та впровадження функціонально та організаційно нових ефективних моделей закладів надання культурних послуг з урахуванням щільності населення та територіальної доступності. → Розвиток аматорського та	Відкриття культурно-освітніх медіа-центрів та центрів культурних послуг на базі закладів культури області, модернізація матеріально-технічної бази закладів культури та мистецтва обласного підпорядкування (кількість об'єктів)	29	35	40	45
			Кількість культурно-	90	100	110	120

Операційна ціль	Завдання	Потенційні сфери реалізації	Індикатор	2018	2021	2023	2027
		професійного мистецтва.	мистецьких заходів, у т. ч. міжнародних				
		→ Розвиток спроможного гастрольно-концертного ринку області.	Кількість культурних осередків в районах, містах, об'єднаних громадах.	3394	3500	3550	3600
		→ Збереження мережі мистецьких шкіл, відкриття нових філій та спеціалізацій, збільшення контингенту учнів.	Кількість учасників культурно-мистецьких та просвітницьких заходів, тис осіб	8077,5	8100,0	8150,0	8200,0
		→ Забезпечення доступу громадян, у т.ч. дітей, молоді, осіб з особливими потребами до формальної та неформальної культурно-мистецької освіти.	Кількість шкіл, філій, спеціалізацій, контингенту учнів	69	70	70	70
		→ Розвиток та актуалізація інформаційних ресурсів бібліотек на електронних носіях і забезпечення доступу до них.	Кількість бібліотечних користувачів, тис	699,6	700,0	720,0	730,0
		→ Відновлення та збереження об'єктів музейної мережі, підтримка впровадження сучасних технологій до музейної практики, реекспозиція існуючих музеїв та створення нових інтерактивних комплексів	Кількість музейних відвідувачів, тис	448,8	500,0	550,0	600,0
		→ Здійснення пам'яткоохоронних заходів:	Кількість погоджень науково-проектної документації та укладення охоронних договорів	242	260	300	320
		→ ремонтно-реставраційні роботи на пам'ятках історії та монументального мистецтва;	Кількість виготовлених паспортів на об'єкти історії, археології та монументального мистецтва	89	120	140	160
		→ рятівні на пам'ятках археології;	Кількість виготовлених та встановлених охоронних дощок	150	250	250	250
		→ паспортизація об'єктів культурної спадщини;	Інвентаризація об'єктів культурної спадщини (кількість)	40	100	200	800
		→ визначення меж пам'яток археології;					
		→ розробка та затвердження охоронних зон пам'яток і територій;					
		→ інвентаризація пам'яток, виготовлення та встановлення охоронних дощок.					
		→ Забезпечення збалансованого	Кількість масових заходів,	350	350	350	350

Операційна ціль	Завдання	Потенційні сфери реалізації	Індикатор	2018	2021	2023	2027
		розвитку національних меншин області та реалізація внутрішнього потенціалу національно-культурних товариств області.	що сприяють збереженню етнічної ідентичності				
		→ Збереження етнічної ідентичності культурних та мовних потреб національних меншин	Кількість національно-культурних товариств	190	200	200	220
			Кількість комунікаційних заходів з питань толерантності	5	7	9	11
			Кількість підтриманих проєктів	5	7	8	10
		→ Популяризація народних традицій, ремесл, фольклору, художніх промислів шляхом проведення етно-фестивалів, ярмарок, майстер-класів, фольклорно-етнографічних експедицій.	Кількість внесених елементів нематеріальної культурної спадщини до регіонального переліку		6	10	11
		→ Діджиталізація елементів нематеріальної культурної спадщини регіону (розроблення електронного реєстру)	Кількість внесених елементів нематеріальної культурної спадщини до національного переліку		1	1	1
			Кількість проведених заходів щодо популяризації елементів нематеріальної культурної спадщини	36	45	50	60
Орган/структурний підрозділ відповідальний за досягнення СПЗ: Департамент культури національностей, релігій та охорони об'єктів культурної спадщини, Управління туризму, рекреації та курортів, Управління транспортно-комунікаційної інфраструктури Одеської обласної державної адміністрації							

Стратегічний пріоритет 4 Ефективний економічний простір

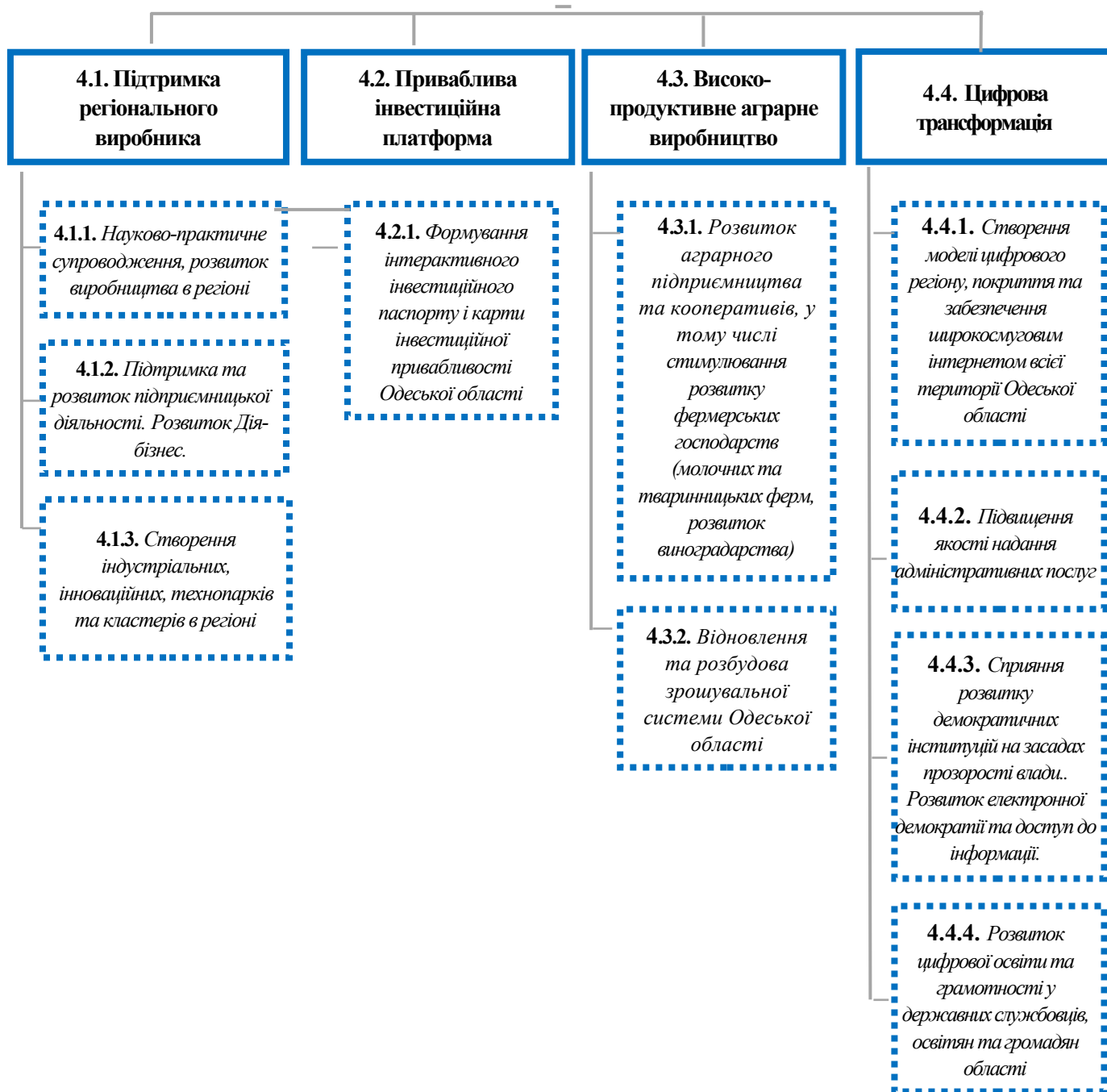

Рис. 4. Структура операційних цілей Стратегічного пріоритету 4.

Стратегічний пріоритет 4: Ефективний економічний простір

4.1. Підтримка регіонального виробника

Промисловість Одеської області – високотехнологічне, конкурентоспроможне, інноваційно-орієнтоване виробництво, що забезпечує потреби внутрішнього ринку та експортує продукцію з великою часткою доданої вартості з її приведенням у відповідність до європейських та світових стандартів якості.

Удосконалення регіональних виробників, створення сприятливого бізнес-клімату для розвитку конкурентоспроможної економіки області має величезне значення. Саме регіональні підприємці, як ніхто, забезпечують за рахунок сплачених податків функціонування дитячих садків, шкіл, лікарень, побудову інфраструктури та сприяють покращенню добробуту населення.

Пріоритетними напрямками у секторі промисловості Одеської області є:

- відновлення та стабілізація промислового виробництва усіх видів промислової діяльності з їх подальшим стабільним розвитком;
- модернізація та технологічне оновлення виробництва на основі впровадження сучасних енерго- та ресурсозберігаючих технологій;
- розвиток існуючих та формування нових видів діяльності з вищою доданою вартістю;
- підвищення якості та конкурентоспроможності продукції, освоєння нових інноваційних видів високотехнологічної продукції;
- модернізація виробництва на основі впровадження новітніх техніки та технологій за рахунок посилення інноваційної складової розвитку галузей промисловості;
- проведення роботи із залучення іноземних інвестицій з метою збільшення обсягів виробництва експортоорієнтованої продукції та нарощування виробництва вітчизняних аналогів імпортованих товарів;
- підвищення конкурентоспроможності продукції шляхом зниження витрат на її виробництво, впровадження ресурсо- та енергозберігаючих технологій;
- приведення стандартів якості та технічних умов у відповідність до вимог і положень ЄС;
- сприяння підприємствам промисловості у вирішенні проблемних питань організації виробництва продукції з новим рівнем якості і властивостей на основі використання новітніх технологій та забезпечення позитивної динаміки виробництва продукції;
- сприяння популяризації торгових брендів і продукції місцевих товаровиробників та підвищення її якості.

Мале та середнє підприємництво Одещини – конкурентоспроможне, інноваційно розвинуте, соціально-відповідальне, що є запорукою сталої економіки області, стабільності суспільства та його успішного розвитку.

Протягом 2017-2020 років на території області діяла Програма розвитку конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва, метою якої є сприяння розвитку підприємництва у регіоні, ведення і зростання малого та середнього підприємництва, що сприяє соціально-економічному розвитку області та підвищенню рівня життя населення.

Підтримка суб'єктам підприємницької діяльності надавалася шляхом часткової компенсації відсоткових ставок за залученими кредитами.

Підприємці, які отримали право на компенсацію у 2017-2020 роках, забезпечують роботою 1400 мешканців області. За результатами проведеного аналізу підприємства-учасники повертають до обласного бюджету коштів більше, ніж отримують.

4.2. Приваблива інвестиційна платформа

Для Одеського регіону є важливим формування сприятливого інвестиційного клімату для залучення інвестиційних коштів у розвиток провідних галузей економіки, сприяння місцевим товаровиробникам у пошуку нових ринків збуту з метою підвищення рівня конкурентоспроможності регіональної економіки.

4.3. Високо-продуктивне аграрне виробництво

Високопродуктивне аграрне виробництво дасть можливість гарантування продовольчої безпеки країни, забезпечення конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках продукції сільського господарства, збереження селянства, як носія української ідентичності, культури і духовності.

Одеська область є зоною ризикованого землеробства. Із 2064,8 тис. га сільгоспугідь до поливних відноситься лише 226,8 тис. га, тобто 11%, а полив фактично здійснюється на площі близько 40 тис га.

Щорічні обсяги води, що використовуються для зрошення в Одеській області становлять біля 145 млн. м³, із них на рисівництві використовується понад дві третини води (107 млн. м³).

Фінансові можливості сільгосппідприємств не дозволяють вирішувати питання капітального ремонту застарілих внутрішньогосподарських мереж та оплати використаної для водоподачі електроенергії. У зв'язку зі зміною тарифів, диференційованих за періодами часу, використання електричної енергії призвело до збільшення витрат коштів як з державного бюджету, так і коштів водокористувачів, що значно впливає на собівартість сільгосппродукції.

Окремим актуальним питанням є виробництво рису, основними виробниками якого в області є господарства Кілійського та Ізмайльського районів. При річній потребі 180–200 тис. тонн, виробництво становить 60–65 тис. тонн або 33%. Решта рису імпортується. У загальноукраїнському виробництві рису на Одеську область припадає 43%.

Таким чином, відновлення та модернізація систем зрошення в Одеській області є питанням державного значення.

4.4. Цифрова трансформація

Високий рівень задоволення громадянина під час отримання послуги завжди буде актуальним явищем. Тому покращення якості надання адміністративних послуг шляхом підвищення рівня прозорості та відкритості влади до громадянина та бізнесу, впровадження електронних сервісів – є одними із основних завдань в доступності та ефективності адміністративних послуг в Одеській області.

У даний час в Одеській області зареєстровано 190 операторів/провайдерів телекомунікацій місцевого та регіонального рівнів. Покриття адміністративно-територіальних одиниць області широкосмуговим інтернетом, як телекомунікаційною послугою, є нерівномірним. Це обумовлюється різновидом цілей та завдань зазначеної категорії суб'єктів економічної діяльності, а також наявністю необхідних ресурсів для розвитку.

Кращі світові практики та наявний український досвід пропонують вирішення цієї проблеми за рахунок впровадження державно-приватного партнерства з технічно спроможними операторами/провайдерами телекомунікацій на регіональному рівні з метою створення Регіональної оптико-волоконної телекомунікаційної інфраструктури органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування Одещини. Така мережа надасть можливість оптимізувати існуючий перелік витрат на оренду каналів зв'язку та послуги, забезпечити захист інформації, електронне урядування та надання електронних сервісів населенню органами публічної влади області, інтеграцію соціальних об'єктів з регіональним кібернетичним простором.

Пріоритетними напрямками цифрової трансформації регіону встановлено:

- підвищення якості та доступності надання адміністративних послуг для громадян та суб'єктів господарювання, спрощення процедур та скорочення адміністративних витрат;
- забезпечення прав громадян на доступ до всіх видів відкритої державної інформації, що має індивідуальну та суспільну значущість;
- підвищення якості адміністративних та управлінських процесів;
- забезпечення належного рівня інформаційної безпеки;

- впровадження в діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування типових організаційно-технологічних рішень у сфері електронного урядування;
- підвищення цифрової грамотності суб'єктів владних повноважень;
- інтеграція Одеського регіону у світовий інформаційний простір.

В умовах трансформації системи органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування області виникла необхідність утворення центрів надання адміністративних послуг у всіх новоутворених територіальних громадах та районах.

Аналіз роботи ЦНАП свідчить, що існує низка проблемних питань з надання адміністративних послуг, які потребують вирішення:

1. Однією з головних перешкод на шляху впровадження надання населенню адміністративних послуг в електронній формі є низький рівень розвитку електронного документообігу в органах державної влади та органах місцевого самоврядування.

2. На сьогоднішній день не завершено процес інтеграції інформаційних систем органів виконавчої влади, не створено систему електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів, а також систему електронної взаємодії органів державної влади і органів місцевого самоврядування, електронної комунікації з громадянами, що суттєво уповільнює розвиток електронних адміністративних послуг.

3. Низьким також є рівень захисту інформації в системі надання послуг, для обміну електронними документами не використовуються захищені канали зв'язку.

4. Розвиток електронних послуг також ускладнюється через недостатнє фінансування впровадження надання адміністративних послуг в електронній формі. Запровадження інформаційно-комунікаційних технологій до процесу надання адміністративних послуг потребує значних витрат.

5. Потребує розвитку розроблення, впровадження, функціонування інформаційно-телекомунікаційних систем (баз даних, реєстрів, технічних засобів і програмного забезпечення тощо) та ресурсів (центри обробки даних, сегменти телекомунікаційних мереж тощо) органів влади та органів місцевого самоврядування з питань надання/отримання електронних адміністративних послуг.

Враховуючи викладене, пропонується наступний план заходів щодо запровадження електронних адміністративних послуг:

- визначення переліку адміністративних послуг, що підлягають переводу в електронну форму. В процесі запровадження електронних адміністративних послуг важливо враховувати потреби різних цільових груп споживачів адміністративних послуг, зокрема, їх можливості щодо отримання адміністративних послуг в електронній формі, оскільки не всі види адміністративних послуг можуть бути переведені в електронний формат;

- визначення порядку і черговості переводу послуг в електронну форму;

При переводі послуг в електронний формат потрібно здійснити модернізацію офіційних веб-сайтів органів влади, які надають послуги фізичним та юридичним особам.

- створення регіонального веб-порталу адміністративних послуг, з інформацією щодо порядку надання адміністративних послуг та його інтеграцією до Єдиного державного порталу адміністративних послуг.

У рамках цієї складової буде забезпечено:

- запровадження електронних звернень, електронних петицій, електронних консультацій та бюджетів участі в територіальних громадах регіону;

- удосконалення подання електронних звернень та електронних запитів на інформацію до місцевих державних адміністрацій;

- активізацію застосування електронної форми консультацій з громадськістю;

- розробку та впровадження обласного бюджету участі.

З метою реалізації вимог Закону України від 06 вересня 2012 року № 5203-VI «Про адміністративні послуги» у відповідності із Законом України від 03.11.2020 № 943 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації мережі та функціонування центрів надання адміністративних послуг та удосконалення доступу до

адміністративних послуг, які надаються в електронній формі» утворення центрів надання адміністративних послуг у новоутворених територіальних громадах спрямоване на втілення у практику нових підходів у взаємовідносинах органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та громадян за принципом «Openspase» у форматі «Прозорий офіс». Це дасть можливість громадянам отримувати в одному приміщенні послуги різних адміністративних органів.

Досягнення показників якості надання адміністративних послуг населенню пропонується з урахуванням утворення Єдиної автоматизованої інтегрованої системи роботи центрів надання адміністративних послуг органів публічної влади Одеської області. Функціонування такої системи доцільно забезпечити на платформі інтеграції програмних рішень та інформаційних джерел Регіонального дата-центру із забезпеченням програмної взаємодії з діючими національними реєстрами і державними інформаційними ресурсами (Державна регуляторна служба України, Державна міграційна служба тощо).

Це дасть можливість забезпечити доступність та зручність отримання адміністративних послуг, а саме:

- прискорить час приймання відвідувачів та процес отримання адміністративних послуг;
- забезпечить обмін даними з державними реєстрами;
- підвищить точність оброблення даних;
- реалізує відправку документів в електронному форматі;
- забезпечить можливість працювати на віддаленому робочому місці;
- автоматизує архівування виконаних заявок на надання адміністративних послуг.

Операційна ціль	Завдання	Потенційні сфери реалізації	Індикатор	2018	2021	2023	2027
Стратегічний пріоритет 4: Ефективний економічний простір							
4.1. Підтримка регіонального виробника	4.1.1. Науково-практичне супроводження, розвиток виробництва в регіоні	<ul style="list-style-type: none"> → Популяризація результатів наукових досліджень, прикладних розробок та успішних прикладів наукоємної та інноваційної діяльності. → Сприяння впровадженню сучасних технологій, виробництву інноваційного продукту. → Залучення бюджетних та позабюджетних фінансових ресурсів для впровадження інноваційних проектів. → Реалізація обласних програм фінансової підтримки підприємництва. → Залучення дешевого фінансування за рахунок грантових та інших коштів міжнародних фінансових організацій. 	Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	16,0 ²⁰¹⁹	16,0	16,5	17,5
			Кількість впроваджених нових технологічних процесів, од.	51 ²⁰¹⁹	60	70	75
			Сума витрат, млн грн.	197,6 ²⁰¹⁹	220,0	250,0	270,0
	4.1.2. Підтримка та розвиток підприємницької діяльності	<ul style="list-style-type: none"> → Підтримка інноваційної та науково-технічної діяльності, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності суб'єктів малого та середнього бізнесу. → Сприяння залученню міжнародної допомоги для підтримки та розвитку підприємництва. → Надання інформаційної та консультативної підтримки суб'єктам господарювання щодо впровадження стандартів та сертифікатів відповідності для експорту продукції. → Активне долучення МСП до використання умов зони вільної торгівлі. 	Частка обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) середніми та малими підприємствами	72,1 ²⁰¹⁹	72,2	72,9	73,0
			Частка зайнятих працівників на середніх та малих підприємствах	88,5 ²⁰¹⁹	88,6	89,4	89,5
			Частка надходжень від середнього та малого бізнесу до бюджетів усіх рівнів	50,0 ²⁰²⁰	50,1	52,0	52,5
			Обсяг залучення кредитних коштів для розвитку економіки, млн грн	30,2 ²⁰¹⁹	30,5	30,6	31,0
			Розробка та проведення освітніх програм щодо відкриття підприємницького	2	4	7	9

Операційна ціль	Завдання	Потенційні сфери реалізації	Індикатор	2018	2021	2023	2027	
			потенціалу					
			Проведення інформаційної кампанії та тренінгів для представників підприємств області	3	5	7	10	
4.1.3.	Створення індустріальних, інноваційних, технопарків та кластерів в регіоні	<ul style="list-style-type: none"> → Сприяння випуску високотехнологічної та конкурентоспроможної продукції. → Впровадження у виробництво інноваційної продукції та модернізація підприємств. → Сприяння розвитку організаційних структур інтеграції бізнесу. → Інформування бізнесу щодо можливостей для створення просторових форм інтеграції. 	<ul style="list-style-type: none"> Зростання валового регіонального продукту, % Частка підприємств, які одержали прибуток, % Кількість середніх підприємств Кількість зареєстрованих фізичних осіб-підприємців Кількість промислових кластерів, од Кількість індустріальних парків внесених до реєстру індустріальних (промислових) парків Кількість стартапів, шт 	101,8 ²⁰¹⁹	102,3	104,0	107,0	
				73,4 ²⁰¹⁹	74,0	75,0	77,0	
				982 ²⁰²⁰	1003	1043	1105	
				135869 ²⁰²⁰	136548	138187	141503	
				2	3	4	5	
				2	3	4	5	
				1	2	3	4	
4.2.Приваблива інвестиційна платформа	4.2.1.	Формування інтерактивного інвестиційного паспорту і карти інвестиційної привабливості Одеської області	<ul style="list-style-type: none"> → Презентація інвестиційного потенціалу регіону в рамках спеціалізованих заходів (форуми, виставки, ярмарки тощо) та зустрічах з потенційними інвесторами. → Створення промоційних матеріалів про інвестиційні можливості області та проведення PR-заходів → Розвиток всебічного співробітництва з регіонами іноземних країн, в т.ч. в рамках укладених документів про міжрегіональну співпрацю. → Налагодження та розвиток співробітництва з науково-освітніми 	<ul style="list-style-type: none"> Кількість заходів Обсяг бюджету проектів міжнародної технічної допомоги тис \$ 	99	120	130	135
				2016,0	680,0	682,0	684,0	

Операційна ціль	Завдання	Потенційні сфери реалізації	Індикатор	2018	2021	2023	2027
		установами, підприємствами, громадськими організаціями, об'єднаннями та іншими організаціями з питань транскордонного співробітництва. → Сприяння суб'єктам та учасникам транскордонного співробітництва у використанні ними можливостей щодо участі у відповідних програмах за підтримки міжнародної технічної допомоги.					
4.3.Високопродуктивне аграрне виробництво	4.3.1.Розвиток аграрного підприємництва та кооперативів, у тому числі стимулювання розвитку фермерських господарств (молочних та тваринницьких ферм, розвиток виноградарства). 4.3.2. Відновлення та розбудова зрошувальних систем Одеської області	→ Нарощування виробництва продукції рослинництва шляхом запровадження інтенсивних технологій та ефективного використання природних ресурсів. → Впровадження новітніх технологій у розвиток скотарства, свинарства, птахівництва, садівництва та нетрадиційних для області видів фермерства з використанням новітніх екологічно-безпечних технологій. → Розвиток сільськогосподарського підприємництва та кооперації. → Раціональне використання наявного поголів'я корів та його нарощування в господарствах усіх форм власності і господарювання. → Модернізація діючих та впровадження новітніх технологій. → Підвищення ефективності роботи виноградо-виноробної галузі, її конкурентоспроможності через механізми впровадження сучасних технологій догляду за насадженнями та переробки винограду, підвищення його врожайності.	Обсяги виробництва зернових та зернобобових культур, тис тонн	4320,0	4450,0	4600,0	4800,0
			Обсяги виробництва соняшника, тис тонн	886,0	920,0	950,0	980,0
			Обсяги виробництва овочів (тис тонн)	271,0	290,0	310,0	350,0
			Обсяги виробництва винограду, тис тонн	297,0	310,0	330,0	350,0
			Кількість сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів	39	47	49	54
			Кількість фермерських господарств	3650	3723	3815	4005
			Кількість поголів'я корів, тис гол	91,2	91,3	91,4	91,5
			Кількість тваринницьких ферм та комплексів	2	1	1	1
			Кількість племінних господарств	47	48	50	54
			Кількість поголів'я великої рогатої худоби, зокрема молочних порід	146,4	146,7	146,9	150,0
Обсяги виробництва винограду, тис тонн	237	310	330	350			

Операційна ціль	Завдання	Потенційні сфери реалізації	Індикатор	2018	2021	2023	2027
		→ Створення регіональної Системи Географічних значень для вин та винограду	Обсяг фінансування за рахунок коштів обласного бюджету, млн грн	-	1,0	1,5	2,0
		→ Визначення мережі переробних підприємств для виробництва вин контрольованих найменувань за походженням (КНП)	Обсяг фінансування за рахунок коштів обласного бюджету, млн грн	-	0,5	0,4	0,3
4.4.Цифрова трансформація	4.4.1.Створення моделі цифрового регіону, покриття та забезпечення широкопasmовим інтернетом всієї території Одеської області	→ Розвиток комунікативних майданчиків між суб'єктами ІТ-послуг та потенційними споживачами.	Кількість іт-парків в області	0	0	1	1
		→ Створення інфраструктури підтримки суб'єктів ІТ-сфери; → Створення мережі іт-парків, інших елементів інфраструктури в ІТ-сфері; → Розвиток мережі WI-FI; → Максимальне покриття високошвидкісним інтернетом населених пунктів області	Забезпеченість домогосподарств фіксованим доступом до мережі Інтернет у розрахунку на 100 домогосподарств	61	75	85	95
	4.4.2.Підвищення якості адміністративних послуг	→ Діджиталізація надання адміністративних послуг.	Автоматизація роботи ЦНАП шляхом впровадження електронного документообігу,%	0	50	100	0
		→ Створення ефективної електронної системи взаємодії між державою та громадянином.	Рівень задоволення населення під час впровадження доступних електронних сервісів, %	0	50	70	100
→ Впровадження доступних електронних сервісів для громадян та бізнесу. → Розвиток мережі центрів надання адміністративних послуг. → Запровадження практики співпраці з міжнародними благодійними організаціями.		Розвиток мережі центрів надання адміністративних послуг, %	40	40	20	0	

Операційна ціль	Завдання	Потенційні сфери реалізації	Індикатор	2018	2021	2023	2027
	4.4.3. Сприяння розвитку демократичних інституцій на засадах прозорості влади. Розвиток електронної демократії та доступ до інформації.	<p>→ Інтеграція системи публікації відкритих даних ОДА з Єдиним державним веб-порталом відкритих даних data.gov.ua</p> <p>→ Сприяння розробці та реалізації інформаційної кампанії щодо переваг використання інструментів електронної демократії та поширення добрих практик</p> <p>→ Започаткування щорічного регіонального форуму «Smart Одещина», присвяченого питанням електронного врядування, електронної демократії та впровадження новітніх ІКТ</p>	Розробка інформаційної кампанії щодо переваг використання інструментів електронної демократії	0	0	1	1
			Проведення щорічного регіонального форуму «Smart Одещина»	0	0	1	1
	4.4.4. Розвиток цифрової освіти та грамотності у державних службовців, освітян та громадян області	→ Проведення семінарів з обізнаності державних службовців, освітян, працівників соціальної, медичної, культурної сфер та громадян області з питань пов'язаних з реалізацією державної політики у сфері цифрового розвитку, електронного урядування та електронної демократії.	Кількість проведених семінарів	8	12	17	20
<p>Орган/структурний підрозділ відповідальний за досягнення СП4: Департамент економічної політики та стратегічного планування, Департамент інвестицій, міжнародного та міжрегіонального співробітництва, Управління транспортно-комунікаційної інфраструктури, Управління аграрної політики Одеської обласної державної адміністрації</p>							

Стратегічний пріоритет 5
Формування на засадах інновацій експортно-орієнтованої харчової індустрії

5.1. Впровадження новітніх технологій у виробництво сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки, у т.ч. через мережу агропродовольчих кластерів

5.1.1. Популяризація та розвиток виробництва етно- та екопродукції, у тому числі на експорт Одеської області

5.3. Сприяння розширенню ринків збуту органічної продукції та харчових продуктів, виготовлених з використанням інноваційних технологій

5.2.1. Сприяння експорту органічної та інноваційної харчової продукції (продуктів), як чинника зростання технологічності регіональної економіки

Стратегічний пріоритет 5: Формування на засадах інновацій експортно-орієнтованої харчової індустрії

З метою визначення стратегічної цілі на засадах смарт-спеціалізації, яка передбачає інноваційний розвиток видів діяльності, встановлених за результатами кількісного і якісного аналізу галузей, впродовж лютого-листопада 2019 року обласною державною адміністрацією, за підтримки Національної команди з питань смарт-спеціалізації Мінекономрозвитку та міжнародних експертів, забезпечено організацію та проведення низки заходів, зокрема були проведені робочі наради, взята участь у тренінгах з питань впровадження методики смарт-спеціалізації в Україні.

В рамках визначення галузей, які мають сильні сторони та потенціал для економічного перетворення було проведено статичний («перевірені сильні сторони») та динамічний («потенційний») аналізи для визначення галузей, у яких область має або матиме критичну масу економічної діяльності та спеціалізації.

Для відображення економічного потенціалу області були досліджені такі статистичні дані, як кількість підприємств, кількість зайнятих осіб, кількість працівників, обсяг реалізованої продукції, заробітна плата.

Статичний аналіз визначає галузі, які мають сучасні переваги. Динамічний аналіз визначає галузі, у яких зайнятість і середня заробітна плата зростають швидше середнього.

В Одеській області первинний відбір включав 198 галузей, 108 галузей пройшли критерії відбору (зайнятість, середня заробітна плата, зміна зайнятості, зміна середньої заробітної плати).

Для статичного аналізу було визначено 29 галузей з використанням даних про кількість працівників. На підставі даних про середню заробітну плату було визначено 33 галузі.

Для динамічного аналізу було визначено 54 галузі з використанням даних про зміну кількості працівників. На підставі даних про зміну середньої заробітної плати було визначено 41 галузь.

Загалом 5 галузей в Одеській області показали як економічний, так і інноваційний потенціал.

Проведено спільне засідання регіональної робочої групи з питань Смарт-спеціалізації S3 за участю представників влади, науки та бізнесу Одещини.

За результатами проведеної роботи щодо визначення галузей, які мають економічний та інноваційний потенціал для зростання, членами спеціалізованої фокус-групи було запропоновано назву стратегічної цілі: «Формування на засадах інновацій експортно-орієнтованої індустрії харчування» та розроблення пропозицій щодо операційних цілей і завдань, спрямованих на досягнення зазначеної стратегічної цілі.

За інноваційної моделі розвитку переробна і харчова промисловість є спроможними акумулювати наявний ресурсний потенціал та сприяти активізації розвитку суміжних галузей, насамперед виробництва сільськогосподарської продукції і забезпечити не лише потреби внутрішнього ринку у якісних продуктах харчування, а й сформувати потужний експортний потенціал регіону.

Згідно із статистичними даними впродовж 2015-2018 рр. питома вага готових харчових продуктів у загальному експорті регіону становила в середньому біля 8,0 %, а за 9 місяців 2019 року зросла до 10,5% . Питома вага перероблених овочів у структурі готових харчових продуктів за 2015-2018 рр. в середньому становила 7,5%, за січень-вересень 2019 року – 6,7%.

Продукція сільського господарства є ресурсною складовою виробництва в різних галузях, а в харчовій промисловості – її основою.

Зміцнення сільського господарства є головною передумовою розвитку харчової промисловості, адже потужна сировинна база відкриває шлях для переробки і створення продуктів з більшою доданою вартістю, створення нових робочих місць, зростання експортних валютних надходжень та загальноекономічного добробуту.

У сфері виробництва сільськогосподарської продукції, у тому числі овочівництві, садівництві та ягідництві, набуває популярності перспективний, надприбутковий екологічного спрямування бізнес – органічне виробництво.

За даними аналітиків ринку сільськогосподарської продукції в Одеській області діє 38 суб'єктів господарювання, які займаються органічним виробництвом.

Серед перспективних напрямів розвитку – органічне вирощування овочів, плодів і ягід, виробництво продуктів переробки з органічно вирощеної продукції (овочева консервація, консервовані овочі, пасти, соуси).

Однією з ефективних форм кооперації усіх учасників аграрного ринку, з метою мінімізації витрат на всіх етапах виробництва і збуту сільгосппродукції, є кластерна модель.

Створення кластерів не вимагає значного фінансування, а базується перш за все на організаційних зрушеннях. Варто зазначити, що від створення кластерів виграє не лише конкретний учасник, а й галузь сільського господарства в цілому завдяки більш злагодженій роботі всіх ланок.

В Одеській області діють Агро-еколого-рекреаційний кластер «Фрумушка Нова» та «Агропромисловий кластер з питань розвитку бджільництва». Передбачається, що кластерні утворення відіграватимуть важливу роль в ході реалізації завдань, спрямованих на досягнення стратегічної цілі, визначеної на засадах смарт-спеціалізації.

Наявність сировини високої якості сприятиме переходу виробничих потужностей підприємств переробної промисловості регіону на інноваційний тип розвитку.

Особливо важливою є реалізація інновацій у харчовій переробній промисловості, яка потребує впровадження новостворених або вдосконалених інноваційних технологій і випуску на їхній основі харчових продуктів із якісно новими споживчими та функціональними властивостями.

На таких технологіях мають ґрунтуватися і виробничі потужності у сегменті перероблення овочів, фруктів та ягід.

Головною ціллю виробництва таких продуктів є поліпшення стану здоров'я споживачів, підвищення якості їхнього життя, оскільки стан здоров'я людини безпосередньо залежить від структури та якості харчування.

Потреба у виробництві харчових продуктів нової якості обумовлена:

- зростанням культури харчування у світі;
- зміною уподобань і вимог споживачів до продуктів;
- потребою гарантованої якості та безпечності харчових продуктів;
- посиленням конкуренції та необхідністю підвищення ефективності виробництва.

Доцільно популяризувати органічні продукти та виготовлені з них, з урахуванням місцевих національних кулінарних традицій, страви, овочеві та фруктові соки, фруктові пюре, десерти, продукти для дитячого, дієтичного харчування тощо, в рамках гастрономічних турів, у тому числі організованих на базі виробничих потужностей, агросадиб та садиб сільського туризму. При цьому витрати іноземних туристів в рамках зазначених гастрономічних турів – це внесок в загальний обсяг експорту туристичних послуг на регіональному ринку. Також, на цьому напрямку доречно впроваджувати сучасні канали реалізації продуктів харчування по типу HORECA/on-trade тощо.

Базовою складовою розвитку інновацій є інтелектуальний потенціал і у цьому контексті Одещина є одним із небагатьох регіонів України, який має потужну науко-практичну базу в сфері розвитку харчових технологій, яка десятиліттями формувалася в Одеській національній академії харчових технологій (ОНАХТ). Науковцями ОНАХТ ведуться розробки по ряду напрямків наукових досліджень. Найбільш вагомий з них - це розробка нових технологій отримання харчових речовин, біологічно активних добавок та продуктів для функціонального, лікувального і профілактичного харчування, заснованих на хімічній модифікації і біотрансформації сировини.

Метою цих досліджень є створення асортименту добавок і продуктів, які дозволяють формувати раціони харчування, адекватні індивідуальним особливостям організму людини з урахуванням віку, професійної приналежності, стану здоров'я. З різноманітної сировини розробляються препарати нового покоління, які містять

фізіологічні речовини: ферменти, вітаміни, фосфоліпіди, ферменти і бактерії. Препарати не мають аналогів у світовій практиці, вони захищені авторськими свідоцтвами і патентами; на їх виробництво розроблена і затверджена нормативно-технічна документація. Паралельно створені технології виробництва продуктів харчування з включенням добавок різного походження.

Основними перевагами впровадження інноваційних технологій є:

- ✓ зацікавленість виробників у створенні якісної продукції, що забезпечує високу рентабельність виробництва;
- ✓ зацікавленість споживачів в отриманні продукції високої якості, безпечної для здоров'я з досягненням оптимального співвідношення між показниками ціна-якість;
- ✓ можливість розширення внутрішніх і зовнішніх ринків харчової переробної промисловості;
- ✓ додаткові надходження до місцевих бюджетів;
- ✓ зростання інвестиційної привабливості для вітчизняних та іноземних інвесторів;
- ✓ зростання конкурентоспроможності продукції харчової переробної промисловості;
- ✓ ефективне використання науково-технічного потенціалу у сфері харчових технологій.

Реалізація завдань за стратегічною ціллю «Формування на засадах інновацій експортно-орієнтованої індустрії харчування» сприятиме переходу від експорту сировини і агропромислової продукції з низьким ступенем переробки до інноваційної, експортно-орієнтованої моделі виробництва.

Впровадження інновацій сприятиме підвищенню рівня продуктивності праці та доданої вартості, структурному оновленню регіональної економіки, збільшенню наукоємних галузей у структурі виробництва та експорту, підвищенню якості продукції, і, як наслідок – в розширенні ринків збуту.

Операційна ціль	Завдання	Потенційні сфери реалізації	Індикатор	2018	2021	2023	2027
Стратегічний пріоритет 5: Формування на засадах інновацій експортно-орієнтованої харчової індустрії							
5.1.Впровадження новітніх технологій у виробництво сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки, у тому числі через мережу агропродовольчих кластерів	5.1.1. Популяризація та розвиток виробництва етно- та екопродукції, у тому числі на експорт Одеської області	→ Стимулювання переходу сільськогосподарських товаровиробників на органічні методи господарювання.	Кількість суб'єктів господарювання, які застосовують новітні технології у сфері сільгоспвиробництва	40	45	49	55
		→ Збільшення обсягів виробництва корисної, екологічно чистої продукції, що не містить токсичних та шкідливих речовин, залишків стимуляторів росту та алергенів.					
		→ Оптимізація виробництва на основі інноваційних рішень з метою одержання більших прибутків та раціонального використання природних ресурсів.					
		→ Насичення ринку комерційно привабливою нішевою сільськогосподарською продукцією (сировиною).	Кількість виробників нішевої продукції	9	19	27	38
		→ Розширення асортименту аутентичної продукції харчової промисловості з високою доданою вартістю.					
		→ Застосування географічної ідентифікації унікальних сільськогосподарських продовольчих товарів з метою їх популяризації на внутрішньому і закордонному ринках.	Кількість продуктів з географічними найменуваннями	0	6	9	12
		→ Сприяння розвитку сільських територій, збереженню місцевих традицій у сфері культури харчування;					
		→ творення нових туристичних програм (маршрутів) у сфері					

Операційна ціль	Завдання	Потенційні сфери реалізації	Індикатор	2018	2021	2023	2027
		гастрономічного туризму.					
		<ul style="list-style-type: none"> → Реалізація кластерної моделі господарювання, заснованої на об'єднанні активних і зацікавлених структур, з метою підвищення конкурентоспроможності продукції, збільшення прибутковості, мінімізації стримуючих факторів і фінансових витрат. → Ефективний розвиток кластерних відносин в межах загального продуктово-технологічного ланцюга. → Фінансова підтримка кластерних ініціатив, спрямованих на покращення розвитку коопераційних процесів у сфері виробництва, переробки і збуту сільгосппродукції. 	Кількість суб'єктів господарювання, залучених у кластерну мережу	12	20	28	39
		<ul style="list-style-type: none"> → Популяризація в рамках гастрономічних турів актуальних питань здорового харчування у традиціях багатонаціональної кухні регіону. → Реалізація заходів, спрямованих на формування лояльності та прихильності споживачів до продуктів, вироблених з місцевої екологічно чистої сировини. 	Кількість впроваджених гастрономічних турів (програм)	6	23	26	30
		<ul style="list-style-type: none"> → Презентація інноваційних продуктів місцевих виробників у рамках спеціалізованих заходів. → Розширення асортименту харчових продуктів, вироблених на основі сировини, що містить високу концентрацію функціональних інгредієнтів (насіння льону, висівки, натуральні соки), продуктів, 	Кількість заходів	3	19	26	33

Операційна ціль	Завдання	Потенційні сфери реалізації	Індикатор	2018	2021	2023	2027
		збагачених волокнами, мінеральними сполуками тощо. → Застосування сучасних каналів збуту продукції з використанням інструментів прямого маркетингу.					
5.2.1.Сприяння розширенню ринків збуту органічної продукції та харчових продуктів, виготовлених використанням інноваційних технологій	5.2.1. Сприяння експорту органічної та інноваційної харчової продукції (продуктів), як чинника зростання технологічності регіональної економіки	→ Підвищення рівня знань та навичок, необхідних місцевим виробникам, насамперед органічної продукції, для виходу на нові ринку збуту. → Забезпечення своєчасного інформування виробників екологічно чистої продукції щодо особливостей регулювання ринку органічної продукції у зарубіжних країнах. → Вивчення попиту продукції місцевих товаровиробників на зовнішніх ринках. → Надання маркетингової підтримки та практичних рекомендацій стосовно вдосконалення продукції для підвищення її конкурентоспроможності на міжнародних ринках. → Задоволення потреб товаровиробників у консультаційних послугах з маркування та сертифікації продукції, міжнародної логістики та експедирування. → -Сприяння участі регіональних виробників, у тому числі інноваційної продукції у спеціалізованих заходах (міжнародні торгові місії, виставки тощо).	Кількість проведених заходів	6	16	24	35
			Кількість маркетингових досліджень	9	20	27	36
			Кількість наданих консультацій	20	65	94	130
Орган/структурний підрозділ відповідальний за досягнення СП5: Департамент інвестицій, міжнародного та міжрегіонального співробітництва Одеської обласної державної адміністрації							

Розділ 4. Система моніторингу та оцінки результативності реалізації Стратегії.

Важливою частиною єдиного механізму реалізації Стратегії є контроль, що передбачає проведення моніторингу та оцінку результативності реалізації Стратегії та планів заходів з її реалізації.

Результати реалізації Стратегії визначатимуться на підставі проведення моніторингу досягнення пріоритетів розвитку регіону, стратегічних, оперативних цілей та виконання завдань Стратегії і планів заходів шляхом порівняння фактично отриманих значень індикаторів оцінки результативності виконання завдань і їх прогнозних значень.

З метою забезпечення гнучкості Стратегії і її відповідності новим викликам регіонального розвитку, вона може актуалізуватися при зміні внутрішніх і зовнішніх чинників, що матимуть суттєвий вплив на розвиток економічної і соціальної сфер області. А саме, за результатами моніторингу і оцінки досягнення визначених стратегічних цілей, у разі необхідності, будуть визначатися нові перспективні точки зростання, точки конкурентоздатності в регіоні та корегуватися напрями пріоритетних дій.

Органи, що забезпечують реалізацію Стратегії:

- ✓ Одеська обласна рада;
- ✓ Одеська обласна державна адміністрація;
- ✓ Районні, міські, селищні, сільські ради, територіальні громади;
- ✓ Асоціації органів місцевого самоврядування;
- ✓ Громадські об'єднання, юридичні та фізичні особи, що беруть участь у формуванні та забезпеченні реалізації державної регіональної політики.

Інструментами реалізації Стратегії є:

- ✓ план заходів щодо реалізації Стратегії;
- ✓ програми та проекти регіонального розвитку;
- ✓ обласні цільові програми в окремих сферах соціально-економічного розвитку;
- ✓ програми соціально-економічного та культурного розвитку територіальних громад.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії здійснюється за рахунок:

- ✓ Коштів галузевих (міжгалузевих) державних цільових програм та бюджетних програм центральних органів виконавчої влади, що спрямовуються на розвиток відповідної сфери у регіонах;
- ✓ Державного фонду регіонального розвитку;
- ✓ Коштів обласних цільових програм в окремих сферах соціально-економічного розвитку;
- ✓ Субвенції, інших трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам;
- ✓ Коштів місцевих бюджетів;
- ✓ Коштів технічної допомоги ЄС, інших міжнародних донорів, міжнародних фінансових організацій;
- ✓ Коштів інвесторів, власних коштів підприємств, кредитних ресурсів.

Пояснювальна записка

до проекту рішення обласної ради «Про внесення змін до рішення обласної ради від 03.03.2020 №1228-VII «Про затвердження Стратегії розвитку Одеської області на період 2021-2027 років»

1. Обґрунтування необхідності прийняття проекту рішення

Стратегію розвитку Одеської області на період 2021-2027 роки актуалізовано з врахуванням пріоритетів Державної стратегії.

Необхідність внесення змін до Стратегії викликана також наявністю нових викликів, які постали перед країною та регіоном протягом останнього року. Розповсюдження коронавірусної інфекції, введення карантину, а також зміни клімату та наслідки довготривалої посухи суттєво вплинули на ситуацію в регіоні, та на якість життя жителів міст і сіл Одещини.

Реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні суттєво змінила адміністративно-територіальна мапу Одещини, яка наразі складається з 91 територіальної громади, які дуже різні за площею, населенням, економічним розвитком, спроможністю та потенціалом.

Децентралізація спричинила суттєвий перерозподіл бюджетних ресурсів на користь місцевого самоврядування та створила нові можливості для розвитку територіальних громад.

Одеська область має низку конкурентних переваг, зокрема: багаті природні та рекреаційні ресурси, освічений і креативний людський капітал, традиції промислового та сільськогосподарського виробництва.

Раціональне використання усіх цих переваг стане запорукою прискореного розвитку економіки області підвищення конкурентоспроможності регіону на основі ефективного використання внутрішнього потенціалу, створення нових робочих місць, покращення зайнятості населення, створення умов для розвитку підприємницької діяльності та гарантією стабільного покращення якості життя мешканців у майбутньому.

При цьому основним критерієм результативності Стратегії є зростання добробуту кожного мешканця Одещини.

2. Мета та шляхи її досягнення

Оновлена Стратегія регіонального розвитку Одеської області на період до 2027 року має стати основним документом, який визначатиме напрями подальших дій у сфері реформування економіки регіону, розробки і фінансування регіональних та місцевих програм соціально-економічного розвитку з урахуванням кліматичних, економічних, медичних та інших змін та нового адміністративно-територіального устрою.

Реалізація Стратегії полягатиме у здійсненні комплексної системи заходів, які зможуть забезпечити досягнення стратегічних цілей та створити безпечні умови та високу якість життя в регіоні, в якому гармонійно поєднуюватимуться розвинена транспортно-логістична інфраструктура, екологічне сільське господарство, відпочинковий, історичний туризм та безпечне довкілля тощо.

3. Правові аспекти

Розробка проекту Стратегії відбувалася у відповідності до Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України 11 листопада 2015 року № 932 «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів

заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів» (із змінами) та Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації, затвердженої наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства 31.03.2016 №79 (у редакції наказу Мінрегіону України від 27 грудня 2018 року № 373).

4. Фінансово – економічне обґрунтування

Заходи Стратегії фінансуватимуться за рахунок державного, обласного та інших місцевих бюджетів, а також залучених фінансових ресурсів підприємств та інвесторів, коштів міжнародної технічної допомоги тощо.

5. Позиція заінтересованих органів

Проект рішення погоджений з керівництвом обласної державної адміністрації.

6. Громадське обговорення

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 року №932 в процесі розробки Стратегії Департаментом забезпечений принцип відкритості, а саме розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 12 грудня 2019 року №1487/А-2019 створені та затверджені керівний комітет та робоча група з розроблення Стратегії. До складу робочої групи входять всі зацікавлені представники – 83 особи. Робоча група поділена на такі галузеві підгрупи: місцева влада, бізнес та підприємництво, наука, інституції підтримки бізнесу та смарт-спеціалізація.

Відповідальним виконавцем є Одеська обласна державна адміністрація в особі Департаменту економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації.

Директор Департаменту економічної
політики та стратегічного планування

Дмитро РАДУЛОВ